

**Ministerstvo zemědělství ČR
Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky, Praha**

**PANORAMA
POTRAVINÁŘSKÉHO PRŮMYSLU ČR
2003**

Praha 2004

Studii “Panorama potravinářského průmyslu 2003“ vypracoval pod gescí odboru
potravinářské výroby MZe ČR Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky, Praha

Ministerstvo zemědělství ČR

Recenzent: Ing. Václav Lukeš

Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky, Praha

Autoři: Ing. JUDr. Josef Mezera, CSc. (OKEČ 15)

Ing. Václav Pokorný (OKEČ 15.1, 15.2, 15.5, 15.7 a 15.9)

Ing. Marie Putíková, CSc. (OKEČ 15.3, 15.6 a 15.8)

Ing. Lenka Kastnerová (OKEČ 15.4)

© Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky, Praha, 2004

OBSAH

Použité zkratky a vysvětlivky pojmů	5
Úvod a metodické přístupy	7
I. VÝROBA POTRAVINÁŘSKÝCH VÝROBKŮ A NÁPOJŮ (OKEČ 15)	8
1. Charakteristika odvětví	8
2. Pozice odvětví v rámci zpracovatelského průmyslu	9
3. Struktura odvětví podle počtu zaměstnanců v organizacích	10
4. Regionální struktura odvětví	11
5. Hlavní ekonomické ukazatele	12
6. Zahraniční obchod	19
7. Investice	25
8. Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost	26
9. Shrnutí a perspektivy odvětví	27
II. VÝROBNÍ OBORY POTRAVINÁŘSKÉHO PRŮMYSLU	28
VÝROBA, ZPRACOVÁNÍ A KONZERVOVÁNÍ MASA A MASNÝCH VÝROBKŮ	28
1. Charakteristika oboru	28
2. Pozice oboru v rámci výroby potravinářských výrobků a nápojů	30
3. Hlavní ekonomické ukazatele	30
4. Zahraniční obchod	34
5. Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost	36
6. Shrnutí a perspektivy oboru	37
ZPRACOVÁNÍ A KONZERVOVÁNÍ RYB A RYBÍCH VÝROBKŮ	38
1. Charakteristika oboru	38
2. Pozice oboru v rámci výroby potravinářských výrobků a nápojů	38
3. Hlavní ekonomické ukazatele	39
4. Zahraniční obchod	42
5. Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost	44
6. Shrnutí a perspektivy oboru	46
ZPRACOVÁNÍ A KONZERVOVÁNÍ OVOCE, ZELENINY A BRAMBOR	48
1. Charakteristika oboru	48
2. Pozice oboru v rámci výroby potravinářských výrobků a nápojů	48
3. Hlavní ekonomické ukazatele	48
4. Zahraniční obchod	52
5. Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost	54
6. Shrnutí a perspektivy oboru	54
VÝROBA ROSTLINNÝCH A ŽIVOČIŠNÝCH OLEJŮ A TUKŮ	54
1. Charakteristika oboru	55
2. Pozice oboru v rámci výroby potravinářských výrobků a nápojů	55
3. Hlavní ekonomické ukazatele	55
4. Zahraniční obchod	59
5. Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost	62
6. Shrnutí a perspektivy oboru	62

ZPRACOVÁNÍ MLÉKA, VÝROBA MLÉKÁRENSKÝCH VÝROBKŮ A ZMRZLINY	63
1. Charakteristika oboru	63
2. Pozice oboru v rámci výroby potravinářských výrobků a nápojů	64
3. Hlavní ekonomické ukazatele	64
4. Zahraniční obchod	68
5. Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost	70
6. Shrnutí a perspektivy oboru	71
 VÝROBA MLÝNSKÝCH A ŠKROBÁRENSKÝCH VÝROBKŮ	 73
1. Charakteristika oboru	73
2. Pozice oboru v rámci výroby potravinářských výrobků a nápojů	74
3. Hlavní ekonomické ukazatele	74
4. Zahraniční obchod	78
5. Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost	79
6. Shrnutí a perspektivy oboru	80
 VÝROBA KRMIV	 80
1. Charakteristika oboru	80
2. Pozice oboru v rámci výroby potravinářských výrobků a nápojů	82
3. Hlavní ekonomické ukazatele	86
4. Zahraniční obchod	86
5. Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost	87
6. Shrnutí a perspektivy oboru	88
 VÝROBA OSTATNÍCH POTRAVINÁŘSKÝCH VÝROBKŮ	 89
1. Charakteristika oboru	89
2. Pozice oboru v rámci výroby potravinářských výrobků a nápojů	90
3. Hlavní ekonomické ukazatele	90
4. Zahraniční obchod	92
5. Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost	96
6. Shrnutí a perspektivy oboru	96
 VÝROBA NÁPOJŮ	 96
1. Charakteristika oboru	96
2. Pozice oboru v rámci výroby potravinářských výrobků a nápojů	98
3. Hlavní ekonomické ukazatele	99
4. Zahraniční obchod	102
5. Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost	105
6. Shrnutí a perspektivy oboru	106

POUŽITÉ ZKRATKY A VYSVĚTLIVKY POJMŮ

Použité zkratky

b. c.	běžné ceny	HACCP	Hazard Analysis and Critical Control Points
BAT	Best available Technique	MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
CBMC	Evropská asociace pro obchod s pivem	MZe	Ministerstvo zemědělství
CEFTA	Central European Free Trade Agreement - Středoevropská dohoda o volném obchodu (od roku 1998 vč. Bulharska)	ISO	International Standard Organisation - Mezinárodní organizace pro standardizaci
CPA	Statistická klasifikace výrobků dle aktivit v Evropském hospodářském společenství	OKEČ	Odvětvová klasifikace ekonomických činností
CPV	ceny průmyslových výrobců	PGRLE	Podpůrný garanční rolnický a lesnický fond
CZV	ceny zemědělských výrobců	PH	přidaná hodnota
ČMSO ZZN	Českomoravské sdružení organizací zemědělského zásobování a nákupu	SAPARD	Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development
ČMZRB	Českomoravská záruční a rozvojová banka	s. c.	stálé ceny
ČNB	Česká národní banka	SC	spotřebitelské ceny
ES	Evropské společenství	SKP	Standardní klasifikace produkce
EU	Evropská unie	SVS	Státní veterinární správa
FEAP	Evropská federace chovatelů ryb a ostatních vodních živočichů	ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
FNM	Fond národního majetku	VÚZE	Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky
GŘC	Generální ředitelství cel	ZP	Zpracovatelský průmysl (v systému OKEČ označen jako D)

Vysvětlivky pojmů

tržby za prodej vlastních V a S (VV a S)

účetní přidaná hodnota z výkonů

počet zaměstnaných osob

náklady celkem

osobní náklady

produktivita práce z účetní přidané hodnoty z výkonů

podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě vývoz

dovoz

obchodní saldo zahraničního obchodu

exportní výkonnost

tržby za prodej vlastní hmotné a nehmotné produkce externím odběratelům

rozdíl mezi výkony vč. obchodní marže a výkonovou spotřebou

zahrnuje aktivní podnikatele a zaměstnance (průměrný evidenční počet)

časově rozlišené provozní, finanční a mimořádné náklady za sledované období

zahrnují veškeré požitky zaměstnanců i osob pracujících na základě dohody o provedení práce nebo dohody o činnosti vč. nákladů na zákonné i ostatní sociální pojištění poměr účetní přidané hodnoty z výkonů a celkového počtu zaměstnaných osob - přepočteném

podíl osobních nákladů a účetní přidané hodnoty

celní hodnota vyvezeného zboží

celní hodnota dovezeného zboží

rozdíl mezi vývozem a dovozem

Vyjadřuje procentuální podíl celkového vývozu sledovaných organizací očištěného o vliv zušlechťovacího styku na tržbách za prodej V V a služeb.

$(\text{vývoz}_0 - \text{dovoz}_0 \text{AZS}) / \text{tržby za VV a S} \cdot 100$

dovozní náročnost

Vyjadřuje procentuální podíl celkového dovozu sledovaných organizací očištěného o vliv zušlechťovacího styku na tržbách za prodej V V a služeb.
($\text{dovoz}_0 - \text{dovoz}_0 \text{AZS}$)/tržby za VV a S*100

podíl aktivního zušlechťovacího styku (AZS) na obratu

procentuální podíl obratu z aktivního zušlechťovacího styku na celkovém obratu zahraničního obchodu

podíl AZS na vývozu

procentuální podíl vývozu po aktivním zušlechtění na celkovém vývozu zboží

ÚVOD A METODICKÉ PŘÍSTUPY

Publikace „Panorama potravinářského průmyslu 2003“ je pokračováním předcházejících studií charakterizujících vývoj potravinářského sektoru ČR podle metodiky uplatňované MPO i pro ostatní odvětví zpracovatelského průmyslu.

Studie MPO o celém zpracovatelském průmyslu byla v roce 2004 oproti předcházející publikaci z roku 2003 aktualizována a zahrnuje hodnocení let 2000 – 2003.

Tato studie byla zpracována ve VÚZE pod gescí MZe ČR, jež dodavatelsky zajistilo rozhodující část databází o potravinářském sektoru a jeho hlavních výrobních oborech, resp. jejich skupinách.

Cílem studie bylo zachytit vývoj produkčních charakteristik a vybraných poměrových ukazatelů sektoru za shora zmíněné období 2000 - 2003. Produkční charakteristiky zahrnují výsledky ekonomické činnosti podnikatelských subjektů, zařazených Českým statistickým úřadem do výroby potravinářských výrobků a nápojů (OKEČ 15). Zahrnuty jsou všechny podnikatelské subjekty, bez ohledu na právní formu, počet zaměstnanců a zda jsou či nejsou zapsány v Obchodním rejstříku. Pouze v textu, kde se pojednává o konkurencích a likvidacích, uváděné údaje jsou čerpány z podniků s 10 a více zaměstnanci.

Základním zdrojem dat jsou roční statistické výkazy P 4 – 01 (fyzické osoby nezapsané v Obchodním rejstříku) a P 5 – 01 (fyzické a právnické osoby zapsané do Obchodního rejstříku). U ukazatelů základních produkčních charakteristik (s výjimkou počtu zaměstnaných osob) a u poměrových ukazatelů byl proveden přepočet na stálé ceny základního roku 2000. Použitá metodika využívá shodných definic i obsahového vymezení pojmů jako ČSÚ a přebírá postupy pro výpočet charakteristik a ukazatele z výše zmíněných statistických výkazů.

Charakteristiky zahraničního obchodu jsou zachyceny jak z výrobního pohledu, za produkty zařazené do kódu SKP 15 (potravinářské výrobky a nápoje), tak z hlediska odvětvového resp. oborového seřazení, a to za výroby zařazené do oddílu OKEČ 15 (výroba potravinářských výrobků a nápojů). Znamená to, že třídění je provedeno podle organizace, která je uvedena na celní deklaraci jako dovozce případně vývozce. Tato organizace je zařazena podle převažujícího předmětu činnosti do příslušného OKEČ. Veškerý zahraniční obchod takovéto organizace je pak zařazen do tohoto OKEČ a nelze při sledování z odvětvového pohledu rozlišit konkrétní výrobky, které byly vyváženy, resp. dováženy. Některé organizace dováží resp. vyváží prostřednictvím specializovaných obchodních organizací a při tomto způsobu sledování jsou tyto dovozy a vývozy zahrnuty pod OKEČ těchto obchodních organizací, které nespádají do odvětví, které je hodnoceno a v údajích nejsou zahrnuty. Definice ukazatelů exportní výkonnosti a dovozní náročnosti, resp. aktivního zušlechťovacího styku jsou, vedle dalších ukazatelů, uvedeny ve Vysvětlivkách pojmů, před touto částí.

Vedle zahraničního obchodu, publikace zahrnuje i hodnotové údaje o tuzemské spotřebě výrobků kódu SKP 15 (potravinářské výrobky a nápoje) a o tuzemské spotřebě organizací OKEČ 15 (výroba potravinářských výrobků a nápojů). Třídění je provedeno obdobně jak bylo výše uvedeno.

Publikace obsahuje i rozhodující údaje o vývoji investic ve výrobě potravin a nápojů a údaje o přímých zahraničních investicích. Dále je hodnocena konkurenceschopnost výrobců potravin a jejich perspektiva.

Vedle databázových souborů, které obsahují i dopočtená data a nově i informace o zaniklých podnikatelských subjektech (úpadcích a likvidacích), jak již bylo shora naznačeno, bylo využito při zpracování této studie i kvalitativních poznatků autorského kolektivu, informací z oblasti legislativy, dotační politiky apod.

Vzhledem k tomu, že tato studie obsahuje poměrně ucelenou charakteristiku potravinářského sektoru a jeho rozhodujících výrobních oborů (oborových skupin), může posloužit k poskytnutí základních informací o vývoji zmíněného sektoru resp. jeho oborů od roku 2000 a uvádí i jeho další perspektivu, která je spojena se vstupem do EU.

Zpracovaná publikace bude obdobně jako v minulých letech k dispozici na Ministerstvu zemědělství České republiky, v odboru potravinářské výroby (na internetu na adrese: <http://www.mze.cz>) resp. ve Výzkumném ústavu zemědělské ekonomiky, oddělení struktury a ekonomiky navazujících sektorů (na internetu na adrese: <http://www.vuze.cz>).

I. Výroba potravinářských výrobků a nápojů – OKEČ 15

1. Charakteristika odvětví

V ČR obdobně jako v EU, patří výroba potravinářských výrobků a nápojů k nosným odvětvím zpracovatelského průmyslu. Významnost tohoto odvětví je dána zabezpečováním výživy obyvatelstva výrobou a prodejem zdravotně nezávadných, kvalitních a převážně i cenově dostupných potravin. Dále je významnost odvětví dána jeho výkonností a rostoucí konkurenceschopností, kterou však bude nezbytné dále posilovat.

S ohledem na významnost potravinářství v ČR a potřebu zvyšovat jeho výkonnost a konkurenceschopnost byla na Ministerstvu zemědělství ve spolupráci s Potravinářskou komorou ČR, VÚZE a dalšími subjekty a experty zpracována koncepce tohoto odvětví po vstupu do EU na léta 2004 až 2013. Potravinářství v této koncepci je charakterizováno jako perspektivní odvětví, s poměrně značným potenciálem dalšího rozvoje.

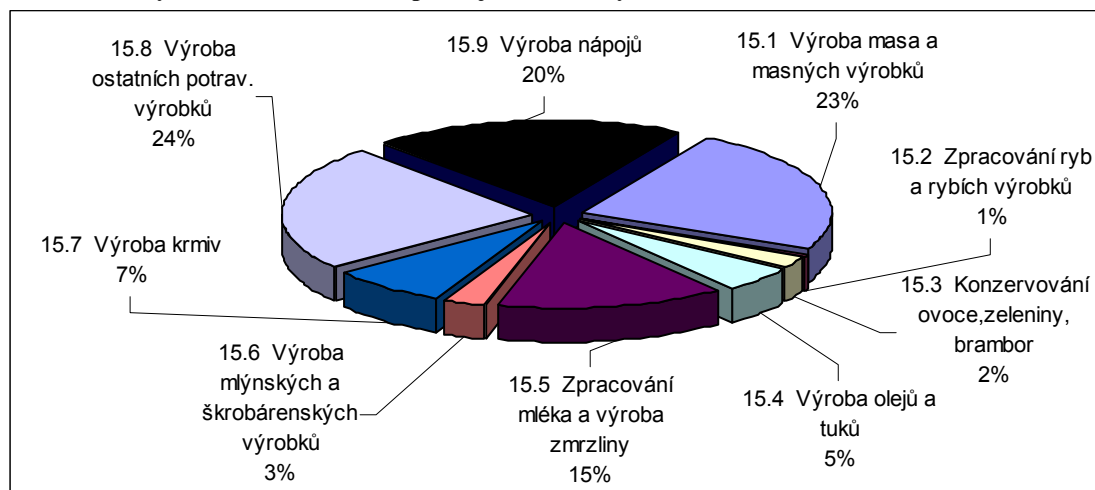
Potravinářský průmysl je široce strukturován do mnoha výrobních oborů, z nichž některé mají přímou vazbu na zemědělství a další část výrobních oborů představuje obory vyšší fáze zpracování agrárních komodit.

Podle systému OKEČ jde o následující výrobní obory (resp. jejich skupiny):

- **15.1** – výroba, zpracování a konzervování masa a masných výrobků;
- **15.2** – zpracování a konzervování ryb a rybích výrobků;
- **15.3** – zpracování a konzervování ovoce, zeleniny a brambor;
- **15.4** – výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků;
- **15.5** – zpracování mléka, výroba mlékárenských výrobků a zmrzliny;
- **15.6** – výroba mlýnských a škrobárenských výrobků;
- **15.7** – výroba krmiv;
- **15.8** – výroba ostatních potravinářských výrobků;
- **15.9** – výroba nápojů.

Pozici jednotlivých oborů či jejich skupin v roce 2003, měřenou podílem na tržbách za prodej vlastních V a S ukazuje graf 1. Nejvýznamnější pozici ve struktuře odvětví zaujímá výroba ostatních potravinářských výrobků (24 %), zahrnující produkci pekařských a cukrářských výrobků, cukru, čokolády, cukrovinek a dalších potravinářských produktů. Druhou pozici ve shora zmíněném roce zaujala výroba masa a masných výrobků (23 %) a třetí v pořadí je výroba nápojů (20 %), která trvale zvyšuje svoji významnost. Další v pořadí je obor zpracování mléka a výroby mlékárenských výrobků a zmrzliny (15 %). Ostatní potravinářské výroby v roce 2003 zůstaly pod desetiprocentní hranicí.

Graf 1 - Podíly oborů na tržbách za prodej vlastních výrobků a služeb v roce 2003

Pozn.: údaje v běžných cenách

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

2. Pozice odvětví v rámci zpracovatelského průmyslu

Potravinářský sektor podle ekonomické charakteristiky patří i po roce 2000, při nižších tempech růstu než některá jiná odvětví zpracovatelského průmyslu, k jeho nosným odvětvím. Výraznou zásluhu na tomto stavu mají jeho klíčové obory uvedené v předchozí části.

Potravinářský sektor se v roce 2003 podílel tržbami za prodej vlastních V a S v b. c. na zpracovatelském průmyslu 12,4 %, na účetní přidané hodnotě v b. c. 11,2 % a na počtu zaměstnanců 10,3 %. Pozice hodnoceného odvětví ve shora zmíněném roce je zachycena v grafu 2.

V rámci zpracovatelského průmyslu byl potravinářský sektor v hodnoceném období 1998 až 2002 nejvíce zasažen dopady likvidací a konkursů do zaměstnanosti a v obdobné situaci se ocitla i výroba strojů a zařízení. Potravinářství patřilo k odvětvím s největším počtem zaniklých organizací ve zmíněném období.

Počet všech prohlášených konkursů a likvidací v ČR ve shora uvedených letech ve výrobě potravinářských výrobků a nápojů činil 645 a týkal se 31 258 zaměstnanců. To představuje 2,6 % z celkového počtu takto postižených organizací v rámci národního hospodářství.

Z již zmíněného počtu všech prohlášených konkursů a likvidací v dříve uvedených letech v hodnoceném odvětví činil:

- počet úpadků 403 s počtem zaměstnanců 18 474,
- počet likvidací 242 s počtem zaměstnanců 12 784.

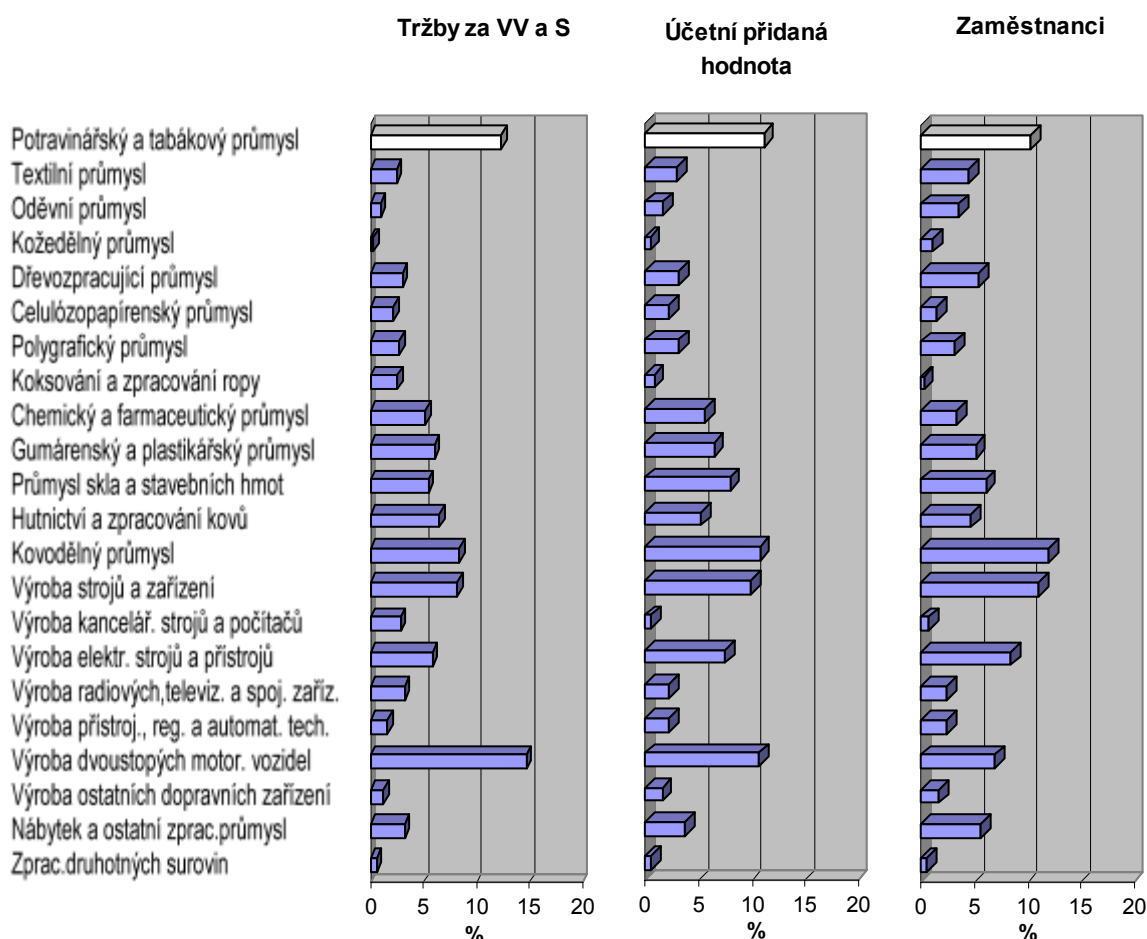
V jednotlivých letech 1998 až 2002 počet úpadků a likvidací podle dostupných údajů kolísal a týkal jak různých druhů potravinářských výrob, tak různých velikostních kategorií podniků i značného počtu regionů. Pro část zaměstnanců se naskytla pracovní příležitost v nově vzniklých firmách téže výroby a jiná část pracovníků našla uplatnění u jiných firem téhož regionu, z které pocházela zaniklá firma.

Malé a střední podniky (dle zákona č. 47/2002 Sb.) plní ve výrobě potravin a nápojů významnou úlohu zejména proto, že se vyskytují u převážné většiny výrobních oborů a tvoří významnou část výrobní základny. Širší uplatnění nacházejí především v pekárenské a cukrářské výrobě, ve výrobě masa, při zpracování ovoce a zeleniny.

Jejich význam spočívá v tom, že přispívají k obohacení sortimentu (krajové speciality apod.) a k plošné zaměstnanosti vč. venkovského prostoru. Význam malých a středních

podniků vyžaduje existenci programů podpory pro tyto kategorie podnikatelských subjektů, ať již jsou tyto programy realizovány prostřednictvím specifických či doplňkových programů bankovními ústavy (zejména ČMZRB), daňovými úlevami (pro malé nezávislé pivovary do 200 tis. hl výstavu piva ročně), resp. jinými formami.

Graf 2 - Pozice odvětví v rámci zpracovatelského průmyslu v roce 2003

Pozn.: údaje v běžných cenách
ramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3. Struktura odvětví podle počtu zaměstnanců v organizacích

Jak uvádí tabulka 1, největšího objemu tržeb za prodej vlastních V a S v b. c. bylo v roce 2002 dosaženo u středních podniků (s 50 až 249 zaměstnanci). U této kategorie podniků byl také vytvořen největší objem účetní přidané hodnoty a nejvíce se podílela na zaměstnanosti ve výrobě potravin a nápojů.

Druhou pozici podle uváděných produkčních charakteristik zaujala kategorie velkých podniků (s 250 až 999 zaměstnanci) a třetí v pořadí se umístila málo početná kategorie velmi velkých podniků. Za touto kategorií firem následují malé podniky (s 10 až 49 zaměstnanci) a poslední kategorií podle produkčních charakteristik jsou drobní podnikatelé (s 0 až 9 zaměstnanci), u nichž v porovnání s rokem 2001 byl zaznamenán výraznější úbytek zaměstnaných osob.

Při přepočtu na jednoho zaměstnance drobní podnikatelé vyprodukovali v roce 2002 808 tis. Kč tržeb za prodej vlastních V a S, zatímco ve velmi velkých podnicích bylo vytvořeno na jednoho zaměstnance mnohonásobně více těchto tržeb.

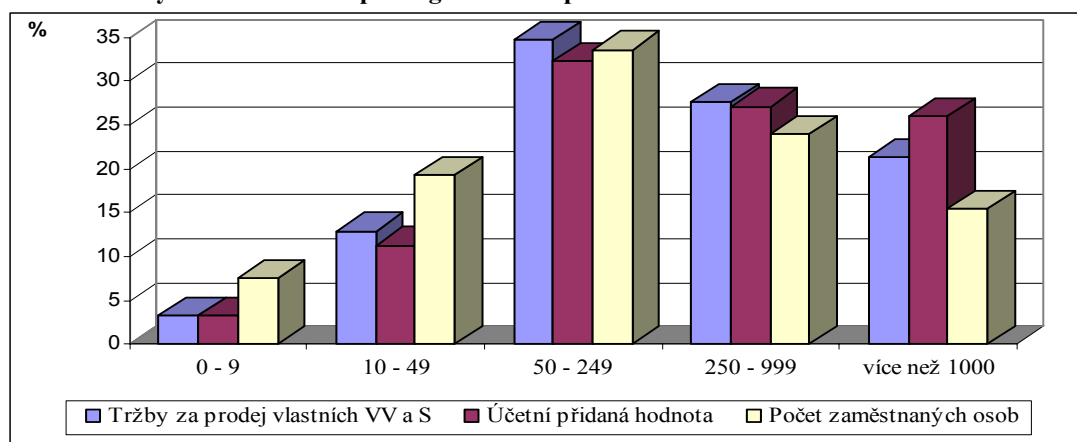
Tabulka 1 – Produkční charakteristiky v roce 2002 podle velikostních skupin - OKEČ 15

(mil. Kč, osob)	0 – 9	10 – 49	50 – 249	250 – 999	více než 1000
Tržby za prodej VV a S v b.c.	8 595,4	34 022,0	91 258,5	72 709,7	55 895,1
Účetní přidaná hodnota v b.c.	1 912,1	6 666,2	19 036,4	15 982,6	15 302,4
Počet zaměstnaných osob	10 638	27 280	47 449	33 883	21 949

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Podíly velikostních skupin organizací na produkčních charakteristikách znázorňuje graf 3. I když podíl jednotlivých velikostních skupin firem se různí, a největší zaujímají střední podniky (34,8 % z tržeb za prodej vlastních V a S v b. c., 32,3 % z účetní přidané hodnoty v b. c. a 33,6 % z počtu zaměstnanců), všechny tyto kategorie především v zájmu udržení hospodářské soutěže a zaměstnanosti mají své poslání ve firemní struktuře potravinářského sektoru.

Graf 3 - Podíly velikostních skupin organizací na produkčních charakteristikách v roce 2002

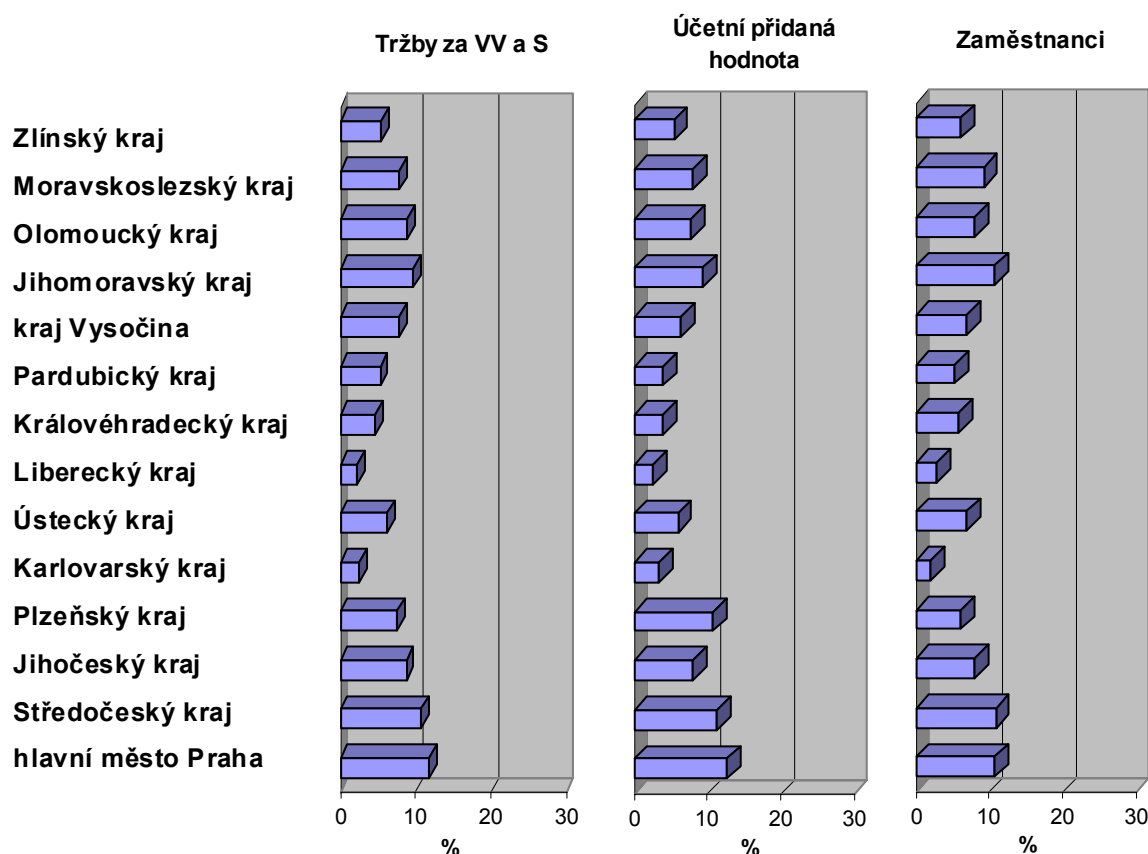
Pozn.: údaje v běžných cenách

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

4. Regionální struktura odvětví

Graf 4 ukazuje, že potravinářský průmysl je rozmístěn ve všech čtrnácti krajích. Největší zastoupení z hlediska produkčních charakteristik měl tento sektor v roce 2002 v hlavním městě Praze, Středočeském kraji a také Jihomoravském kraji. Nejmenší zastoupení v této regionální struktuře měl ve zmíněném roce, obdobně jako v roce 2001, Karlovarský a Liberecký kraj.

Graf 4 - Podíly krajů na produkčních charakteristikách v roce 2002

Pozn.: údaje v běžných cenách
Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

5. Hlavní ekonomické ukazatele

5.1 Cenový vývoj

Z vývoje cenových indexů v letech 2000 – 2003, uvedených v tabulce 2 vyplývá kolísavý vývoj. Zatímco ceny v roce 2001 i když v různé intenzitě v porovnání s rokem 2000 u všech skupin potravinářských výrobků vzrostly, v roce 2002 nastal u všech těchto skupin výrobků pokles (s výjimkou nápojů a olejů a tuků) a naopak v roce 2003 byl zaznamenán opět cenový vzestup v porovnání s rokem 2002 (s výjimkou rybích výrobků).

Největší vzestup cen v roce 2003 v porovnání s rokem 2002 byl zaznamenán u ostatních potravinářských výrobků, výroby krmiv a mlýnských a škrobářenských výrobků, což do značné míry souvisí s nižší úrodou obilovin v hodnoceném roce a růstem cenové hladiny v této výrobové vertikále.

Tabulka 2 - Vývoj cenových indexů výrobků v letech 2000 - 2003

(%)	meziroční index		
	01/00	02/01	03/02
SKP 15.1	100,3	86,5	103,7
SKP 15.2	110,2	106,8	99,2
SKP 15.3	100,5	98,5	103,1
SKP 15.4	100,0	100,7	100,7
SKP 15.5	105,2	99,8	101,9
SKP 15.6	102,6	97,0	105,8
SKP 15.7	104,2	88,7	106,8
SKP 15.8	102,1	99,0	107,3
SKP 15.9	103,6	103,5	101,5
SKP 15	102,7	96,3	104,0

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

5.2 Základní produkční charakteristiky

Vývoj tržeb za prodej vlastních V a S v b. c. a ve s. c. v letech 2000 – 2003 ukazuje tabulka 3. Z tabulky vyplývá nárůst tržeb v hodnoceném odvětví v b. c. (kumulovaný index za sledované odvětví činil 105,3) i když v roce 2003 nastal u tohoto ukazatele pokles, jako důsledek snížení objemu shora zmíněných tržeb u všech rozhodujících výrob s výjimkou zpracování masa a masných výrobků, a to v návaznosti na nižší tuzemskou spotřebu v b. c. v roce 2003. Obdobný vývoj byl zaznamenán i u tržeb za prodej vlastních V a S ve s. c., avšak s mírnější intenzitou.

Větší dynamika v letech 2000 až 2003 než u ukazatele tržeb za prodej vlastních V a S v b. c. i ve s. c. byla docílena u indikátoru účetní přidané hodnoty v b. c. (kumulovaný index za sektor celkem dosáhl 110,6), jak je zřejmé z tabulky 4. U téhož ukazatele ve s. c. však nastal v hodnoceném období pokles (kumulovaný index za sektor činil 96,3), při snížení úrovně tohoto ukazatele u většiny potravinářských oborů, s výjimkou zpracování masa a masných výrobků, zpracování ryb, výroby krmiv a výroby nápojů.

Z údajů tabulky 5 je zřejmý pokles zaměstnanosti ve výrobě potravin a nápojů v hodnocených letech 2000 až 2003, když úbytek činil 9 336 osob. Ke snížení počtu zaměstnanců došlo v procesu restrukturalizace u všech potravinářských oborů, a pouze u výroby masa a masných výrobků byl od roku 2002 vykazován nárůst.

V dalším vývoji lze předpokládat prodloužení dosavadních trendů v produkčních ukazatelích (růst u tržeb za prodej vlastních V a S zejména v b. c. a u účetní přidané hodnoty v b. c. a další pokles zaměstnanosti), což je dáno tím, že potravinářský sektor dosud své ekonomické možnosti plně nevyčerpal a zejména obory vyšší fáze zpracování zemědělských surovin při změnách životního stylu budou ve střednědobém horizontu zvyšovat svoji výkonnost, zatímco u oborů zaměřených na základní zpracování agrárních surovin bude nezbytné nadbytečné kapacity uzavírat a výrobu koncentrovat do technologicky nejmodernějších celků.

Tabulka 3 – Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb v b.c. a ve s.c. v letech 2000 – 2003

(mil. Kč) b.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.1	50 155,6	56 084,1	58 794,6	59 387,8
OKEČ 15.2	1 856,4	2 163,7	1 886,4	1 812,9
OKEČ 15.3	7 203,5	5 956,7	6 704,3	5 692,6
OKEČ 15.4	11 471,1	12 556,5	12 213,2	11 597,8
OKEČ 15.5	37 900,6	39 508,8	39 106,0	37 202,4
OKEČ 15.6	8 030,8	8 823,2	7 291,1	7 123,9
OKEČ 15.7	18 404,3	22 869,5	20 862,9	18 566,8
OKEČ 15.8	56 589,9	57 829,9	61 757,3	59 389,9
OKEČ 15.9	47 937,4	52 450,4	53 864,9	51 420,5
OKEČ 15	239 549,6	258 242,8	262 480,7	252 194,6
meziroční index (b.c.)	103,8	107,8	101,6	96,1
kumulovaný index (b.c.)	100,0	107,8	109,6	105,3
(mil. Kč) s.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.1	50 155,6	51 508,8	58 949,0	62 547,8
OKEČ 15.2	1 856,4	2 004,7	1 699,0	1 647,2
OKEČ 15.3	7 203,5	5 797,4	6 783,4	5 840,8
OKEČ 15.4	11 471,1	12 311,2	12 352,4	11 786,6
OKEČ 15.5	37 900,6	37 980,6	37 628,2	35 983,3
OKEČ 15.6	8 030,8	8 371,2	7 044,7	6 966,0
OKEČ 15.7	18 404,3	20 319,3	19 573,6	18 476,7
OKEČ 15.8	56 589,9	55 554,9	59 691,6	57 306,9
OKEČ 15.9	47 937,4	49 830,8	50 079,7	47 079,1
OKEČ 15	239 549,6	243 678,9	253 801,6	247 634,4
meziroční index (s.c.)	99,8	101,7	104,2	97,6
kumulovaný index (s.c.)	100,0	101,7	105,9	103,4

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 4 – Účetní přidaná hodnota v b.c. a ve s.c. v letech 2000 – 2003

(mil. Kč) b.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.1	7 001,2	8 427,6	9 563,6	9 501,5
OKEČ 15.2	367,1	315,8	269,4	301,8
OKEČ 15.3	1 600,6	1 357,2	1 624,2	1 433,3
OKEČ 15.4	2 255,9	1 929,5	2 032,3	1 721,1
OKEČ 15.5	5 058,6	4 989,3	3 988,4	3 084,0
OKEČ 15.6	1 265,6	1 392,1	1 438,4	1 134,6
OKEČ 15.7	3 934,4	4 314,5	4 288,4	4 037,8
OKEČ 15.8	16 159,2	18 253,3	18 767,8	17 296,7
OKEČ 15.9	13 702,9	14 427,5	16 927,2	18 271,6
OKEČ 15	51 345,5	55 406,8	58 899,7	56 782,4
meziroční index (b.c.)	97,9	107,9	106,3	96,4
kumulovaný index (b.c.)	100,0	107,9	114,7	110,6
(mil. Kč) s.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.1	7 001,2	6 805,4	8 986,3	10 707,2
OKEČ 15.2	367,1	232,3	60,3	94,2
OKEČ 15.3	1 600,6	1 342,6	1 683,1	1 534,3
OKEČ 15.4	2 255,9	1 979,6	2 062,0	1 754,4
OKEČ 15.5	5 058,6	5 561,8	2 193,6	840,4
OKEČ 15.6	1 265,6	1 329,5	1 332,4	1 082,3
OKEČ 15.7	3 934,4	2 910,2	3 511,7	4 217,3
OKEČ 15.8	16 159,2	16 955,2	16 719,0	15 038,5
OKEČ 15.9	13 702,9	12 723,4	13 465,5	14 166,0
OKEČ 15	51 345,5	49 840,0	50 013,9	49 434,6
meziroční index (s.c.)	99,9	97,1	100,3	98,8
kumulovaný index (s.c.)	100,0	97,1	97,4	96,3

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 5 – Počet zaměstnaných osob v letech 2000 – 2003

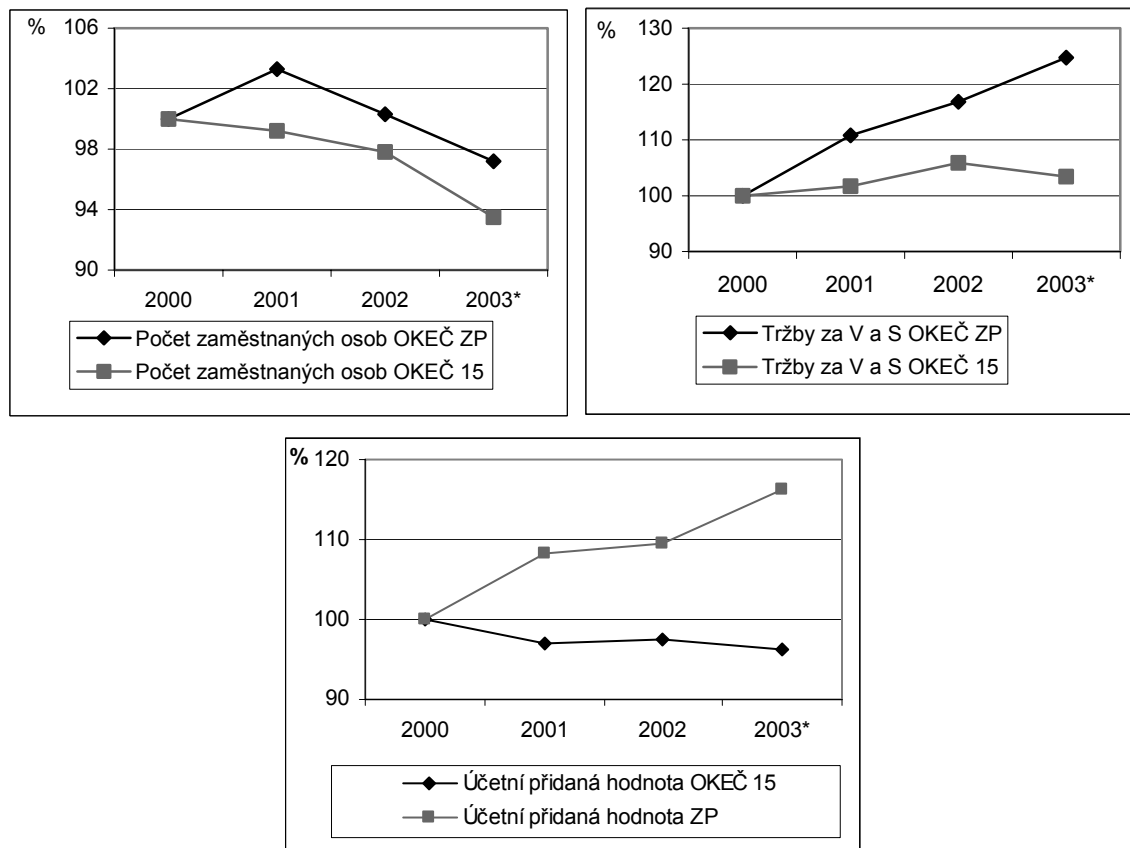
(osoby)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.1	29 510	29 484	30 573	31 164
OKEČ 15.2	1 164	972	819	776
OKEČ 15.3	5 385	4 285	4 512	4 192
OKEČ 15.4	3 243	3 357	3 313	3 271
OKEČ 15.5	14 121	13 427	13 506	12 713
OKEČ 15.6	4 425	3 968	3 781	3 336
OKEČ 15.7	8 003	7 809	7 764	7 376
OKEČ 15.8	57 755	59 158	57 354	54 277
OKEČ 15.9	20 744	20 682	19 577	17 909
OKEČ 15	144 350	143 142	141 199	135 014
meziroční index	93,3	99,2	98,6	95,6
kumulovaný index	100,0	99,2	97,8	93,5

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Porovnání vývoje základních produkčních charakteristik ve výrobě potravinářských výrobků a nápojů a ve zpracovatelském sektoru v letech 2000 až 2003 ukazuje graf 5. Z porovnání vyplývá nižší dynamika v uvedených ukazatelích ve výrobě potravin a nápojů (OKEČ 15) oproti celému zpracovatelskému sektoru.

Graf 5 - Vývoj základních produkčních charakteristik v letech 2000 - 2003

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Z tabulky 6 je zřejmý pokles nákladů celkem ve výrobě potravinářských výrobků a nápojů v letech 2000 až 2003 (kumulovaný index činil 96,9). Pokles nákladů celkem zejména v posledních letech byl vyvolán rostoucí konkurencí a tlakem v oblasti cen, a to zejména nadnárodními tržními řetězci. K poklesu nákladů celkem v hodnoceném období nedošlo pouze při zpracování masa a masných výrobků.

Vývoj osobních nákladů v b. c. v letech 2000 až 2003, jak je patrné z tabulky 7, u hodnoceného odvětví vykazuje trvalý růst u většiny rozhodujících výrobních oborů i za odvětví celkem. Tento vývoj souvisí s postupným nárůstem mezd ve výrobě potravinářských výrobků a nápojů v hodnocených letech.

Tabulka 6 – Náklady celkem v b.c. v letech 2000 – 2003

(mil. Kč)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.1	65 382,8	72 374,6	74 782,8	77 826,9
OKEČ 15.2	2 684,3	2 508,5	2 022,9	1 951,2
OKEČ 15.3	8 550,2	7 856,9	8 237,2	6 948,9
OKEČ 15.4	18 770,7	16 966,1	18 150,5	16 191,8
OKEČ 15.5	48 416,2	48 071,8	50 259,0	47 898,4
OKEČ 15.6	10 766,9	11 308,2	9 307,2	8 811,7
OKEČ 15.7	33 752,9	39 472,6	36 860,8	33 073,8
OKEČ 15.8	89 107,0	76 188,8	81 384,5	75 003,8
OKEČ 15.9	67 962,0	72 294,7	64 651,8	67 173,8
OKEČ 15	345 393,0	347 042,2	345 656,7	334 880,3
meziroční index (b.c.)	104,2	100,5	99,6	96,9
kumulovaný index (b.c.)	100,0	100,5	100,1	97,0

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 7 – Osobní náklady v b.c. v letech 2000 – 2003

(mil. Kč)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.1	4 773,9	5 023,1	5 848,6	6 228,5
OKEČ 15.2	223,2	195,9	170,9	174,4
OKEČ 15.3	854,2	786,4	901,3	818,7
OKEČ 15.4	923,8	1 009,1	1 069,4	1 004,7
OKEČ 15.5	2 677,7	2 784,5	3 001,8	3 204,3
OKEČ 15.6	846,7	822,9	860,1	917,0
OKEČ 15.7	1 819,3	1 960,1	2 096,7	2 000,6
OKEČ 15.8	9 620,3	10 288,3	10 946,5	11 045,8
OKEČ 15.9	5 303,6	5 682,0	5 792,8	6 056,4
OKEČ 15	27 042,7	28 552,3	30 688,1	31 450,4
meziroční index (b.c.)	100,5	105,6	107,5	102,5
kumulovaný index (b.c.)	100,0	105,6	113,5	116,3

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

5.3 Produktivita práce a osobní náklady

Produktivita práce z účetní přidané hodnoty v b. c. i ve s. c. vykazuje v hodnoceném období let 2000 až 2003 ve výrobě potravinářských výrobků a nápojů příznivý trend. Podrobnější údaje uvádí tabulka 8. Tato pozitivní tendence vyplývá jak z růstu účetní přidané hodnoty, tak z poklesu počtu zaměstnanců.

Navazující tabulka 9 uvádí podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě v b. c. v hodnocených letech za sledovaný sektor a jeho výrobní obory. Tento podíl za hodnocený sektor v posledních letech (2002 a 2003) rostl a lze předpokládat, že tato tendence, stejně jako růst produktivity práce bude i nadále převažovat i když u jednotlivých výrobních oborů s různou mírou intenzity.

Co se týče materiálových vstupů u většiny by neměly nastat problémy v zajištění, ale nutno počítat s určitým růstem jejich cen s dopadem do nákladů (u surovin, dopravy apod.).

Růst nákladů bude také ovlivněn potřebou zvyšování míry bezpečnosti a kvality potravin v souladu se standardy EU.

Tabulka 8 - Produktivita práce z účetní přidané hodnoty v b.c. a ve s.c. v letech 2000 – 2003

(tis. Kč / zaměst.) b.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.1	237,2	285,8	312,8	304,9
OKEČ 15.2	315,4	324,9	328,9	388,9
OKEČ 15.3	297,2	316,7	360,0	341,9
OKEČ 15.4	695,6	574,8	613,4	526,2
OKEČ 15.5	358,2	371,6	295,3	242,6
OKEČ 15.6	286,0	350,8	380,4	340,1
OKEČ 15.7	491,6	552,5	552,3	547,4
OKEČ 15.8	279,8	308,6	327,2	318,7
OKEČ 15.9	660,6	697,6	864,6	1 020,2
OKEČ 15	355,7	387,1	417,1	420,6
meziroční index (b.c.)	104,8	108,8	107,8	100,8
kumulovaný index (b.c.)	100,0	108,8	117,3	118,2
(tis. Kč / zaměst.) s.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.1	237,2	230,8	293,9	343,6
OKEČ 15.2	315,4	239,0	73,6	121,4
OKEČ 15.3	297,2	313,3	373,0	366,0
OKEČ 15.4	695,6	589,7	622,4	536,3
OKEČ 15.5	358,2	414,2	162,4	66,1
OKEČ 15.6	286,0	335,1	352,4	324,4
OKEČ 15.7	491,6	372,7	452,3	571,8
OKEČ 15.8	279,8	286,6	291,5	277,1
OKEČ 15.9	660,6	615,2	687,8	791,0
OKEČ 15	355,7	348,2	354,2	366,1
meziroční index (s.c.)	107,1	97,9	101,7	103,4
kumulovaný index (s.c.)	100,0	97,9	99,6	102,9

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 9 – Podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě v b.c. v letech 2000 - 2003

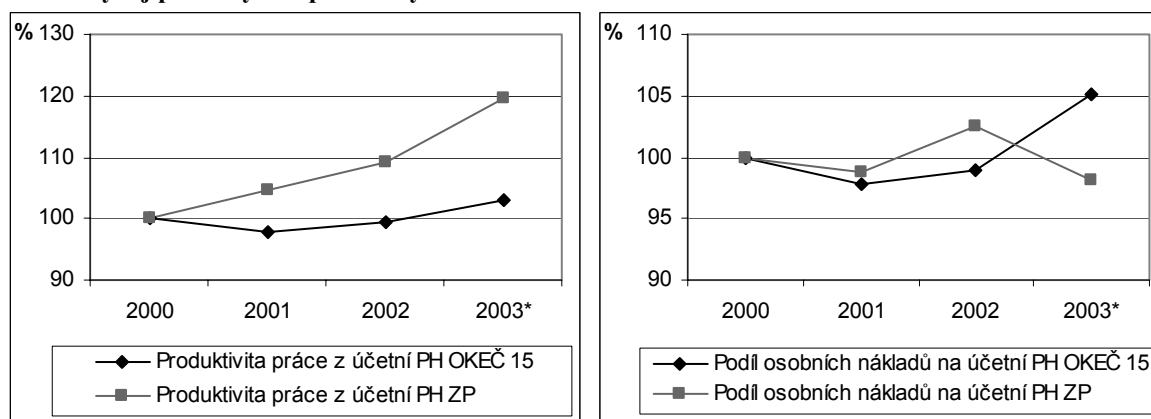
(-)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.1	0,682	0,596	0,612	0,656
OKEČ 15.2	0,608	0,620	0,634	0,578
OKEČ 15.3	0,534	0,579	0,555	0,571
OKEČ 15.4	0,410	0,523	0,526	0,584
OKEČ 15.5	0,529	0,558	0,753	1,039
OKEČ 15.6	0,669	0,591	0,598	0,808
OKEČ 15.7	0,462	0,454	0,489	0,495
OKEČ 15.8	0,595	0,564	0,583	0,639
OKEČ 15.9	0,387	0,394	0,342	0,331
OKEČ 15	0,527	0,515	0,521	0,554

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Porovnání vývoje podílových a poměrových ukazatelů v letech 2002 až 2003 odvětví výroby potravinářských výrobků a nápojů s celým zpracovatelským sektorem uvádí graf 6. Zatímco produktivita práce z účetní přidané hodnoty za zpracovatelský sektor rostla strměji, než za výrobu potravin a nápojů, podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě v roce 2003 v potravinářském odvětví výrazně vzrostl (neboť pouze výroba nápojů zaznamenala pokles), avšak za zpracovatelský sektor celkem došlo u tohoto ukazatele ke snížení.

Graf 6 - Vývoj podílových a poměrových ukazatelů v letech 2000 – 2003

Pozn.: produktivita práce z účetní PH ve s.c. roku 2000, podíl osobních nákladů na účetní PH v b.c.

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

6. Zahraniční obchod

6.1 Vývoj zahraničního obchodu

Vývoj zahraničního obchodu v b. c. v letech 2000 až 2003 je zachycen jak ve výrobním členění (v systému SKP), a to v tabulce 10, tak i podle ekonomických činností (v systému OKEČ) v tabulce 11. Celkové saldo zahraničního obchodu potravinářskými výrobky bylo ve sledovaných letech záporné a v roce v 2003 překročilo 15 mld. Kč z toho do EU dosáhlo též téměř shodného objemu. Také v systému OKEČ bylo ve všech

sledovaných letech vykázáno záporné saldo, ale jak v nižším objemu (necelé 1,5 mld. v roce 2003), tak se stále se zlepšujícími tendencí (ještě v roce 2003 dosahovalo 5,6 mld. Kč).

Tento vývoj ukazuje, že v potravinářských výrobních oborech dochází ke zlepšení zahraničně obchodních aktivit, zatímco komoditní skladba nezaznamenává příznivý vývoj. Vývoz potravin a nápojů v letech 2000 až 2003 při určitém kolísání rostl a v této skladbě také vývoz do EU, ale výrazně většího objemu dosahoval dovoz. Obdobný vývoj byl zaznamenán i v systému OKEČ, avšak dovoz, zejména v posledním hodnoceném roce příliš nepřevýšil vývoz. Tento trend lze očekávat i v příštích letech, a to zejména tehdy, projeví-li se ve zvýšené míře aktivity podporující kvalitu a bezpečnost českých potravin.

Odhaduje se, že po roce 2004 bude rozhodující část potravinářské produkce realizována v členských zemích EU a obdobně značná část této produkce bude na trzích těchto zemí nakupována. Určitým problémem je dosud českými obchodními subjekty méně „zmapovaný“ trh potenciálních destinací v EU a ve třetích zemích v porovnání s kapitálově silnými konkurenčními firmami.

Dovozní ceny bývají u hlavních potravinářských komodit většinou vyšší než odpovídající ceny vývozní. Nepříznivý vývoj vývozních a dovozních cen vede k tomu, že reálné směnné relace se zhoršují. Proto je žádoucí změnit zbožovou skladbu vývozu k více zpracovaným produktům s vyššími cenami.

Aktivní saldo zahraničního obchodu vykazují v systému SKP pouze mléčné výrobky s výraznou podporou vývozu a dále nápoje, které patří k tradičním vývozním komoditám, zejména pivo a slad. Ostatní potravinářské komodity v tomto systému vykazují dlouhodobě záporné saldo.

Tabulka 10 – Vývoj zahraničního obchodu s výrobky v b.c. v letech 2000 - 2003

Vývoz celkem (mil.Kč)				
SKP	2000	2001	2002	2003
SKP 15.1	2 815,4	3 905,6	3 547,2	3 097,8
SKP 15.2	189,4	247,8	211,1	235,8
SKP 15.3	1 684,3	1 756,9	1 592,3	1 751,3
SKP 15.4	2 185,7	2 418,7	1 696,6	1 560,6
SKP 15.5	6 731,8	7 800,7	5 407,2	5 952,4
SKP 15.6	1 256,5	1 147,1	1 070,8	1 057,1
SKP 15.7	511,2	854,1	819,0	830,1
SKP 15.8	10 001,6	12 467,4	12 657,7	15 031,8
SKP 15.9	6 953,3	7 146,7	7 400,5	7 416,3
SKP 15	32 329,2	37 745,0	34 402,4	36 933,2
meziroční index	125,5	116,8	91,1	107,4
z toho EU	11 013,7	12 853,6	12 100,0	13 128,8
meziroční index	131,0	116,7	94,1	108,5
Dovoz celkem (mil. Kč)				
SKP	2000	2001	2002	2003
SKP 15.1	4 575,9	4 631,8	4 980,6	5 723,4
SKP 15.2	2 705,6	3 160,3	2 810,6	2 559,0
SKP 15.3	4 534,7	4 587,4	4 908,9	5 298,0
SKP 15.4	6 111,5	7 088,7	7 038,0	7 360,4
SKP 15.5	2 736,8	3 135,5	3 655,4	4 176,8
SKP 15.6	2 244,0	1 998,3	2 175,3	2 084,4
SKP 15.7	1 991,8	2 234,7	2 327,1	2 291,7
SKP 15.8	15 767,5	16 835,5	16 101,4	17 962,7
SKP 15.9	3 542,4	3 972,8	4 108,1	4 813,9
SKP 15	44 210,2	47 645,0	48 105,4	52 270,3
meziroční index	113,7	107,8	101,0	108,7
z toho EU	23 174,4	25 252,0	26 101,7	28 101,4
meziroční index	110,3	109,0	103,4	107,7
Saldo (mil. Kč)				
SKP	2000	2001	2002	2003
SKP 15.1	-1 760,5	-726,2	-1 433,4	-2 625,6
SKP 15.2	-2 516,2	-2 912,5	-2 599,5	-2 323,2
SKP 15.3	-2 850,4	-2 830,5	-3 316,6	-3 546,7
SKP 15.4	-3 925,8	-4 670,0	-5 341,4	-5 799,8
SKP 15.5	3 995,0	4 665,2	1 751,8	1 775,6
SKP 15.6	-987,5	-851,2	-1 104,5	-1 027,3
SKP 15.7	-1 480,6	-1 380,6	-1 508,1	-1 461,6
SKP 15.8	-5 765,9	-4 368,1	-3 443,7	-2 930,9
SKP 15.9	3 410,9	3 173,9	3 292,4	2 602,4
SKP 15	-11 881,0	-9 900,0	-13 703,0	-15 337,1
z toho EU	-12 160,7	-12 398,4	-14 001,7	-14 972,6

Pramen: Statistika GRČ

Tabulka 11 – Vývoj zahraničního obchodu - OKEČ v b.c. v letech 2000 – 2003

Vývoz celkem (mil.Kč)				
OKEČ	2000	2001	2002	2003
OKEČ 15.1	1 503,3	1 409,2	1 568,9	2 174,5
OKEČ 15.2	81,2	81,3	58,2	74,4
OKEČ 15.3	631,9	886,5	1 045,8	816,3
OKEČ 15.4	2 650,9	3 153,6	3 518,9	3 657,8
OKEČ 15.5	3 345,0	3 797,2	2 991,4	3 538,2
OKEČ 15.6	847,5	820,4	670,7	684,8
OKEČ 15.7	602,1	914,8	859,1	801,2
OKEČ 15.8	7 500,2	8 639,8	7 979,1	9 538,2
OKEČ 15.9	6 362,8	7 568,7	7 997,4	8 218,9
OKEČ 15	23 524,9	27 271,5	26 689,5	29 504,4
meziroční index	122,9	115,9	97,9	110,5
Dovoz celkem (mil. Kč)				
OKEČ	2000	2001	2002	2003
OKEČ 15.1	1 556,8	1 507,3	1 651,3	2 173,1
OKEČ 15.2	132,5	112,0	104,4	96,0
OKEČ 15.3	885,0	1 004,4	866,3	933,9
OKEČ 15.4	2 087,8	3 245,2	2 943,6	3 674,3
OKEČ 15.5	3 409,0	3 114,7	2 900,6	3 031,3
OKEČ 15.6	530,4	566,1	758,6	611,8
OKEČ 15.7	1 420,0	1 891,6	1 603,8	1 498,4
OKEČ 15.8	10 786,1	10 335,0	9 705,4	10 419,0
OKEČ 15.9	8 268,3	8 107,3	7 872,7	8 538,3
OKEČ 15	29 075,9	29 883,6	28 406,7	30 976,1
meziroční index	111,7	102,8	95,1	109,0
Saldo (mil. Kč)				
OKEČ	2000	2001	2002	2003
OKEČ 15.1	-53,5	-98,1	-82,4	1,4
OKEČ 15.2	-51,3	-30,7	-46,2	-21,6
OKEČ 15.3	-253,1	-117,9	179,5	-117,6
OKEČ 15.4	563,1	-91,6	575,3	-16,5
OKEČ 15.5	-64,0	682,5	90,8	506,9
OKEČ 15.6	317,1	254,3	-87,9	73,0
OKEČ 15.7	-817,9	-976,8	-744,7	-697,2
OKEČ 15.8	-3 285,9	-1 695,2	-1 726,3	-880,8
OKEČ 15.9	-1 905,5	-538,6	124,7	-319,4
OKEČ 15	-5 551,0	-2 612,1	-1 717,2	-1 471,7

Pramen: Statistika GŘC

Tabulka 12 – Vývoj exportní výkonnosti a dovozní náročnosti odvětví OKEČ 15 v letech 2000 - 2003

(%)	2000	2001	2002	2003*
exportní výkonnost	8,8	9,4	9,3	10,7
dovozní náročnost	11,1	10,4	9,9	11,3

* předběžná hodnota

Pramen: Statistika GŘC, vlastní dopočet MPO

Vývoj exportní výkonnosti hodnoceného odvětví zachycený v tabulce 12 doznal v letech 2000 až 2003 mírného zvýšení. Další zvýšení exportní výkonnosti lze očekávat v souvislosti s předpokládaným růstem exportu čokoládových cukrovinek, trvanlivých pekárenských výrobků, masa a nápojů. Dovozní náročnost odvětví zachycená též v tabulce 12 se v hodnocených letech při určitém kolísání příliš neměnila a zřejmě i při zvýšení dovozu některých druhů nápojů, krmiv, mlékárenských a masných výrobků se zcela zásadně nezmění.

6.2 Aktivní zušlechťovací styk

Podíl aktivního zušlechťovacího styku (představujícího dovoz komodit, které jsou na tuzemských kapacitách dále zpracovávány) dosáhl u potravin a nápojů v roce 2003 dalšího zvýšení a činil 11,5 %. Ještě vyššího podílu AZS (jde o zpětný export komodit po procesu zušlechťování) bylo dosaženo v roce 2003 na celkovém vývozu za SKP 15, a to 19,2 %. Údaje za celé období 2000 až 2003 uvádí tabulka 13.

Tabulka 13 – Vývoj aktivního zušlechťovacího styku s výrobky SKP 15 v letech 2000 – 2003

		2000	2001	2002	2003
význam AZS	podíl AZS na obratu (%)	9,2	11,1	10,5	11,5
	podíl AZS na vývozu (%)	13,4	17,0	17,5	19,2

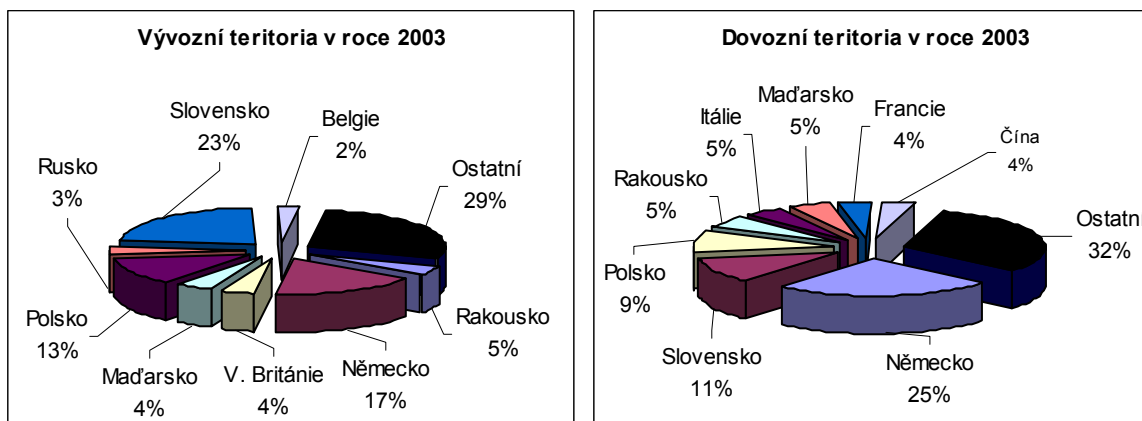
Pramen: Statistika GŘC, vlastní dopočet MPO

6.3 Teritoriální struktura zahraničního obchodu

Teritoriální rozdělení zahraničního obchodu potravinářskými výrobky a nápoji v roce 2003 znázorňuje graf 7. Hlavním vývozním teritoriím těchto výrobků bylo ve zmíněném roce jako již tradičně Slovensko (23%) a dále Německo (17%) a Polsko (13%). Ostatní teritoria zaujala podíl 5% a nižší.

U dovozu připadá největší podíl na Německo (25%) a dále Slovensko (11 %) a Polsko (9%). Na ostatní teritoria připadají podíly 5 % a nižší. Rozhodující teritoria jak pro vývoz, tak pro dovoz jsou země EU, a to zejména sousední státy.

Graf 7 – Teritoriální rozdělení zahraničního obchodu 2003 – SKP 15

Pramen: Statistika GRČ, vlastní dopočet MPO

6.4 Tuzemská spotřeba

6.4.1 Tuzemská spotřeba výrobků

Tuzemskou spotřebu potravinářských výrobků a nápojů v b. c. v letech 2000 až 2003 uvádí tabulka 14. Tuzemská spotřeba výrobků SKP 15 od roku 2000 do roku 2003 vzrostla o více jak 10 %, i když v roce 2003 v porovnání s rokem 2002 byl zaznamenán pokles, který byl způsoben snížením spotřeby u většiny skupin potravinářských výrobků s výjimkou masa a masných výrobků.

Tabulka 14 – Tuzemská spotřeba v b.c. výrobků SKP 15 v letech 2000 – 2003

(mil.Kč)	2000	2001	2002	2003*
SKP 15.1	46 990,2	52 373,5	53 675,8	55 395,1
SKP 15.2	3 857,0	4 556,3	4 218,2	3 878,8
SKP 15.3	7 386,3	7 381,1	8 743,4	8 154,6
SKP 15.4	17 144,9	21 003,2	19 274,4	19 030,8
SKP 15.5	27 350,8	29 215,3	32 648,0	30 949,7
SKP 15.6	9 297,2	9 555,2	10 186,5	9 901,0
SKP 15.7	16 320,5	18 598,1	17 888,9	16 039,6
SKP 15.8	45 761,2	46 015,2	52 854,6	50 447,7
SKP 15.9	38 220,8	37 545,1	41 567,2	40 221,4
SKP 15	212 328,9	226 242,9	241 057,1	234 018,8
meziroční index (b.c.)	103,7	106,6	106,5	97,1
kumulovaný index (b.c.)	100,0	106,6	113,5	110,2

*předběžná hodnota

Pramen: vlastní dopočet MPO

6.4.2 Tuzemská spotřeba organizací odvětví

Jak uvádí tabulka 15, tuzemská spotřeba podle organizací odvětví zaznamenala do roku 2002 také růst (i když jen o 3,5 %) a obdobně jako u výrobků SKP 15 nastal v roce 2003 pokles.

Tabulka 15 – Tuzemská spotřeba organizací odvětví OKEČ 15 v b.c. v letech 2000 - 2003

(mil.Kč)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.1	50 209,1	56 182,2	58 877,0	59 386,4
OKEČ 15.2	1 907,7	2 194,4	1 932,6	1 834,5
OKEČ 15.3	7 456,6	6 074,6	6 524,8	5 810,2
OKEČ 15.4	10 908,0	12 648,1	11 637,9	11 614,3
OKEČ 15.5	37 964,6	38 826,3	39 015,2	36 695,5
OKEČ 15.6	7 713,7	8 568,9	7 379,0	7 050,9
OKEČ 15.7	19 222,2	23 846,3	21 607,6	19 264,0
OKEČ 15.8	59 875,8	59 525,1	63 483,6	60 270,7
OKEČ 15.9	49 842,9	52 989,0	53 740,2	51 739,9
OKEČ 15	245 100,6	260 854,9	264 197,9	253 666,3
meziroční index (b.c.)	105,8	106,4	101,3	96,0
kumulovaný index (b.c.)	100,0	106,4	107,8	103,5

*předběžná hodnota

Pramen:vlastní dopočet MPO

Další růst tuzemské spotřeby bude spojen s produkty vyššího stupně zpracování agrární produkce, přitom s akceptovatelnými cenami a výrobkově bude velmi diferencovaný. Růst hmotné spotřeby potravin a nápojů bude značně omezen a mírné zvýšení v příštích letech lze očekávat spíše u komodit živočišného původu (některých druhů mléčných a masných výrobků) resp. vysoce kvalitního sortimentu potravin rostlinného původu a některých značkových výrobků vč. nových speciálních produktů ve výrobě nápojů.

7. Investice

7.1 Hmotné investice

Růst hmotných investic do výroby potravin a nápojů od roku 2000, jak jej uvádí tabulka 16, je spojen především s aktivitami spojenými s vyrovnáním se standardům EU zejména v oblasti bezpečnosti potravin a s posilováním konkurenceschopnosti odvětví a s řešením ochrany životního prostředí. Možnosti dalšího investování, které se jeví žádoucí z uváděných důvodů jsou podmíněny do značné míry účastí zejména v programech zahrnutých do fondů EU, se spolufinancováním státního rozpočtu.

Tabulka 16 - Vývoj hmotných investic v letech 2000 - 2003 (OKEČ 15)

	2000	2001	2002	2003	01/00	02/01	03/02
Investice celkem v b.c.	11 091	11 970	13 183	14 176	107,9	110,1	107,5
Z toho dovoz	3 342	3 337	3 001	x	99,9	89,9	x
Investice do strojního zařízení v b.c.	7 438	7 718	8 996	9 038	103,8	116,6	100,5
Investice celkem v s.c.	9 094	9 726	11 034	18 529	103,8	113,4	167,9
Investice do strojního zařízení v s.c.	6 666	6 941	8 368	9 653	106,9	120,6	115,4

Pozn.: s.c. průměr r. 1994 = 100

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Současně se jeví nezbytné další posilování podpory prodeje formou marketingových aktivit se státní účastí, jak tomu je v zahraničí u kvalitních potravin a nápojů obvyklé. Současné bude žádoucí podpora podnikání v rámci programů spojených s fondy EU s důrazem na podporu malého a středního podnikání, které v potravinářské výrobě má své poslání jak z hlediska obohacování sortimentu, tak udržování zaměstnanosti.

Z porovnání ČR se zeměmi CEFTA, u exportu do zemí EU v letech 2000 až 2002, jak je uvedeno v tabulce 18 vyplývá, že probíhal u obou subjektů obdobný vývoj, který je charakteristický tím, že největší nárůst u zmíněného ukazatele nastal v roce 2001. ČR si udržuje v rámci vývozu zemí CEFTA do EU podíl zhruba 12 až 13 %.

Tabulka 18 - Vývoj exportu do zemí EU v letech 2000 - 2002 výrobků SKP 15

(tis. ECU, %)	2000	2001	2002
z CEFTA	2 282 817	2 980 658	2 986 216
meziroční index	x	130,6	100,2
z toho z ČR	273 149	377 127	378 305
meziroční index	x	138,1	100,3

Pramen: EUROSTAT

Širší uplatnění na trhu bude však vyžadovat posílení inovačních aktivit firem, což je však spojeno s urychlením zavádění výsledků výzkumu a technologického rozvoje do podnikatelské praxe. To vyžaduje především firemní podporu aplikovanému výzkumu a vývoji a vytváření prostředí, podporujícího infrastrukturu pro výzkum a vývoj a inovační centra. Zintenzivnění podpory prodeje a distribuce vyžaduje také zavádění a rozšiřování informačních a komunikačních technologií a udržování pravidelného kontaktu se zákazníkem.

Vyšší stupeň uspokojování požadavků spotřebitelů bude vyžadovat i důslednější vyhodnocení změn stravovacích návyků a spotřebního koše. Posun hranic produkce a distribuce směřuje především k typu rychlého stravování. V potravinářství se paralelně prosazují - směry plynoucí z globalizace, založené na široké distribuci standardního zboží, tak tendence, opírající se o doplňkový sortiment specialit, obvykle určených pro místní trh.

9. Shrnutí a perspektivy odvětví

Ze stavu a vývoje potravinářského odvětví (OKEČ 15) v posledních letech a dále ze vstupu ČR do EU vyplývá, že pro podnikání v tomto odvětví bude i nadále do značné míry určující, vedle ekonomických aspektů, dodržování platné legislativy. Jde především o potravinové právo, veterinární a další předpisy.

Zvlášť je nutno upozornit na poslední novelu zákona o potravinách a tabákových výrobcích (zákon č. 110/1997 Sb., v platném znění). Jde o zákon č. 316/2004 Sb., jehož účelem je stanovit v souladu s právem Evropských společenství a na základě bezprostředně závazných předpisů ES přesněji než dosud, povinnosti provozovatelů potravinářských podniků a osob, které vyrábějí nebo uvádějí do oběhu potraviny a tabákové výrobky a také upravit státní dozor nad dodržováním povinností vyplývajících z tohoto zákona a z bezprostředně závazných předpisů ES. K novým právním úpravám patří také zákon č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o vinohradnictví a vinařství).

Právní prostředí pro podnikání v potravinářství a jeho jednotlivých oborech dotvářejí i prováděcí předpisy horizontálního (průřezového) i vertikálního (komoditního) charakteru.

Problematika ochrany životního prostředí, která se však dotýká nejen potravinářství je řešena mimo jiné zákonem č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci) a dále předpisy řešícími problematiku obalů.

Zkušenosti z implementace zákona o integrované prevenci ukazují na problém dodržení lhůty stanovené pro získání integrovaného povolení. Tudíž podnikatelská praxe se zatím soustřeďuje na řešení administrativně správních postupů a vlastní problematika prevence znečišťování se spíše nachází v počáteční fázi. Pozitivní je, že byl vytvořen systém výměny informací o nejlepších dostupných technikách.

Perspektiva dynamiky vývoje potravinářství v ČR po vstupu do EU je spojena s účinnou marketingovou strategií, která se bude zakládat na kvalitních a bezpečných produktech s vyšší mírou zpracování agrární produkce a s pružným přizpůsobením se náročným požadavkům evropských spotřebitelů a s uplatněním tradiční produkce určené pro export i ve třetích zemích s nižší nasyceností trhu.

Perspektiva odvětví výroby potravinářských výrobků a nápojů je též spojena s dosažením potřebné míry efektivnosti, umožňující posilování konkurenceschopnosti, v rámci hospodářské soutěže s průmyslově vyspělými zeměmi.

II. VÝROBNÍ OBORY POTRAVINÁŘSKÉHO PRŮMYSLU

Výroba, zpracování a konzervování masa a masných výrobků OKEČ 15.1

1. Charakteristika oboru

Obor 15.1 – Výroba, zpracování a konzervování masa a masných výrobků v systému OKEČ 15 zahrnuje následující výrobní vertikály:

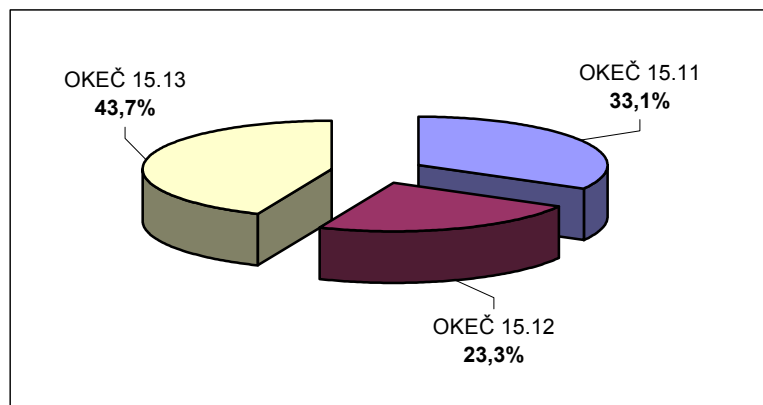
15.11 - výroba, zpracování a konzervování masa a masných výrobků z velkých hospodářských zvířat,

15.12 - výroba, zpracování a konzervování drůbežího masa, zvěřiny aj. drobných hospodářských zvířat,

15.13 - výroba masných výrobků (vč. drůbežích) a výroba umělých střev.

Podíl výroby a zpracování masa z velkých hospodářských zvířat, z drůbeže, zvěřiny a drobných hospodářských zvířat a výroby masných výrobků na tržbách za prodej V a S v rámci agregace 15.1 je uveden v grafu 1.

Graf 1 - Podíl na tržbách za prodej vlastních výrobků a služeb v roce 2003

Pozn.: údaje v b. c. za podniky od 20 zaměstnanců
Pramen: ČSÚ

Výrobní základna oboru zpracování masa v ČR zahrnuje velké, střední i malé podniky bez výrazné společnosti s vůdčím postavením na tuzemském trhu. Největší firmy masného průmyslu podle objemu tržeb ukazuje tabulka 1.

Tabulka 1 - Největší společnosti masného průmyslu v ČR v roce 2003

Název	Obec	Počet pracovníků podle klasifikace OECD
Kostecké uzeniny a. s.	Kostelec u Jihlavy	410
Schneider, s. r. o.	Plzeň	330
Procházka, s. r. o.	Roudnice nad Labem	340
Masný průmysl Krásno, s. r. o.	Valašské Meziříčí	330
ZŘUD – Masokombinát Polička.	Polička	340
Bajer a spol. s. r. o.	Bučovice	310
Maso Planá, a. s.	Planá nad Lužnicí	330
Masna Studená, a. s.	Studená	340
ZŘUD – Masokombinát Písek CZ	Písek	330
Zemko k. s.	Česká Skalice	330

Pramen: z údajů ČSZM, ČSÚ

Dodavatelskou činnost primárních surovin zajišťují chovatelé prasat a skotu, od nichž zejména u produkce prasat je dodávka zajišťována odbytovými družstvy, která „zastřešují“ velké, střední i malé chovatele. Tato družstva mají vůdčí postavení na trhu (s podílem vyšším než 20 %).

Produkce masa a masných výrobků u jednotlivých firem se odlišuje zastoupením vysokého počtu druhů výrobků v různém sortimentu. Z důvodů relativně vysokého zastoupení odborných a manuálních činností při výrobě přetrvává v oboru nízký stupeň automatizace a produktivity práce. Východiskem z tohoto stavu je vznik subjektů s dominantním postavením na českém trhu (výroba úzkého sortimentu výrobků ve velkých objemech s využitím automatizovaných výrobních linek) a setrvání malých a středních regionálních výrobních kapacit se zaměřením na rozšiřování sortimentu o regionální produkty – delikatesy apod.

Pokud se týká produkce drůbežího masa, zaznamenala od roku 1993 dynamický meziroční nárůst (index 2003/1993 činí 186,4 %). Na celkovém nákupu drůbeže se podílejí kuřata (87 %), podstatně méně krůty (7 %) a vodní drůbež (2 %). Lze předpokládat,

že drůbeží maso se bude i nadále na poptávce po masě podílet stejným podílem jako dosud, s ohledem na poměrně nízké výrobní náklady a také spotřebitelské preference.

2. Pozice oboru v rámci výroby potravinářských výrobků a nápojů

Obor zpracování masa a masných výrobků vč. drůbeže se v roce 2003 podílel na celém potravinářském sektoru tržbami za prodej V a S v b. c. 23,6 %. To je vyšší podíl oproti roku 2000, kdy jeho podíl činil 20,9 %. Na přidané hodnotě z výkonů se tento obor podílel v rámci celého potravinářského sektoru v roce 2003 jen 16,7 % (v roce 2000 však jen 13,6 %) a na počtu zaměstnanců celého potravinářského sektoru 23,1 % (v roce 2000 pak 20,4 %).

Zpracování masa a masných výrobků a zpracování drůbeže patří k nosným oborům výroby potravinářských výrobků a nápojů v ČR i v zahraničí, s přímou návazností na produkci chovu zvířat. Výrobní kapacity oboru výroby, zpracování a konzervování masa velkých hospodářských zvířat i v hodnoceném roce 2003 převyšovaly potřebu domácího trhu.

Proces konsolidace oboru je na relativně vysokém stupni. Zpracovatelské kapacity zejména u velkých firem mají vysoký technologický i hygienický standard.

Největší objem produkce a spotřeby však stále představuje vepřové maso. V širší míře se však uplatňují masné a uzenářské výrobky a snahou výrobců je dále zlepšit jejich kvalitu a poskytovat co nejúplnější informace spotřebitelům.

Některé firmy v oboru masné i drůbežářské výroby se již staly součástí kapitálově silných společností.

3. Hlavní ekonomické ukazatele

3.1 Cenový vývoj

V roce 2003 se nepodařilo český trh s vepřovým masem stabilizovat. Vysoká nabídka stlačovala spotřebitelské ceny a to mělo vliv na výrazné výkyvy v cenách zemědělských výrobců a následně v cenách zpracovatelů. Ceny průmyslových výrobců drůbeže v roce 2003 oproti roku 2002 zaznamenaly zvýšení např. ceny kuchařských kuřat o 7,7 %, chlazených kuřecích řízků o 12,7 %. Ceny výrobců hovězího masa v roce 2003 nezaznamenaly výraznější pohyb. Příčinou byl opět návrat důvěry spotřebitelů k tomuto masu i když se opět vyskytly případy BSE. Je nutné konstatovat, že domácí trh byl v průběhu uvedených let u některých komodit ovlivňován situací na evropských trzích. Výsledek celkového vývoje cen v letech 2000 až 2003 je uveden v tabulce 2.

Tabulka 2 – Vývoj cenových indexů výrobků v letech 2000 - 2003

(%)	meziroční index		
	01/00	02/01	03/02
OKEČ 15.1	100,3	86,5	103,7

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.2 Základní produkční charakteristiky

Příčinou nárůstu tržeb za prodej V a S v roce 2003 o 1,0 % oproti roku 2002 (tabulka 3) bylo mírné zvýšení spotřebitelských cen na trhu s vepřovým masem a vyšší poptávka po drůbežím masem i narůstající širší nabídky výrobků různých cenových kategorií (vyšší,

střední i nižší cenová hladiny, jak typické národní produkce, ale i výrobků nadnárodního typu).

Tabulka 3 – Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb v b.c. a ve s.c. v letech 2000 – 2003

(mil. Kč) b.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.1	50 155,6	56 084,1	58 794,6	59 387,8
meziroční index (b.c.)	x	111,8	104,8	101,0
kumulovaný index (b.c.)	100	111,8	117,2	118,4
(mil. Kč) s.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.1	50 155,6	51 508,8	58 949,0	62 547,8
meziroční index (s.c.)	x	102,7	114,4	106,1
kumulovaný index (s.c.)	100	102,7	117,5	124,7

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

V roce 2003 v porovnání s rokem 2002 došlo ke snížení účetní přidané hodnoty (tabulka 4) u OKEČ 15.1 o 0,6 % i když obor v rámci celého potravinářského sektoru s podílem 16,7 %, se umístil na třetím místě po výrobě ostatních potravinářských výrobků OKEČ 15.8 (30,5 %) a výrobě nápojů OKEČ 15.9 (32,2 %).

Tabulka 4 – Účetní přidaná hodnota v b.c. a ve s.c. v letech 2000 – 2003

(mil. Kč) b.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.1	7 001,2	8 427,6	9 563,6	9 501,5
meziroční index (b.c.)	x	120,4	113,5	99,4
kumulovaný index (b.c.)	100	120,4	136,6	135,7
(mil. Kč) s.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.1	7 001,2	6 805,4	8 986,3	10 707,2
meziroční index (s.c.)	x	97,2	132,0	119,2
kumulovaný index (s.c.)	100	97,2	128,4	152,9

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

U počtu pracovníků (tabulka 5) v oboru od roku 1997 docházelo k poklesu, zvrát nastal od roku 2002, kdy došlo k nárůstu počtu zaměstnanců do roku 2003 o 5,6 %. Jednou z příčin bylo dovybavování zpracovatelských kapacit a s tím související příprava podnikatelských subjektů na vstup do EU.

Tabulka 5 - Počet zaměstnaných osob v letech 2000 - 2003

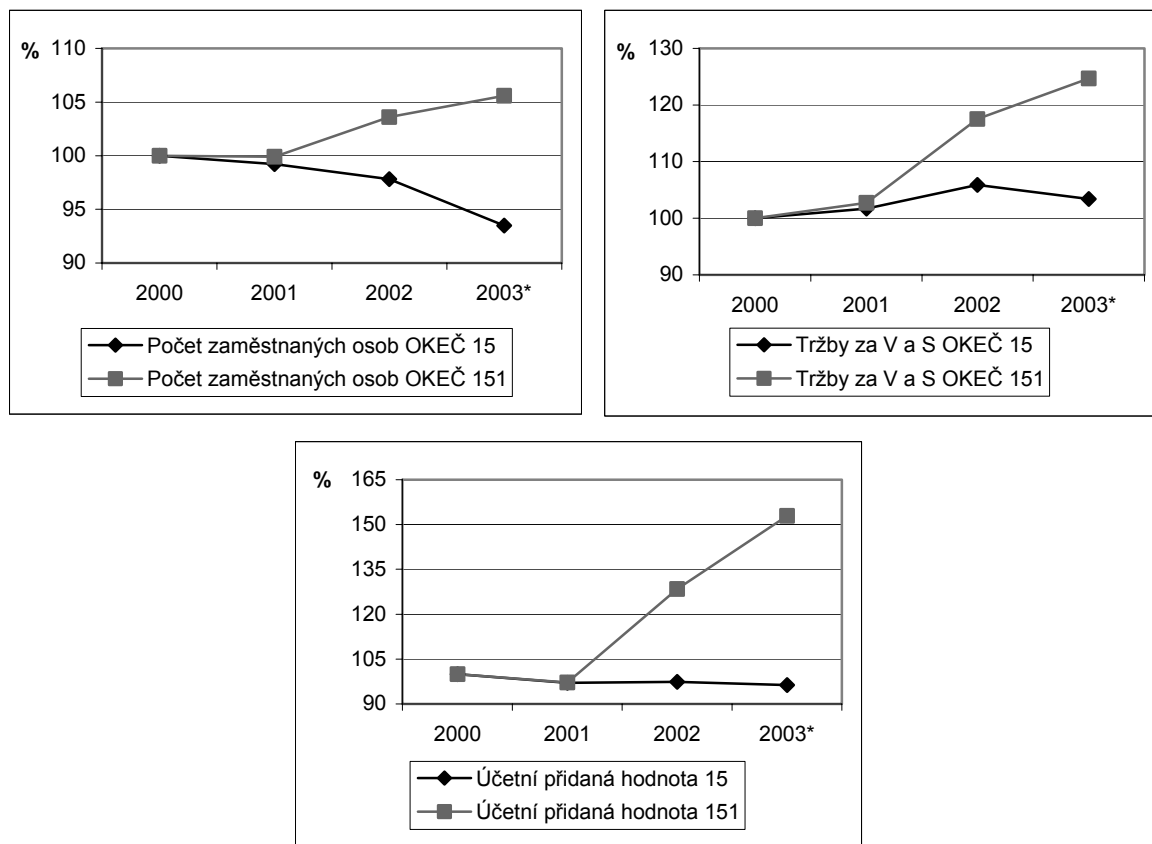
(osoby)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.1	29 510	29 484	30 573	31 164
meziroční index	x	99,9	103,7	101,9
kumulovaný index	100,0	99,9	103,6	105,6

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Vývoj základních produkčních charakteristik ve s. c. roku 2000 včetně zaměstnanosti v letech 2000 – 2003 u oboru výroby masa a masných výrobků v porovnání s celým odvětvím výroby potravinářských výrobků a nápojů (OKEČ 15) ukazuje následující graf 2.

Graf 2 - Vývoj základních produkčních charakteristik v letech 2000 – 2003

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Oproti ostatním oborům celého odvětví výroby potravinářských výrobků a nápojů, kde došlo v roce 2003 v porovnání s rokem 2002 ke snížení nákladů, u oboru výroby masa a masných výrobků v roce 2003 (tabulka 6) došlo ke zvýšení o 4,1 %. Jednou z významných příčin zvýšení nákladů byl cenový růst vstupů a implementace potravinové legislativy ES v podnikatelské praxi. Současně se podílel na zvýšení nákladů celkem i nárůst osobních nákladů v roce 2003, a to o 36,5 % (tabulka 7).

Tabulka 6 – Náklady celkem v b.c. v letech 2000 – 2003

(mil. Kč)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.1	65 382,8	72 374,6	74 782,8	77 826,9
meziroční index (b.c.)	x	110,7	103,3	104,1
kumulovaný index (b.c.)	100	110,7	114,4	119,0

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 7 – Osobní náklady v b.c. v letech 2000 - 2003

(mil. Kč)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.1	4 773,9	5 023,1	5 848,6	6 228,5
meziroční index (b.c.)	x	105,2	116,4	106,5
kumulovaný index (b.c.)	100	105,2	122,5	130,5

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.3 Produktivita práce a osobní náklady

V masném oboru v roce 2003 pracovalo 31,2 tis. zaměstnanců, což bylo o 1 654 zaměstnanců více než v roce 2000. Produktivita práce z přidané hodnoty z výkonů v tomto oboru činila v roce 2003 na zaměstnance 304,9 tis. Kč (tabulka 8), což bylo méně, než je průměr za celý sektor výroby potravin a nápojů, který dosahuje výše 420,6 tis. Kč na zaměstnance. Rostoucí podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě ukazuje tabulka 9 a porovnání vývoje podílových a poměrových ukazatelů v letech 2000 – 2003 oboru se sektorem výroby potravinářských výrobků a nápojů (OKEČ 15) ukazuje graf 3.

Tabulka 8 - Produktivita práce z účetní přidané hodnoty v b.c. a ve s.c. v letech 2000 – 2003

(tis. Kč / zaměst.) b.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.1	237,2	285,8	312,8	304,9
meziroční index (b.c.)	x	120,5	109,4	97,5
kumulovaný index (b.c.)	100	120,5	131,9	128,5
(tis. Kč / zaměst.) s.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.1	237,2	230,8	293,9	343,6
meziroční index (s.c.)	x	97,3	127,3	116,9
kumulovaný index (s.c.)	100	97,3	123,9	144,9

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

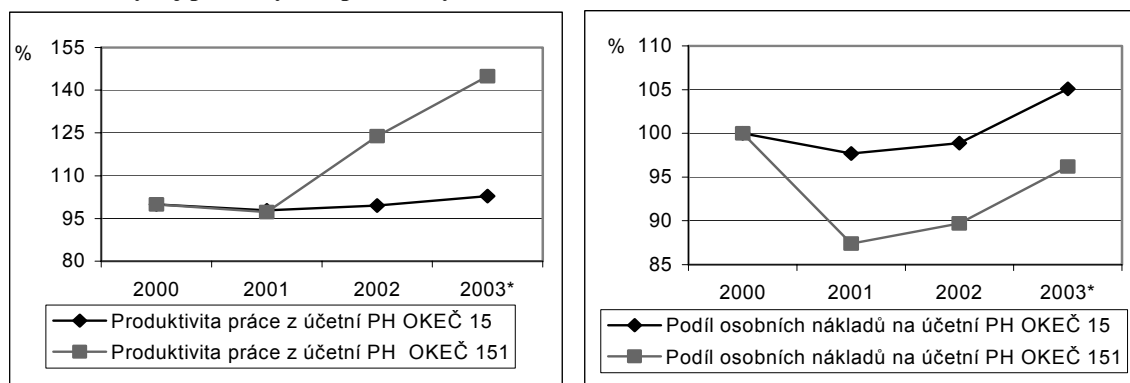
Tabulka 9 – Podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě v b.c. v letech 2000 – 2003

(-)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.1	0,682	0,596	0,612	0,656

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Graf 3 - Vývoj podílových a poměrových ukazatelů v letech 2000 - 2003

Pozn.: produktivita práce z účetní PH ve s.c. roku 2000, podíl osobních nákladů na účetní PH v b.c.

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

4. Zahraniční obchod

4.1 Vývoj zahraničního obchodu

Bilance zahraničního obchodu SKP 15.1 byla ve všech hodnocených letech 2000 až 2003 záporná. Celková bilance zahraničního obchodu organizací OKEČ 15.1 v roce 2003 zaznamenala oproti minulým rokům kladné obchodní saldo 1,4 mil. Kč. V roce 2003 došlo k nárůstu dovozu oproti roku 2002 o 31,6 %, a ke zvýšení vývozu o 38,6 % (tabulka 11).

Hovězí a vepřové maso

Vývoz masa a masných výrobků do EU po vstupu ČR do této Unie zřejmě vzroste. Očekává se zvýšení vývozu masných výrobků o cca 15 %. Po rozšíření EU lze očekávat zvýšený zájem o levnější komodity v sousedních zemích a lze také očekávat komparativní výhoda u produktů s vysokou přidanou hodnotou.

Drůbeží maso

Dovoz brojlerových krůt a vodní drůbeže se pravděpodobně, po vstupu ČR do EU, zvýší jen nevýznamně, import kuřat lze naopak po odbourání cla očekávat ve zvýšené míře jak ze zemí „patnáctky“, tak z přístupujících zemí SVE. Pokud jde o dovozy z přístupujících zemí, predikce se opírá o difference cen zemědělských výrobců (CZV) v náš neprospěch.

Tabulka 10 – Vývoj zahraničního obchodu s výrobky v b.c. v letech 2000 - 2003

Vývoz celkem (mil. Kč)				
SKP	2000	2001	2002	2003
SKP 15.1	2 815,4	3 905,6	3 547,2	3 097,8
meziroční index	x	138,7	90,8	87,3
Dovoz celkem (mil. Kč)				
SKP	2000	2001	2002	2003
SKP 15.1	4 575,9	4 631,8	4 980,6	5 723,4
meziroční index	x	101,2	107,5	114,9
Saldo (mil. Kč)				
SKP	2000	2001	2002	2003
SKP 15.1	-1 760,5	-726,2	-1 433,4	-2 625,6

Pramen: Statistika GRČ

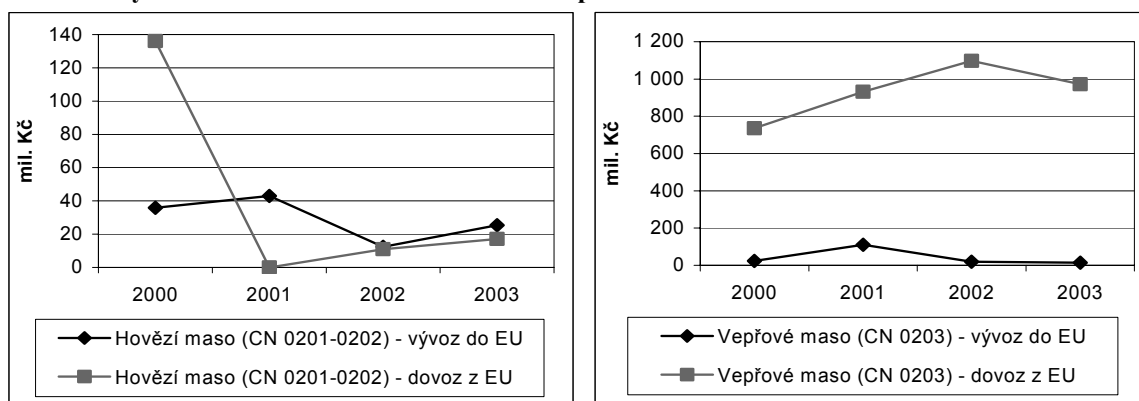
Tabulka 11 – Vývoj zahraničního obchodu - OKEČ v b.c. v letech 2000 - 2003

Vývoz celkem (mil. Kč)				
OKEČ	2000	2001	2002	2003
OKEČ 15.1	1 503,3	1 409,2	1 568,9	2 174,5
meziroční index	x	93,7	111,3	138,6
Dovoz celkem (mil. Kč)				
OKEČ	2000	2001	2002	2003
OKEČ 15.1	1 556,8	1 507,3	1 651,3	2 173,1
meziroční index	x	96,8	109,6	131,6
Saldo (mil. Kč)				
OKEČ	2000	2001	2002	2003
OKEČ 15.1	-53,5	-98,1	-82,4	1,4

Pramen: Statistika GŘC

Vývoz do EU a dovoz z EU hovězího masa a vepřového masa v letech 2000 až 2003 ukazuje graf 4.

Graf 4 - Vývoz do EU a dovoz z EU hovězího a vepřového masa v letech 2000 - 2003

Pramen: GŘC, VÚZE

4.2 Tuzemská spotřeba

4.2.1 Tuzemská spotřeba výrobků

Sledujeme-li tuzemskou spotřebu masa a masných výrobků v hmotných jednotkách, v roce 2003 zaznamenala oproti roku 2002 mírný nárůst na 80 kg/obyt./rok. V hodnotovém vyjádření u výrobků SKP 15.1 došlo k nárůstu o 3,2 % (tabulka 12).

Tabulka 12 – Tuzemská spotřeba v b.c. výrobků SKP 15.1 v letech 2000 – 2003

(mil.Kč)	2000	2001	2002	2003*
SKP 15.1	46 990,2	52 373,5	53 675,8	55 395,1
meziroční index (b.c.)	x	111,5	102,5	103,2
kumulovaný index (b.c.)	100	111,5	114,2	117,9

*předběžná hodnota

Pramen: vlastní dopočet MPO

4.2.2 Tuzemská spotřeba organizací odvětví

U tuzemské spotřeby organizací, OKEČ 15.1 v roce 2003 v porovnání s rokem 2002 došlo k jejímu zvýšení jen o 0,9 % (tabulka 13).

Tabulka 13 – Tuzemská spotřeba organizací odvětví OKEČ 15.1 b.c. v letech 2000 – 2003

(mil.Kč)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.1	50 209,1	56 182,2	58 877,0	59 386,4
meziroční index (b.c.)	x	111,9	104,8	100,9
kumulovaný index (b.c.)	100	111,9	117,3	118,3

*předběžná hodnota

Pramen: vlastní dopočet MPO

5. Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost

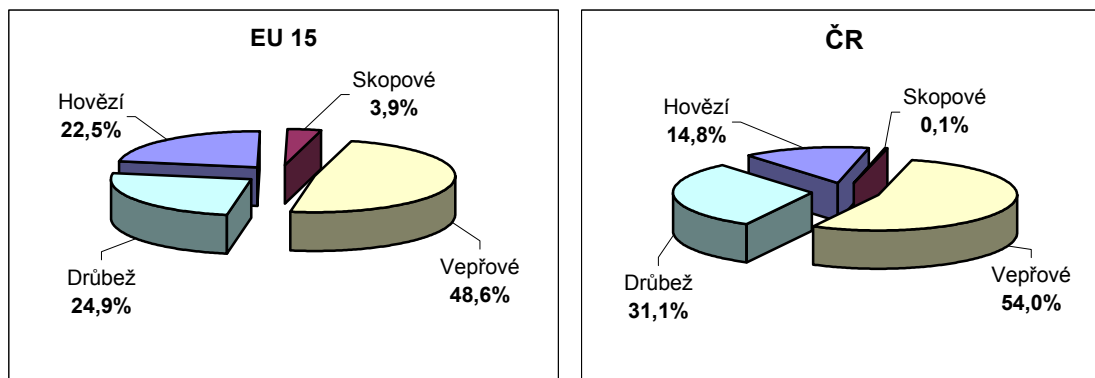
Výroba výsekového masa a masných výrobků ročně dosahuje v ČR objemu 340 tis. tun, zhruba v této struktuře: 44 % výsekového masa a 56 % masných výrobků a konzerv.

Celková spotřeba masa v ČR, jak bylo uvedeno v části 4.2.1 dosahuje zhruba 80 kg na jednoho obyvatele za rok, avšak je udržována v důsledku progresivního růstu spotřeby drůbežího masa v uplynulých letech. V současnosti se hovězí maso a vepřové maso podílí zhruba 68 % na celkové spotřebě masa v ČR.

Spotřeba drůbežího masa v ČR, na obyvatele vzrostla ze 13,6 kg v roce 1990 na 23,9 kg v roce 2003 a převýšila průměrnou úroveň spotřeby EU. Další výrazné zvyšování se nepředpokládá, vývoj zvyšování spotřeby nelze však vyloučit v sortimentu některých výrobků např. z krutého masa.

V grafu 5 je vyjádřen podíl jednotlivých druhů mas na celkové spotřebě v ČR v porovnání s průměrem EU 15 v roce 2003.

Graf 5 - Podíl jednotlivých druhů mas na celkové spotřebě EU 15 a ČR v roce 2003

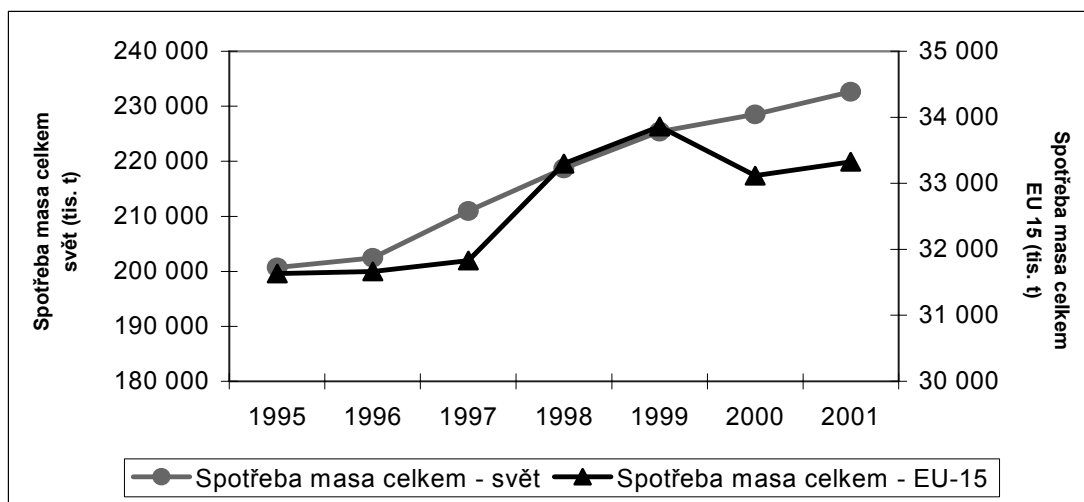

Pozn.: *) odhad

Pramen: ČSU, OFIVAL podle EUROSTATU

Porovnání vývoje celkové spotřeby masa v EU-15 a ve světě v letech 1995 – 2001 ukazuje graf 6.

Graf 6 - Vývoj celkové spotřeby masa v EU-15 a světa v letech 1995 - 2001

Pramen: OFIVAL, podle GIRA, USDA, FAO, EUROSTAT

Tabulka 14 uvádí mezinárodní srovnání celkové spotřeby jednotlivých druhů mas v jednotlivých státech EU-15.

Tabulka 14 - Celková spotřeba hovězího, vepřového, skopového a drůbežího masa v jednotlivých státech EU 15 (kg/obyv./rok)

Země	2000	2001	2002	2003*	Index 2003/02
Belgie-Lucem.	83,5	89,8	89,6	88,5	98,8
Dánsko	106,6	107,3	107,5	101,5	94,4
Finsko	65,6	64,7	65,5	66,1	100,9
Francie	91,7	91,7	93,2	91,4	98,1
Irsko	91,0	90,0	91,4	92,2	100,9
Itálie	81,7	80,6	79,2	78,1	98,6
Německo	83,8	82,1	82,6	84,2	101,9
Nizozemsko	75,6	75,6	81,0	73,4	90,6
Portugalsko	95,3	93,8	95,4	94,0	99,5
Rakousko	98,6	93,9	93,3	93,3	100,0
Řecko	84,5	88,0	79,7	83,2	104,4
Španělsko	115,4	117,7	124,5	131,4	105,5
Švédsko	70,7	70,1	75,1	73,4	97,7
V. Británie	77,1	79,5	80,2	80,5	100,4

Pozn.: *) odhad

Pramen: OFIVAL podle EUROSTATU

6. Shrnutí a perspektivy oboru

Expertní prognózy odhadují zvýšení dovozu masa a masných výrobků do ČR ze zemí EU (15) i z přistupujících zemí. Odstraněním celních kvót bude možno dovážet celý sortiment průběžně, nikoliv nárazově vybrané díly jako doposud. Po odstranění domácích cel bude produkce EU (15) na českém trhu trvale konkurenceschopná.

Vyrovňování cen surovin a nákladových položek při výrobě však bude postupně s vysokým stupněm specializace a automatizace podniků v EU vytvářet stále vyšší tlak na dovoz průmyslově vyráběných typů masných výrobků (především mezinárodního charakteru).

Z důvodů uvolnění celních bariér se zlevní drahé masné speciality, dovážené z EU (15), které začínají nacházet své zákazníky v ČR. Jde o značkové druhy sušených šunek, trvanlivých salámů, mortadel, sušených mas, výběrových paštik apod. Jejich objem však podle předpokladů expertů ani perspektivně nepřekročí 2 až 3 % tuzemské spotřeby. Celkové zvýšení dovozu masa a masných výrobků je odhadováno na 30 %.

Možnosti ovlivnění základních podmínek ve výrobě masného průmyslu ČR v následujících letech nutno soustředit na:

- podporu prvovýroby i zpracovatelského sektoru formou podpůrných programů národní marketingové agentury, která by prováděla masivní podporu odbytu českých výrobků v rámci EU a ve třetích zemích.
- udržení současného objemu zpracovávaných surovin tuzemského původu, zintenzivněním inovací a vývojem nových výrobků s tvorbou vlastních privátních značek a s vlastní firemní masivní marketingovou podporou na českém trhu.

Zpracování a konzervování ryb a rybích výrobků OKEČ 15.2

1. Charakteristika oboru

Objemově se roční produkce tržních ryb v ČR pohybuje na úrovni 20 tis. tun. V dalších letech se nepředpokládá výrazné zvyšování produkce. Z tohoto objemu zhruba reprezentuje 87 % chov kapra. Slabou stránkou prodeje v ČR je skutečnost, že převažuje poptávka po kapru v živém stavu i když zpracování sladkovodních ryb je na dobré úrovni. V ČR je dostatek moderně vybavených zpracoven, které splňují parametry EU pro výrobu do obchodní sítě i na export. Pro obchodování v rámci EU bylo schváleno a registrováno SVS ČR 52 zpracoven ryb.

Ve formě zpracovaných produktů je prodáváno zhruba 10 % všech odchovaných ryb. Tento podíl by se měl do budoucna zvyšovat inovací sortimentu a rozšiřováním nabídky nových výrobků s vyšší přidanou hodnotou, jak pro tuzemský trh, tak pro export.

Nejvýznamnějším a největším rybářským podnikem v ČR je Rybářství Třeboň s dalšími vlastnickými propojenými podniky. Tato kapitálová skupina se specializovanými společnostmi integruje veškerou činnost od chovu ryb, zpracování a velkoobchodu až k prodeji ryb a rybích výrobků a má vysoké předpoklady uplatnění na evropském trhu.

2. Pozice oboru v rámci výroby potravinářských výrobků a nápojů

Zpracování ryb a rybích výrobků v rámci odvětví výroby potravinářských výrobků a nápojů patří k nejmenším oborům. Na tržbách za prodej vlastních V a S se tento obor podílí v b. c. 0,7 %, přidanou hodnotou z výkonů v b. c. 0,5 % a 0,6 % na počtu zaměstnanců celého potravinářského průmyslu.

3. Hlavní ekonomické ukazatele

3.1 Cenový vývoj

V roce 2003 došlo k poklesu cen výrobků z ryb oproti roku 2002 o 0,8 % (tabulka 1). Přesto např. u spotřebitelské ceny kapra I.tř (ž. hm.) došlo ke zvýšení o 1,4 %, naopak u půleného kapra I. tř. došlo k poklesu ceny (tabulka 2) o 1,39 %. Příčinou je pokračující tlak obchodních organizací na cenu z důvodů nezvyšující se poptávky po sladkovodních rybách, ale i konkurence v nabídce sortimentu ve značném cenovém rozpětí u výrobků z mořských ryb.

Tabulka 1 – Vývoj cenových indexů výrobků v letech 2000 - 2003

(%)	meziroční index		
	01/00	02/01	03/02
SKP 15.2	110,2	106,8	99,2

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

V tabulce 2 je uveden vývoj průměrných cen kapra v ž. hm. (CZV) a výrobků z něj (SC) v letech 2000 – 2003.

Tabulka 2 - Vývoj průměrných cen zemědělských výrobců a spotřebitelských cen kapra (Kč/kg)

Název	2000	2001	2002	2003	Index 2003/02
CZV Kapr I. tř. (ž. hm.)	46,39	50,16	51,90	52,61	101,4
SC půlený zmrazený kapr I. tř.	127,70	131,36	130,37	128,56	98,61

Pramen: ČSÚ

3.2 Základní produkční charakteristiky

Vývoj základních produkčních charakteristik u oboru zpracování a konzervování rybích výrobků ukazují tabulky 3 až 5. V roce 2003 došlo k poklesu tržeb za prodej V a S v b. c. o 3,9 % a u účetní přidané hodnoty ke zvýšení o 12,0 %. Pokud se týká počtu zaměstnanců došlo v roce 2003 v porovnání s rokem 2002 k poklesu o 5,3 %. Výsledky základních produkčních charakteristik tohoto oboru, přesto obsahují určitou nepřesnost, vzhledem k tomu, že většina zpracoven je vedena podle převažující činnosti (chov ryb) v rámci prvovýroby OKEČ 05.

Tabulka 3 – Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb v b.c. a ve s.c. v letech 2000 – 2003

(mil. Kč) b.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.2	1 856,4	2 163,7	1 886,4	1 812,9
meziroční index (b.c.)	x	116,6	87,2	96,1
kumulovaný index (b.c.)	100	116,6	101,6	97,7
(mil. Kč) s.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.2	1 856,4	2 004,7	1 699	1 647,2
meziroční index (s.c.)	x	108,0	84,8	97,0
kumulovaný index (s.c.)	100	108,0	91,5	88,7

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 4 – Účetní přidaná hodnota v b.c. a ve s.c. v letech 2000 – 2003

(mil. Kč) b.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.2	367,1	315,8	269,4	301,8
meziroční index (b.c.)	x	86,0	85,3	112,0
kumulovaný index (b.c.)	100	86,0	73,4	82,2
(mil. Kč) s.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.2	367,1	232,3	60,3	94,2
meziroční index (s.c.)	x	63,3	26,0	156,2
kumulovaný index (s.c.)	100	63,3	16,4	25,7

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 5 - Počet zaměstnaných osob v letech 2000 - 2003

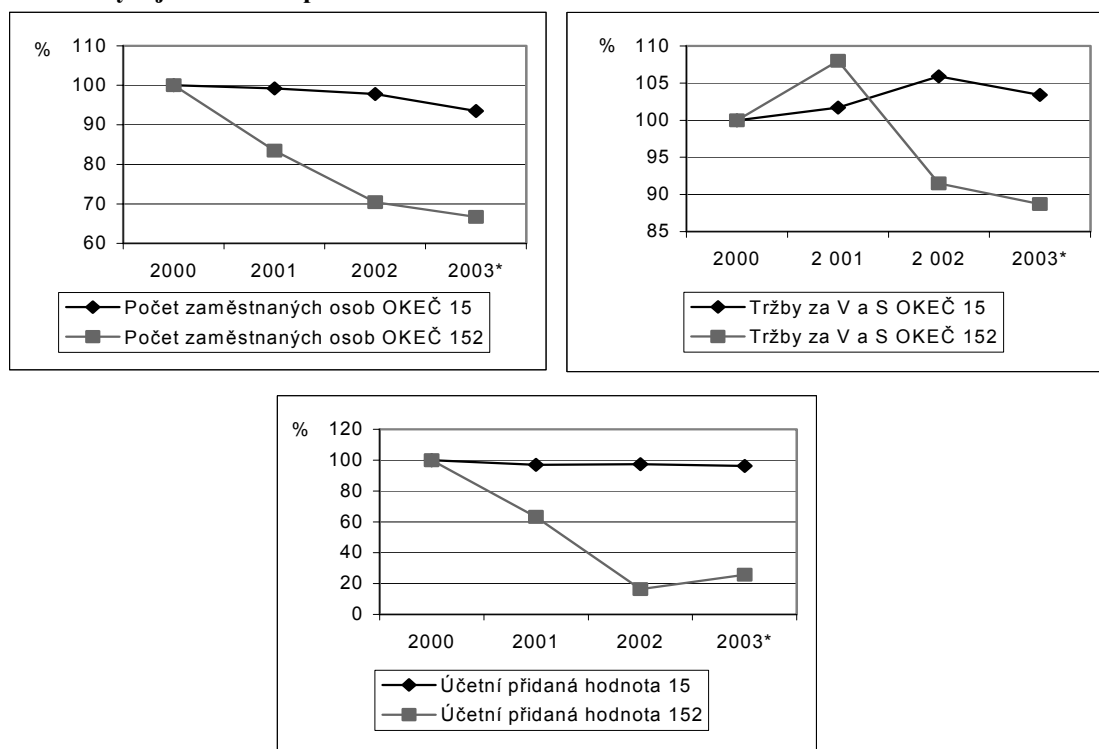
(osoby)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.2	1 164	972	819	776
meziroční index	x	83,5	84,3	94,7
kumulovaný index	100	83,5	70,4	66,7

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

V grafu 1 je porovnání základních produkčních charakteristik oboru zpracování a konzervace rybích výrobků s odvětvím potravinářských výrobků a nápojů v letech 2000 – 2003.

Graf 1 - Vývoj základních produkčních charakteristik v letech 2000 - 2003

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

V roce 2003 došlo v porovnání s rokem 2002 ke snížení nákladů o 5,3 %. Tento trend byl zaznamenán u většiny potravinářských oborů (mimo OKEČ 15.1 a OKEČ 15.9) na rozdíl od osobních nákladů, kdy došlo v hodnoceném oboru ke zvýšení o 2 %. V oboru již proběhla restrukturalizace a stabilizace výrobních kapacit.

Tabulka 6 – Náklady celkem v b.c. v letech 2000 – 2003

(mil. Kč)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.2	2 684,3	2 508,5	2 022,9	1 915,2
meziroční index (b.c.)	x	93,5	80,6	94,7
kumulovaný index (b.c.)	100	93,5	75,4	71,3

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 7 – Osobní náklady v b.c. v letech 2000 - 2003

(mil. Kč)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.2	223,2	195,9	170,9	174,4
meziroční index (b.c.)	x	87,8	87,2	102,0
kumulovaný index (b.c.)	100	87,8	76,6	78,1

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.3 Produktivita práce a osobní náklady

Produktivita práce z účetní přidané hodnoty z výroby v b. c. od roku 2000 do roku 2003 zaznamenává zvyšující se trend. Oproti roku 2002 se tato produktivita zvýšila v roce 2003 o 18,2 %, zatímco v celém odvětví výroby potravinářských výrobků a nápojů jen o 0,8 % (tabulka 8). Tabulka 9 uvádí podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě v b. c. v letech 2000 až 2003 u hodnoceného oboru. Po zvyšujícím se trendu u tohoto ukazatele v letech 2000 až 2002 v roce 2003 tento podíl klesl.

V grafu 2 je porovnání vývoje podílových a poměrových ukazatelů oboru zpracování a konzervace rybích výrobků s odvětvím OKEČ 15 v letech 2000 – 2003. Produktivita práce z účetní přidané hodnoty oboru ve s. c. r. 2000 zůstala hluboce pod úrovní odvětví OKEČ 15 u podílu osobních nákladů na účetní přidané hodnotě se tak stalo až v roce 2003.

Tabulka 8 - Produktivita práce z účetní přidané hodnoty v b.c. a ve s.c. v letech 2000 – 2003

(tis. Kč / zaměst.) b.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.2	315,4	324,9	328,9	388,9
meziroční index (b.c.)	x	103,0	101,2	118,2
kumulovaný index (b.c.)	100	103,0	104,3	123,3
(tis. Kč / zaměst.) s.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.2	315,4	239,0	73,6	121,4
meziroční index (s.c.)	x	75,8	30,8	164,9
kumulovaný index (s.c.)	100	75,8	23,3	38,5

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

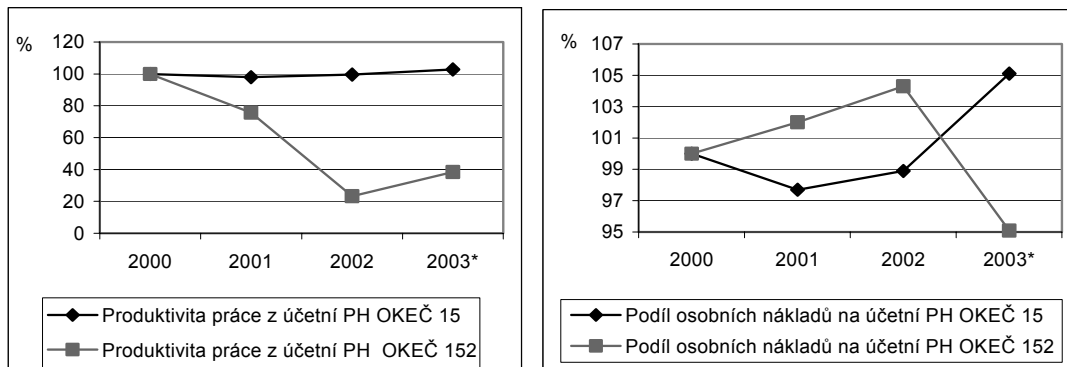
Tabulka 9 – Podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě v b.c. v letech 2000 – 2003

(-)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.2	0,608	0,620	0,634	0,578

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Graf 2 - Vývoj podílových a poměrových ukazatelů v letech 2000 – 2003

Pozn.: produktivita práce z účetní PH ve s.c. roku 2000, podíl osobních nákladů na účetní PH v b.c.

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

4. Zahraniční obchod

4.1 Vývoj zahraničního obchodu

V exportu i na domácím trhu ČR stále dominují živé ryby a tento stav se dá předpokládat i do budoucna. Export ryb je ekonomicky významný pro české produkční rybářství. Ročně představuje 43 až 46 % exportu živých ryb z celkového prodeje tržních ryb. Na domácím trhu se uplatní necelých 60 % ryb, zhruba v této skladbě: 44 - 47 prodej živých ryb a 10 % zpracovaných. V roce 2003 v porovnání s rokem 2002 došlo ke výraznému zvýšení vývozu SKP 15.2 u organizací OKEČ 15.2 naopak k poklesu. (tabulka 11 a 12).

Saldo zahraničního obchodu s rybami (SKP 15.2) i podle organizací oboru (OKEČ 15.2) zůstává ve všech hodnocených letech ztrátové, neboť výrazně převažuje dovoz mořských ryb do ČR.

Tabulka 11 – Vývoj zahraničního obchodu s výrobky v b.c. v letech 2000 - 2003

Vývoz celkem (mil. Kč)				
SKP	2000	2001	2002	2003
SKP 15.2	189,4	247,8	211,1	235,8
meziroční index	x	130,8	85,2	111,7
Dovoz celkem (mil. Kč)				
SKP	2000	2001	2002	2003
SKP 15.2	2 705,6	3 160,3	2 810,6	2 559,0
meziroční index	x	116,8	88,9	91,0
Saldo (mil. Kč)				
SKP	2000	2001	2002	2003
SKP 15.2	-2 516,2	-2 912,5	-2 599,5	-2 323,2

Pramen: Statistika GŘC

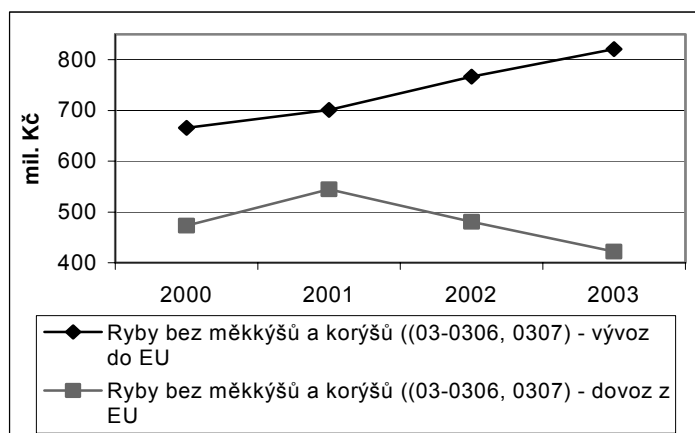
Tabulka 12 – Vývoj zahraničního obchodu - OKEČ v b.c. v letech 2000 - 2003

Vývoz celkem (mil. Kč)				
OKEČ	2000	2001	2002	2003
OKEČ 15.2	81,2	81,3	58,2	74,4
meziroční index	x	100,1	71,6	127,8
Dovoz celkem (mil. Kč)				
OKEČ	2000	2001	2002	2003
OKEČ 15.2	132,5	112,0	104,4	96,0
meziroční index	x	84,5	93,2	92,0
Saldo (mil. Kč)				
OKEČ	2000	2001	2002	2003
OKEČ 15.2	-51,3	-30,7	-46,2	-21,6

Pramen: Statistika GŘC

V grafu 3 je zachycen vývoz a dovoz ryb do EU bez měkkýšů a korýšů. Zatímco vývoz postupně roste, dovoz od roku 2002 výrazně klesá.

Graf 3 - Vývoz a dovoz ryb bez měkkýšů a korýšů do/z (EU)

Pramen: GŘC, VÚZE

4.2 Tuzemská spotřeba

4.2.1 Tuzemská spotřeba výrobků

Hmotná spotřeba ryb a rybích výrobků v posledních letech v ČR stagnuje na hodnotě 5,4 kg/obyv./rok.

Tuzemská spotřeba výrobků SKP 15.2 v roce 2003 v hodnotovém vyjádření oproti roku 2002 při poklesu cen zaznamenala snížení o 8,0 % (tabulka 13).

Tabulka 13 – Tuzemská spotřeba v b.c. výrobků SKP 15.2 v letech 2000 – 2003

(mil.Kč)	2000	2001	2002	2003*
SKP 15.2	3 857,0	4 556,3	4 218,2	3 878,8
meziroční index (b.c.)	x	118,1	92,6	92,0
kumulovaný index (b.c.)	100	118,1	109,4	100,6

*předběžná hodnota

Pramen: vlastní dopočet MPO

4.2.2 Tuzemská spotřeba organizací oboru

U tuzemské spotřeby organizací OKEČ 15.2 v roce 2003 došlo též k jejímu snížení o 5,1 % (tabulka 14).

Tabulka 14 – Tuzemská spotřeba organizací odvětví OKEČ 15.2 b.c. v letech 2000 – 2003

(mil.Kč)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.2	1 907,7	2 194,4	1 932,6	1 834,5
meziroční index (b.c.)	x	115,0	88,1	94,9
kumulovaný index (b.c.)	100	115,0	101,3	96,2

*předběžná hodnota

Pramen: vlastní dopočet MPO

5. Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost

Sladkovodní ryby (především kapr jako dominantní druh) si budou na specifických trzích udržovat své postavení. Českého kapra lze charakterizovat jako regionální produkt, který nevstoupí do bezprostřední konkurence s ostatními, v západoevropských zemích chovanými rybami (pstruh, losos).

Pro kapra a výrobky z něj se naskýtá příležitost expandovat na trhy a to nejen EU, ale i do kandidátských zemí Bulharska, Rumunska a Chorvatska a dále států vzniklých z bývalého Sovětského svazu, protože rybníkářství v těchto zemí prochází složitým transformačním procesem a je v útlumu.

Produkce kapra v evropských zemích – členech FEAP je uvedeno v tabulce 15.

Tabulka 15 - Produkce kapra v evropských zemích – členech FEAP (tis. t)

	2000	2001	2002
Rakousko	0,8	0,8	0,8
Belgie/Lucembursko	0,4	0,4	0,8
Česká republika	17,1	17,4	16,6
Francie	6,0	6,0	6,0
Německo	10,5	10,5	10,5
Maďarsko	13,9	12,8	13,8
Polsko	22,6	21,5	18,0

Pramen: Situační a výhledová zpráva MZE

V tabulkách 16 a 17 je uvedena celková produkce ryb v letech 2000 – 2001 v EU-25, z rybolovu na mořích i oceánech, vnitrozemského rybolovu a chovu ryb a ostatních vodních živočichů.

Tabulka 16 - Celková produkce ryb (rybolov a chov na farmách) EU 15 (tun ž. hm.)

Země	2000	2001	Index 2001/2000
Belgie	31 448	31 847	101,3
Dánsko	1 577 683	1 552 059	98,4
Německo	271 140	264 696	97,6
Řecko	194 710	192 196	98,7
Španělsko	1 382 101	1 400 143	101,3
Francie	960 598	856 395	89,2
Irsko	327 564	417 244	127,4
Itálie	518 680	531 672	102,5
Nizozemsko	571 143	570 227	99,8
Rakousko	3 286	2 755	83,8
Portugalsko	196 689	198 914	101,1
Finsko	171 880	165 824	96,5
Švédsko	343 374	318 601	92,8
V. Británie	900 056	911 591	101,3
EU 15	7 450 352	7 414 164	99,5

Pramen: Fisheries Yearbook 2003

Tabulka 17 - Celková produkce ryb (rybolov a chov na farmách) v přistupujících státech (tun ž. hm.)

Země	2000	2001	Index 2001/2000
Bulharsko	10 652	8 143	76,5
Česká republika	24 129	24 744	102,6
Estonsko	113 371	105 461	93,0
Litva	136 728	125 896	92,1
Lotyšsko	80 983	152 832	188,7
Maďarsko	19 987	19 694	98,5
Polsko	253 481	260 522	102,8
Rumunsko	17 099	18 455	107,9
Slovensko	2 255	2 530	112,2
Slovinsko	3 037	3 089	101,7
Celkem	661 722	721 366	109,0

Pramen: Fisheries Yearbook 2003

V tabulce 18 a 19 je uvedena roční bilance spotřeby ryb na obyvatele a rok uváděná Eurostatem (jde o příjem - zdroje ryb na obyvatele a rok). Přepočítání do těchto ekvivalentů živé hmotnosti na obyvatele a rok je prováděn za pomoci specifických přepočítacích faktorů na základě docílené váhy produktu. To znamená, že uvedené údaje v následujících tabulkách nepředstavují přímé měření spotřeby na obyvatele. Údaje jsou pouze zpracovány na základě bilance zásob.

Tabulka 18 - Celkový příjem (zdroje) rybích produktů na obyvatele v EU-15 (kg/obyv./rok)

Země	1997	1998	1999
Belgie	19,3	20,2	20,2
Dánsko	23,3	23,3	23,6
Německo	12,7	13,3	12,4
Řecko	27,0	25,2	24,9
Španělsko	41,6	46,0	44,4
Francie	28,8	30,8	30,2
Irsko	14,6	16,0	15,6
Itálie	22,0	23,2	23,4
Nizozemsko	15,0	22,1	20,5
Rakousko	11,2	11,3	11,4
Portugalsko	57,9	61,3	61,1
Finsko	31,8	31,5	30,3
Švédsko	26,4	26,2	27,1
V. Británie	20,9	20,0	20,0
EU 15	23,6	24,9	24,5
Svět	15,6	15,8	16,0

Pramen: Fisheries Yearbook 2003

Tabulka 19 - Celkový příjem (zdroje) rybích produktů na obyvatele v přístupujících státech (kg/obyv./rok)

Země	1997	1998	1999
Bulharsko	2,9	5,3	4,3
Česká republika	10,1	9,4	9,7
Estonsko	18,8	17,1	21,2
Litva	13,3	12,1	16,8
Lotyšsko	21,9	21,1	19,0
Maďarsko	3,7	4,0	3,8
Polsko	11,3	10,4	9,6
Rumunsko	1,7	3,0	2,2
Slovensko	8,0	7,8	6,8
Slovinsko	6,5	6,8	6,9

Pramen: Fisheries Yearbook 2003

6. Shrnutí a perspektivy oboru

Výhledově se nepředpokládají změny produkčních objemů u nás chovaných ryb. Současné požadavky trhu jsou zcela vykrývány. Prodej v tuzemsku produkováných ryb budou ovlivňovat dovozy lososovitých ryb ve zpracovaném stavu, a také objem importovaných zmrazených mořských ryb, jejichž zpracování do finálních výrobků probíhá ve zpracovných ryb především k využití volných kapacit během roku.

Mnohaletá tradice v prodeji kapra v živém přetrvává a pohybuje se zhruba mezi 30 - 40 % z celkové produkce kapra. V rámci této tradice je z pohledu trhu s rybami nutno i nadále počítat s tradičním prodejem živých ryb. Jednou ze stěžejních úloh obchodní strategie oboru je s použitím marketingových aktivit upevnit pozici ochranné známky „český kapr“ u domácích i zahraničních spotřebitelů, jako významného výrobku produkčních rybářství ČR.

Pokud jde o výrobky z ryb, hlavně kapra, pstruha a ostatních ryb nebyl v posledních letech v ČR zaznamenán výrazný nárůst spotřeby (tabulka 20).

Tabulka 20 - Spotřeba ryb v kg/obyv./rok

Druh	2000	2001	2002	2003*
Ryby celkem	5,3	5,4	5,4	5,4
z toho: sladkovodní	1,0	0,9	0,9	0,9

Pozn.: rok 2003 odhad

Pramen: ČSÚ, Rybářské sdružení ČR

Současné produkční rybářství v ČR se orientuje na způsob obhospodařování vodních ploch při zohledňování požadavků ochrany přírody a respektování mimoprodukčních funkcí rybníků (akumulaci a retenci vody v krajině, odběr vody pro závlahy, zásobování průmyslu a obyvatel, využití vody k sportovním, rekreačním, protipožárním a energetickým účelům atd.).

Evropské společenství významně podporuje chov ryb (akvakulturou) z důvodů, stagnujících výlovů ve světových mořích a oceánech, které se pohybují v posledních letech ročně zhruba kolem 94 tun. Z těchto důvodů pro zabezpečení zvyšující se spotřeby rybního masa (na základě prognóz FAO) je kladen důraz na rozšiřování chovu ryb – akvakulturou.

Pro srovnání byl podíl chovu ryb (akvakulturou) k celkové světové produkci ryb v roce 1950 zhruba 3,22 %, během padesáti let došlo k nárůstu podílu zhruba na 34 %. Největší nárůst se datuje koncem 80. let a tento trend nadále pokračuje. Lososovité ryby reprezentují důležitý produkt akvakultury a jejich produkce přispěla jednoznačně také k růstu celkové produkce ryb v posledních letech. Od poloviny sedmdesátých let kdy světová produkce lososovitých ryb činila 0.12 mil. tun, zvýšila se v roce 2001 na 1.78 mil. tun.

Celková produkce akvakulturou (zahrnuje ryby, korýše, měkkýše a vodní rostliny) v EU v roce 2001 na základě údajů EUROSTAT a FAO činila 1 297 tis. t. živé váhy a oproti roku 1993 došlo ke zvýšení produkce o zhruba 42 %. Pokud jde o přestupující státy, tak i u nich došlo ke zvýšení produkce akvakulturou oproti roku 1993 o 39,5 % v roce 2001 a celková produkce v tomto roce činila 76 924 t živé váhy.

Pro podporu rozrůstajícího se odvětví chovu ryb a rybolovu existuje finanční nástroj EU, fond FIFG (Financial Instrument for Fisheries Guidance), ve kterém byly vyčleněny pro nové členské státy do roku 2006 finanční prostředky zhruba ve výši 272 mil. EUR. Z tohoto fondu může ČR čerpat 7,2 mil. EUR, které budou použity zejména na obnovu rybníků, modernizaci a rozšíření stávajících rybích farem, na podporu marketingových činností a zlepšení ochrany životního prostředí v souvislosti s chovem ryb.

Zpracování a konzervování ovoce, zeleniny a brambor OKEČ

15.3

1. Charakteristika oboru

V systému OKEČ je obor definován: **15.3 – Zpracování a konzervování ovoce, zeleniny a brambor** a zahrnuje:

15.31 – zpracování a konzervování brambor,

15.32 – výrobu ovocných a zeleninových šťáv,

15.33 – zpracování a konzervování ovoce, zeleniny j.n..

Výroba v tomto potravinářském oboru má ve srovnání s ostatními potravinářskými obory výrazně sezónní charakter. Tato výroba je z velké části závislá na vnějších klimatických faktorech, které zásadně ovlivňují množství, cenu a kvalitu vstupních zemědělských surovin.

Trh s ovocem a zeleninou je ovlivňován pasivní bilancí zahraničního obchodu, především v sortimentu tropického a subtropického ovoce a zeleniny. Zájem spotřebitelů o tyto produkty roste, i když je významně ovlivňován cenou těchto produktů. Samozásobení domácností konzervovanými výrobky lze považovat za jeden z ekonomicky významných faktorů.

Sklizeň v ovocnářském sektoru v sezóně 2002/2003 lze považovat za průměrnou. Celková sklizeň ovoce v ČR dosáhla podle šetření ČSÚ objemu 429,8 tis. t., což představuje v porovnání s pětiletým průměrem nárůst o necelá 3,0 %.

K významným zpracovatelským firmám oboru patří Hamé, a. s., Babice, Alibona a. s., Seliko Opava a. s., mrazírenské podniky a v oblasti zpracování brambor Intersnack, a. s., Choustník.

2. Pozice oboru v rámci výroby potravinářských výrobků a nápojů

Obor 15.3 Zpracování a konzervování ovoce, zeleniny a brambor se v rámci odvětví výroby potravinářských výrob a nápojů podílel v roce 2003 na tržbách za prodej VV a S v b. c. 3,0 %, počtem zaměstnanců 3,1 %. Podíl tohoto oboru na účetní přidané hodnotě z výkonů v b. c. v roce 2003 dosáhl 2,5 % v rámci výroby potravinářských výrobků a nápojů. Ve srovnání s rokem 2000 došlo ve sledovaném roce 2003 k poklesu podílu tržeb za prodej VV a S v b. c. služeb v oboru OKEČ 15.3 v rámci odvětví o 1,4 % bodu.

3. Hlavní ekonomické ukazatele

3.1 Cenový vývoj

Statistika vývoje cenových indexů v oboru zpracování ovoce, zeleniny a brambor ve sledovaném období vykazuje mírné výkyvy. Výraznějšího nárůstu meziročního cenového indexu bylo dosaženo v období 2003/2002 (tabulka 1).

Tabulka 1 - Vývoj cenových indexů výrobků v letech 2000 - 2003

(%)	meziroční index		
	01/00	02/01	03/02
SKP 15.3	100,5	98,5	103,1

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.2 Základní produkční charakteristiky

Spotřeba ovoce a zeleniny v čerstvém stavu v roce 2003 vykazuje rostoucí tendenci. Přitom index produkce oboru zpracování ovoce, zeleniny a brambor zaznamenal pokles tržeb za VV a S v b.c. v období 2003/2002 a činil 84,9 (tabulka 2). I nadále jsou jablka, rozhodující základní surovinou pro zpracování a pro vývoz především ovocných koncentrátů.

Pokles v hodnoceném období byl také zaznamenán u účetní přidané hodnoty v b. c. a s. c. v hodnocených letech (tabulka 3), s výjimkou roku 2002.

Tabulka 2 – Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb v b.c. a ve s.c. v letech 2000 - 2003

(mil. Kč) b.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.3	7 203,5	5 956,7	6 704,3	5 692,6
meziroční index (b.c.)	x	82,7	112,6	84,9
kumulovaný index (b.c.)	100	82,7	93,1	79,0
(mil. Kč) s.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.3	7 203,5	5 797,4	6 783,4	5 840,8
meziroční index (s.c.)	x	80,5	117,0	86,1
kumulovaný index (s.c.)	100	80,5	94,2	81,1

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 3 – Účetní přidaná hodnota v b.c. a ve s.c. v letech 2000 - 2003

(mil. Kč) b.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.3	1 600,6	1 357,2	1 624,2	1 433,3
meziroční index (b.c.)	x	84,8	119,7	88,2
kumulovaný index (b.c.)	100	84,8	101,5	89,5
(mil. Kč) s.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.3	1 600,6	1 342,6	1 683,1	1 534,3
meziroční index (s.c.)	x	83,9	125,4	91,2
kumulovaný index (s.c.)	100	83,9	105,2	95,9

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Z hodnocení údajů tabulky 4 vyplývá, že ve sledovaném oboru pokračuje tendence poklesu počtu zaměstnaných osob, který je důsledkem především sezónnosti a poklesu výroby v tomto oboru. V roce 2003 oproti roku 2002 byl zaznamenán výraznější pokles počtu pracovníků, meziroční index je 92,9.

Tabulka 4 – Počet zaměstnaných osob v letech 2000 - 2003

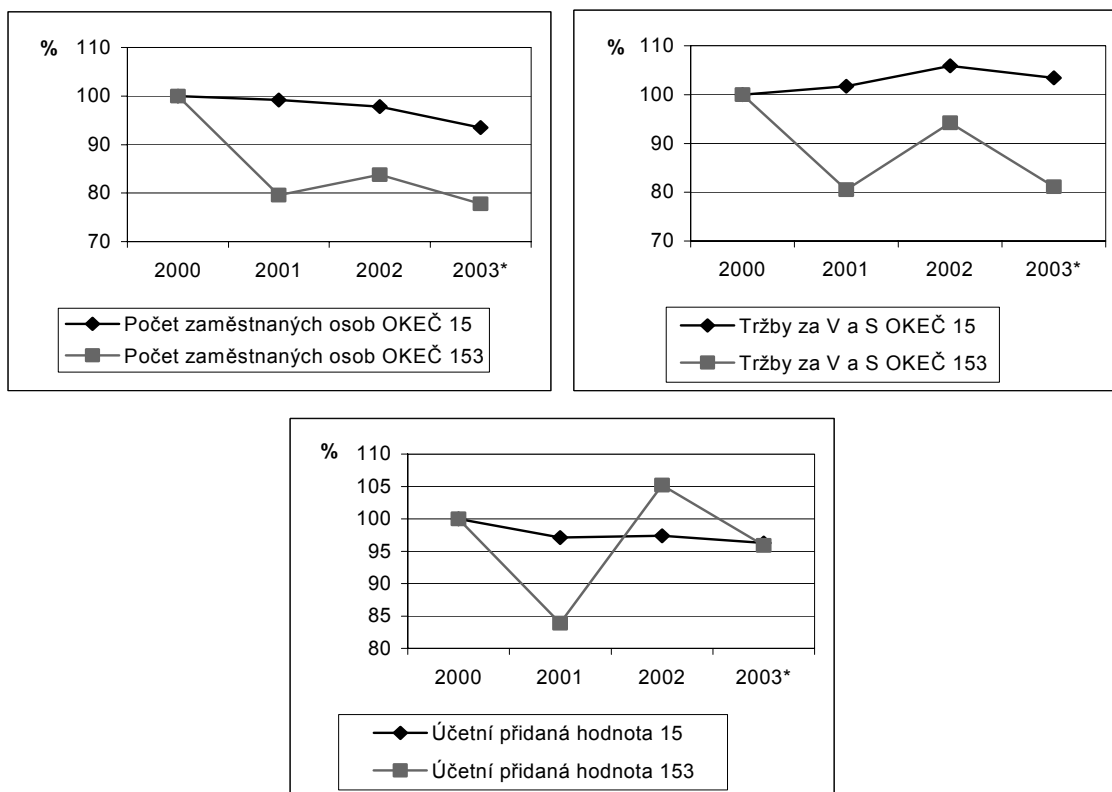
(osoby)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.3	5 385	4 285	4 512	4 192
meziroční index	x	79,6	105,3	92,9
kumulovaný index	100	79,6	83,8	77,8

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Porovnání vývoje základních produkčních charakteristik u OKEČ 15.3 s odvětvím (OKEČ 15) ukazuje graf 1.

Graf 1 – Vývoj základních produkčních charakteristik v letech 2000 - 2003

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

V období let 2002 a 2003 dochází k poklesu celkových nákladů sledovaného oboru, především v souvislosti s pokračující koncentrací výroby a zánikem některých neziskových provozů (tabulka 5).

Tabulka 5 – Náklady celkem v b.c. v letech 2000 – 2003

(mil. Kč)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.3	8 550,2	7 856,9	8 237,2	6 948,9
meziroční index (b.c.)	x	91,9	104,8	84,4
kumulovaný index (b.c.)	100	91,9	96,3	81,3

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

V tabulce 6 je zachycen vývoj osobních nákladů u těžby výroby v uvedených letech. Vývoj tohoto faktoru v oboru odpovídá sezónnosti výroby a vývoji průměrné mzdy pracovníků v oboru.

Tabulka 6 – Osobní náklady v b.c. v letech 2000 – 2003

(mil. Kč)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.3	854,2	786,4	901,3	818,7
meziroční index (b.c.)	x	92,1	114,6	90,8
kumulovaný index (b.c.)	100	92,1	105,5	95,8

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.3. Produktivita práce a osobní náklady

Vývoj produktivity práce z účetní přidané hodnoty na zaměstnance v b. c. a s. c. v letech 2000 až 2003 u zpracování ovoce, zeleniny a brambor ukazuje tabulka 7. Produktivita práce v oboru roste. Kumulovaný index tohoto ukazatele ve sledovaném období ve s. c. roku 2000 dosahoval v roce 2003 úrovně 123,1. Vývoj podílu osobních nákladů na účetní přidané hodnotě v b. c. v letech 2000 – 2003 uvádí tabulka 8.

Tabulka 7 - Produktivita práce z účetní přidané hodnoty v b.c. a ve s.c. v letech 2000 – 2003

(tis. Kč / zaměst.) b.c.	2000	2001	2002	2003
OKEČ 15.3	297,2	316,7	360,0	341,9
meziroční index (b.c.)	x	106,6	113,7	95,0
kumulovaný index (b.c.)	100	106,6	121,1	115,0
OKEČ 15.3	297,2	313,3	373,0	366,0
meziroční index (s.c.)	x	105,4	119,1	98,1
kumulovaný index (s.c.)	100	105,4	125,5	123,1

* předběžná hodnota, stále ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 8 – Podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě v b.c. v letech 2000 – 2003

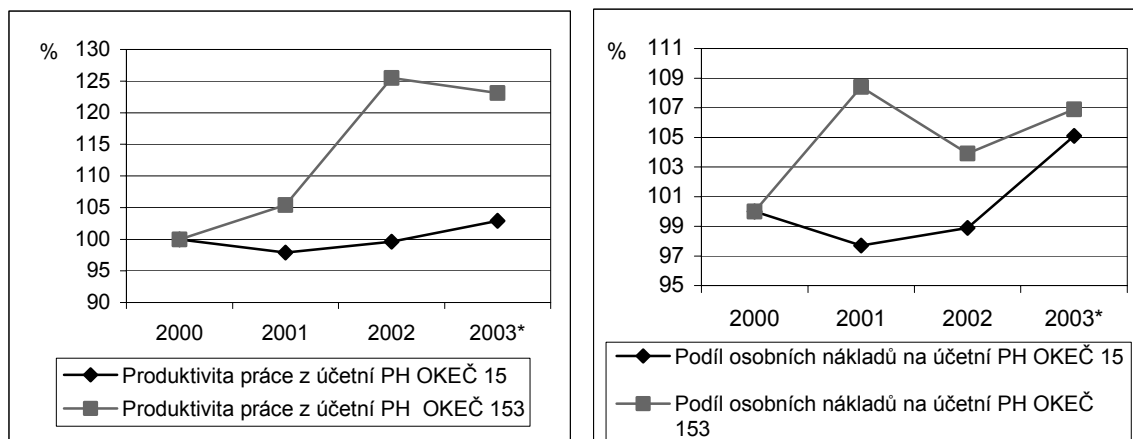
(-)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.3	0,534	0,579	0,555	0,571

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Vývoj podílových a poměrových ukazatelů v letech 2000 – 2003 za OKEČ 15.3 a odvětví celkem (OKEČ 15) uvádí graf 2.

Graf 2 – Vývoj podílových a poměrových ukazatelů v letech 2000 – 2003

Pozn.: produktivita práce z účetní PH ve s.c. roku 2000, podíl osobních nákladů na účetní PH v b.c.

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

4. Zahraniční obchod

4.1. Vývoj zahraničního obchodu

Saldo zahraničního obchodu zůstává u výrobků sledovaného oboru i nadále záporné vzhledem k rostoucím dovozům ovocných výrobků a zpracované zeleniny. Meziroční index 2003/2002 vývozu vzrostl, především vlivem zvýšeného vývozu ovocných koncentrátů a představoval nárůst o 10,0 %. Meziroční index nárůstu dovozu výrobků ve sledovaném období byl 107,9. Záporné saldo zahraničního obchodu s výrobky SKP 15.3 v b. c. v průběhu sledovaných let narůstá. Vývoj zahraničního obchodu organizací OKEČ 15.3 ukazuje tabulka 10. I v tomto případě je saldo zahraničního obchodu záporné s výjimkou roku 2002.

Tabulka 9 – Vývoj zahraničního obchodu s výrobky v b.c. v letech 2000 - 2003

Vývoz celkem (mil.Kč)				
SKP	2000	2001	2002	2003
SKP 15.3	1 684,3	1 756,9	1 592,3	1 751,3
meziroční index	x	104,3	90,6	110,0
Dovoz celkem (mil. Kč)				
SKP	2000	2001	2002	2003
SKP 15.3	4 534,7	4 587,4	4 908,9	5 298,0
meziroční index	x	101,2	107,0	107,9
Saldo (mil. Kč)				
SKP	2000	2001	2002	2003
SKP 15.3	-2 850,4	-2 830,5	-3 316,6	-3 546,7

Pramen: Statistika GRČ

Tabulka 10 – Vývoj zahraničního obchodu - OKEČ v b.c. v letech 2000 - 2003

Vývoz celkem (mil.Kč)				
OKEČ	2000	2001	2002	2003
OKEČ 15.3	631,9	886,5	1 045,8	816,3
meziroční index	x	140,3	118,0	78,1
Dovoz celkem (mil. Kč)				
OKEČ	2000	2001	2002	2003
OKEČ 15.3	885,0	1 004,4	866,3	933,9
meziroční index	x	113,5	86,3	107,8
Saldo (mil. Kč)				
OKEČ	2000	2001	2002	2003
OKEČ 15.3	-253,1	-117,9	179,5	-117,6

Pramen: Statistika GRČ

4.2. Tuzemská spotřeba

4.2.1. Tuzemská spotřeba výrobků

Z tabulky 11 týkající se tuzemské spotřeby produktů zpracování a konzervování ovoce, zeleniny a brambor vyplývá celkový nárůst spotřeby v letech 2000 - 2003. K růstu spotřeby došlo především v roce 2002. Kumulovaný index 2002/2003 činil 110,4.

Tabulka 11 – Tuzemská spotřeba v b.c. výrobků SKP 15.3 v letech 2000 - 2003

(mil.Kč)	2000	2001	2002	2003*
SKP 15.3	7 386,3	7 381,1	8 743,4	8 154,6
meziroční index (b.c.)	x	99,9	118,5	93,3
kumulovaný index (b.c.)	100	99,9	118,4	110,4

*předběžná hodnota

Pramen: vlastní dopočet MPO

4.2.2. Tuzemská spotřeba organizací oboru

Tuzemskou spotřebu organizací oboru (OKEČ 15.3) v letech 2000 – 2003 uvádí tabulka 12 a vyjadřuje v zásadě sestupný trend.

Tabulka 12 – Tuzemská spotřeba organizací odvětví OKEČ 15.3 v b.c. v letech 2000 - 2003

(mil.Kč)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.3	7 456,6	6 074,6	6 524,8	5 810,2
meziroční index (b.c.)	x	81,5	107,4	89,0
kumulovaný index (b.c.)	100	81,5	87,5	77,9

*předběžná hodnota

Pramen:vlastní dopočet MPO

5. Mezinárodní srovnání a konkurence schopnost

Ve srovnání se statistickými údaji EUROSTAT o ekonomických výsledcích oboru zpracování a konzervování ovoce, zeleniny a brambor v zemích EU a téhož oboru v ČR (dostupné údaje z roku 2001) je patrný vyšší podíl oboru v rámci států EU. Podíl na tržbách činil v roce 2001 v EU 5,9 %, v ČR 2,3 %. Důvodem je především větší rozsah výroby zpracovatelských podniků EU ve středozemí, kterým obor v podmínkách ČR nemůže plně konkurovat.

6. Shrnutí a perspektivy odvětví

Obor prochází procesem restrukturalizace a diverzifikace výrob. Je výrazně závislý především na vývoji klimatických podmínek, které ovlivňují množství, cenu a kvalitu surovin i zpracovávaných výrobků.

Roste podíl výrobků oboru spotřebovaných v rámci společného stravování. Perspektiva oboru je spojována s vyšším využitím konzervářských kapacit s cílem rozšiřování sortimentu hotových jídel a výrobků zdravé výživy.

Rozšiřování sortimentu se též týká výrobků z brambor, které jsou produkovány obvykle pro různé směry užití v regionech s kvalitní surovinou.

Výroba rostlinných a živočišných tuků - OKEČ 15.4

1. Charakteristika oboru

V systému OKEČ je obor definován: **15.4 – Výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků** a představují jej :

15.41 – výroba surových olejů a tuků,

15.42 – výroba rafinovaných olejů a tuků,

15.43 – výroba margarínu a podobných jedlých tuků.

Tukový průmysl zahrnuje výrobu rostlinných tuků a olejů (podle druhu olejnatých semen), živočišných tuků a olejů. Součástí oboru je dále výroba margarínu, směsí a pomazánek a složených pokrmových tuků. Uvedená produkce je zpravidla kombinována s dalšími potravinářskými a technologicky obdobnými výrobami. Jde zejména o glycerin, mýdlo a saponáty, čistící a leštící prostředky, parfémy a toaletní přípravky.

Legislativní a daňové úpravy a státní podpory v ČR přispěly k výraznému rozvoji v oblasti potravinářského užití olejnin a rostlinných olejů (oleoprogram). Státní podpora bionafty je ve shodě se směrnicemi ES, protože jde o palivo nezatěžující životní prostředí. V současné době se pro tyto účely specializuje celkem 14 výroben MEŘO, jejichž produkční kapacita je 150 tis. t. MEŘO.

Tukový průmysl je v ČR poměrně vysoce zkoncentrován. Počet tuzemských výrobců, jež působí na tomto trhu je relativně nízký. V roce 2003 bylo v oboru výroby rostlinných a živočišných olejů a tuků evidováno celkem 41 podniků, což je o 2 podniky více oproti roku předcházejícímu. Přičemž převážná část pracovních sil byla zaměstnána ve 4 významných zpracovatelských podnicích s více než 100 pracovníky.

Největším tuzemským zpracovatelem olejnin, především řepkového semene, a předním výrobcem rostlinných a jedlých olejů a tuků je Setuza, a.s., Ústí nad Labem s více než 1000 zaměstnanci. Produkci této společnosti, jejímž majoritním vlastníkem je akciová společnost Český olej (49,92 % akcií) a dále PGLRF (38,3 % akcií), tvoří i výroba nepotravinářského charakteru. Společností s více než 1000 zaměstnanci a největším objemem dodávek v distribuci je Unilever ČR, s.r.o. Praha. Dalšími významnými zpracovateli olejnin, rostlinných olejů a tuků jsou Wivid, a.s. Plzeň a Slovmlýn s.r.o. Velká nad Veličkou. Olejnatá semena jsou také zčásti zpracovávána i v menších podnicích (celkově 8 subjektů zaměstnává 20 a více pracovníků). Rozhodujícími odběrateli v tomto oboru jsou především obchodní řetězce a podniky, jež dodané výrobky dále zpracovávají.

V rámci celé vertikály pěstování, zpracování a využití olejnin působí Svaz pěstitelů a zpracovatelů olejnin, jež pro své členy zajišťuje dodavatelsko-odběratelské vztahy mezi jednotlivými subjekty.

2. Pozice oboru v rámci výroby potravinářských výrobků a nápojů

Výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků se v roce 2003 podílela 4,6 % na tržbách za prodej VV a S v b. c., na účetní přidané hodnotě z výkonů v b. c. 3,0 % a na počtu zaměstnanců 2,4 % v rámci celého potravinářského sektoru.

Při porovnání s rokem 2002, kdy činil podíl tohoto oboru na tržbách za prodej VV a S v b. c. 4,7 %, na účetní přidané hodnotě 3,5 % a na počtu zaměstnanců 2,3 %, je zřejmé, že si výroba OKEČ 15.4 udržela poměrně stálé postavení v rámci sektoru (OKEČ 15).

3. Hlavní ekonomické ukazatele

3.1 Cenový vývoj

Vývoj cenových indexů výrobků SKP 15.4 (tabulka 1) se v ČR od roku 2001 nezměnil, a udržel se na stejné cenové hladině. Tato situace byla způsobena velmi nízkou produkcí olejnin v ČR v roce 2003. Ve srovnání s rokem 2002 poklesla sklizeň semene řepky dokonce o 45,3 % (tj. o 321 728 t) při nejnižším průměrném výnosu za posledních 24 let (1,55 t/ha).

Přestože byl uvolněn bezcelní dovoz řepky, z důvodu vyšší ceny (pohybující se v domácích podmínkách okolo 8 500 Kč/t) nedošlo k nárůstu dovozu této komodity. Tato komodita se ani z ČR nevyvážela, protože cena řepky odpovídala ceně světové a nemohla přinést zisk ani nepokrýt náklady.

Tabulka 1 – Vývoj cenových indexů výrobků v letech 2000 - 2003

(%)	meziroční index		
	01/00	02/01	03/02
SKP 15.4	100	100,7	100,7

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.2 Základní produkční charakteristiky

Ceny průmyslových výrobců řepkových olejů se v roce 2003 oproti roku 2002 mírně zvýšily, zatímco spotřebitelské ceny hlavních rostlinných olejů a jedlých tuků ve zmíněném období mírně kolísaly. Analogicky i vývoj tržeb za prodej VV a S v b. c. a ve s. c. (tabulka 2)

v letech 2000 – 2003 zaznamenal proměnlivý trend. V důsledku cenového vývoje se snížily tržby za prodej VV a S v roce 2003 o 5 % oproti roku 2002. Celkově kumulovaný index (b. c.) vykazuje i přes tyto výkyvy růst, ale oproti roku 2000 se zvýšil nepatrně (o 1,1 %). Účetní přidaná hodnota (tabulka 3) vykazuje celkově výrazný sestup, přičemž kumulovaný index (b. c.) v roce 2003 poklesl o téměř 24 %. Mírně sestupný trend je zřejmý i u počtu pracovníků oboru v letech 2002 a 2003 (tabulka 4), a na základě již zavedených moderních technologií se nepředpokládají výrazné výkyvy v zaměstnanosti tohoto oboru. Kumulovaný index 2003/2000 však činil 100,9.

Tabulka 2 – Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb v b.c. a ve s.c. v letech 2000 – 2003

(mil. Kč) b.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.4	11 471,1	12 556,5	12 213,2	11 597,8
meziroční index (b.c.)	x	109,5	97,3	95,0
kumulovaný index (b.c.)	100	109,5	106,5	101,1
(mil. Kč) s.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.4	11 471,1	12 311,2	12 352,4	11 786,6
meziroční index (s.c.)	x	107,3	100,3	95,4
kumulovaný index (s.c.)	100	107,3	107,7	102,8

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 3 – Účetní přidaná hodnota v b.c. a ve s.c. v letech 2000 – 2003

(mil. Kč) b.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 29.1	2 255,9	1 929,5	2 032,3	1 721,1
meziroční index (b.c.)	x	85,5	105,3	84,7
kumulovaný index (b.c.)	100	85,5	90,1	76,3
(mil. Kč) s.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 29.1	2 255,9	1 979,6	2 062,0	1 754,4
meziroční index (s.c.)	x	87,8	104,2	85,1
kumulovaný index (s.c.)	100	87,8	91,4	77,8

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 4 - Počet zaměstnaných osob v letech 2000 - 2003

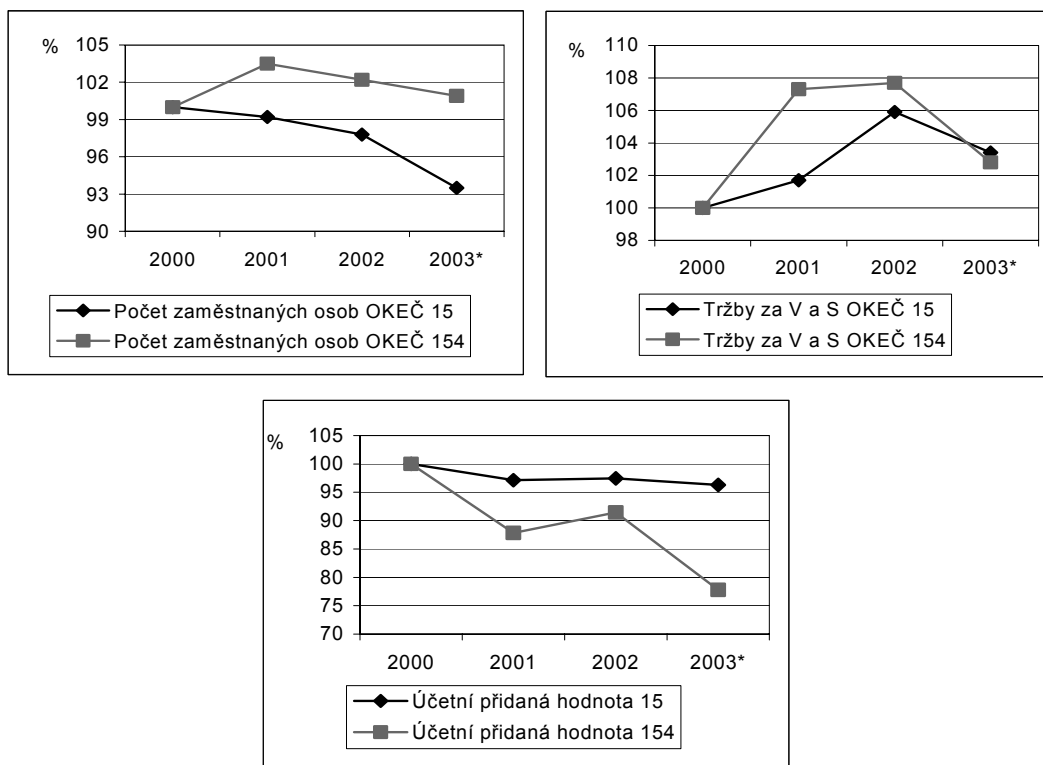
(osoby)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.4	3 243	3 357	3 313	3 271
meziroční index	x	103,5	98,7	98,7
kumulovaný index	100	103,5	102,2	100,9

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Vývoj základních produkčních charakteristik za léta 2000 – 2003 u oboru OKEČ 15.4 v porovnání s celým odvětvím OKEČ 15 je znázorněn v grafu 1.

Graf 1 - Vývoj základních produkčních charakteristik v letech 2000 – 2003

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

V rámci výroby potravinářských výrobků a nápojů patří OKEČ 15.4 k nákladově méně náročným výrobám. Vývoj nákladů celkem v b. c. v časové řadě 2000 - 2003 (tabulka 5) vykazuje poměrně kolísavou tendenci, přičemž kumulovaný index v tomto období dokonce poklesl o 13,7 %. Naproti tomu osobní náklady v b. c. v letech 2000 – 2003 (tabulka 6) rostly a vrcholu dosáhly v roce 2002 (kumulovaný index v uvedeném roce vzrostl o téměř 16 %).

Tabulka 5 – Náklady celkem v b.c. v letech 2000 – 2003

(mil. Kč)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.4	18 770,7	16 966,1	18 150,5	16 191,8
meziroční index (b.c.)	x	90,4	107	89,2
kumulovaný index (b.c.)	100	90,4	96,7	86,3

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 6 – Osobní náklady v b.c. v letech 2000 - 2003

(mil. Kč)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.4	923,8	1 009,1	1 069,4	1 004,7
meziroční index (b.c.)	x	109,2	106,0	93,9
kumulovaný index (b.c.)	100	109,2	115,8	108,8

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.3 Produktivita práce a osobní náklady

Produktivita práce z účetní přidané hodnoty v b. c. i ve s. c. (tabulka 7) vykazuje kolísavý charakter vývoje, přičemž kumulovaný index 2003/2000 poklesl v b. c. o více než 24 %. Přesto produktivita práce z přidané hodnoty z výkonů v tomto oboru v roce 2003, jež činila 526 tis. Kč na zaměstnance, byla výrazně vyšší než je průměr za celý OKEČ 15, dosahující v uvedeném roce 421 tis. Kč na zaměstnance.

Tabulka 7 - Produktivita práce z účetní přidané hodnoty v b.c. a ve s.c. v letech 2000 – 2003

(tis. Kč / zaměst.) b.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.4	695,6	574,8	613,4	526,2
meziroční index (b.c.)	x	82,6	106,7	85,8
kumulovaný index (b.c.)	100	82,6	88,2	75,6
(tis. Kč / zaměst.) s.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.4	695,6	589,7	622,4	536,3
meziroční index (s.c.)	x	84,8	105,5	86,2
kumulovaný index (s.c.)	100	84,8	89,5	77,1

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Naproti tomu podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě v b. c. v letech 2000 – 2003 (tabulka 8) výrazně rostl. V souladu s mírně snižujícím se počtem pracovníků v oboru, lze očekávat další růst sledovaného podílu.

Tabulka 8 – Podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě v b.c. v letech 2000 – 2003

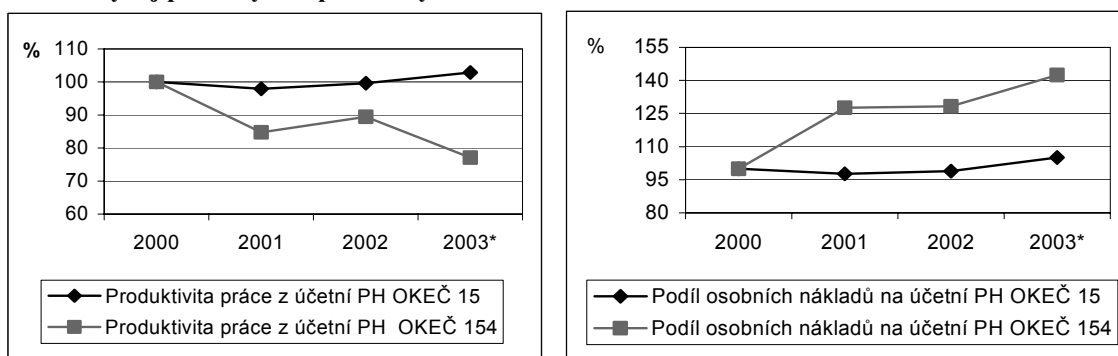
(-)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.4	0,410	0,523	0,526	0,584

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

V následujícím grafu (graf 2) je znázorněna komparace podílu osobních nákladů na účetní přidané hodnotě a produktivity práce z účetní přidané hodnoty výrobního OKEČ 15.4 a celého sektoru OKEČ 15.

Graf 2 - Vývoj podílových a poměrových ukazatelů v letech 2000 - 2003

Pozn.: produktivita práce z účetní PH ve s.c. roku 2000, podíl osobních nákladů na účetní PH v b.c.

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

4. Zahraniční obchod

4.1 Vývoj zahraničního obchodu

Celková bilance zahraničního obchodu s výrobky tukového průmyslu vykazuje trvale velmi nepříznivý vývoj, přičemž v roce 2003 se záporné obchodní saldo zvýšilo a dosáhlo úrovně -5,8 mld. Kč. V roce 2003 došlo k nárůstu dovozu oproti roku 2002 o 4,6 %, zatímco vývoz v daném období poklesl o 8 % (tabulka 9).

Tabulka 9 – Vývoj zahraničního obchodu s výrobky v b.c. v letech 2000 - 2003

Vývoz celkem (mil. Kč)				
SKP	2000	2001	2002	2003
SKP 15.4	2 185,7	2 418,7	1 696,6	1 560,6
meziroční index	x	110,7	70,1	92,0
Dovoz celkem (mil. Kč)				
SKP	2000	2001	2002	2003
SKP 15.4	6 111,5	7 088,7	7 038,0	7 360,4
meziroční index	x	116,0	99,3	104,6
Saldo (mil. Kč)				
SKP	2000	2001	2002	2003
SKP 15.4	-3 925,8	-4 670,0	-5 341,4	-5 799,8

Pramen: Statistika GŘC

V případě celkové bilance zahraničního obchodu za organizace OKEČ 15.4 (tabulka 10), je patrný kolísavý vývoj, přičemž v roce 2003 bylo vykázáno záporné obchodní saldo 16,5 mld. Kč. V roce 2003 výrazně vzrostl dovoz oproti roku 2002, kdy meziroční index dosáhl hodnoty 124,8. Naproti tomu vývoz v daném období se zvýšil podstatně méně a meziroční index 2003/2002 činil 103,9.

Tabulka 10 – Vývoj zahraničního obchodu - OKEČ v b.c. v letech 2000 - 2003

Vývoz celkem (mil. Kč)				
OKEČ	2000	2001	2002	2003
OKEČ 15.4	2 650,9	3 153,6	3 518,9	3 657,8
meziroční index	x	119,0	111,6	103,9
Dovoz celkem (mil. Kč)				
OKEČ	2000	2001	2002	2003
OKEČ 15.4	2 087,8	3 245,2	2 943,6	3 674,3
meziroční index	x	155,4	90,7	124,8
Saldo (mil. Kč)				
OKEČ	2000	2001	2002	2003
OKEČ 15.4	563,1	-91,6	575,3	-16,5

Pramen: Statistika GŘC

Zahraniční obchod ČR s rostlinnými oleji a tuky vykazuje zřetelný a značně nepříznivý trend v důsledku stále se zvyšujících dovozů rostlinných olejů a tuků ze zemí EU a ze Slovenska na velmi otevřený domácí trh. Především se významně zvýšily dovozy surových sójových olejů k rafinaci. Zatímco celková hodnota vývozů hlavních rostlinných olejů a margarínů z ČR, jež v roce 1999 dosáhla 61 252 tun, v roce 2003 se výrazně snížila

na 38 808 tun. Naproti tomu celkové množství dovozů hlavních rostlinných olejů a margarínů v tunách v roce 1999 činilo 92 244 tun, v roce 2003 již 162 919 tun. Na této nepříznivé situaci se částečně podílela i nižší produkce řepkového semene ze sklizní let 2002 a 2003 (tabulka 11).

Tabulka 11 – Zahraniční obchod ČR s rostlinnými oleji a tuky

(tuny)	2000	2001	2002	2003
Dovoz celkem				
Oleje	97 368,7	131 899,9	114 345,9	152 871,4
Margariny	9 266,0	12 421,7	12 711,9	10 047,6
Vývoz celkem				
Oleje	41 859,3	51 242,2	25 625,5	19 806,4
Margariny	23 840,2	28 976,0	23 042,7	19 001,7

Pramen: MZe

I přes výrazné výkyvy, vykazuje saldo zahraničního obchodu s MĚŘO (tabulka 12), spíše pozitivní charakter vývoje. Lze předpokládat, že tento trend bude nadále pokračovat, díky povolení Evropské komise dotovat výrobu tohoto ekologického paliva z řepky. Tato dotace, která na tisíc litrů metylesteru z řepky činí 257 eur, je omezena na sto tisíc litrů metylesteru a může být poskytována do roku 2006.

Tabulka 12 – Dovoz a vývoz MĚŘO a směsného paliva v letech 2000 - 2003

Vývoz celkem (mil. Kč)				
	2000	2001	2002	2003
MĚŘO	1,2	63,3	503,5	760,8
Bionafta	59,9	925,3	0,5	-
Celkem	61,1	988,6	504,0	760,8
Dovoz celkem (mil. Kč)				
	2000	2001	2002	2003
MĚŘO	61,0	57,8	3,2	2,3
Bionafta	114,7	-	0,6	-
Celkem	175,7	57,8	3,8	2,3

Pramen: Celní statistika

4.2 Tuzemská spotřeba

4.2.1 Tuzemská spotřeba výrobků

Jak uvádí tabulka 13 – tuzemská spotřeba rostlinných olejů a tuků v b. c., zaznamenala v letech 2000 – 2003 mírný pokles. Zatímco do roku 2001, kdy vykázala tato spotřeba nejvyšší vzestup (oproti roku 2000 o více než 22 %), trvale rostla.

Tabulka 13 – Tuzemská spotřeba v b.c. výrobků SKP 15 v letech 2000 – 2003

(mil.Kč)	2000	2001	2002	2003*
SKP 15.4	17 144,9	21 003,2	19 274,4	19 030,8
meziroční index (b.c.)	x	122,5	91,8	98,7
kumulovaný index (b.c.)	100	122,5	112,4	111,0

*předběžná hodnota

Pramen: vlastní dopočet MPO

Vývoj průměrné spotřeby jedlých rostlinných tuků a olejů (JROT) v ČR (tabulka 14) vykazuje poměrně ustálený objem, jež se celkově pohybuje zhruba kolem 25 kg/1 obyv./rok.

Tabulka 14 – Průměrná spotřeba jedlých rostlinných olejů a tuků (JROT) v ČR (v kg/1 obyv./rok)

(rok)	2000	2001	2002	2003*
JROT	16,3	16,1	16,0	16,0
Máslo	4,1	4,2	4,5	4,6
Sádlo	4,7	4,8	4,8	4,8

*odhad VÚZE

Pramen: ČSÚ

4.2.2 Tuzemská spotřeba organizací oboru

U tuzemské spotřeby organizací OKEČ 15.4 (tabulka 15) se projevuje obdobný trend jako u tuzemské spotřeby výrobků. Přestože celková tendence spotřeby v hodnotovém vyjádření v b. c. v průběhu let 2000 až 2003 má vzestupný charakter a kumulovaný index činil 106,5, od roku 2002 je patrný pokles.

Tabulka 15 – Tuzemská spotřeba organizací odvětví OKEČ 15 b.c. v letech 2000 – 2003

(mil.Kč)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.4	10 908,0	12 648,1	11 637,9	11 614,3
meziroční index (b.c.)	x	116,0	92,0	99,8
kumulovaný index (b.c.)	100	116,0	106,7	106,5

*předběžná hodnota

Pramen: vlastní dopočet MPO

Produkce a spotřeba rostlinných olejů pokračuje v růstovém trendu a díky svým dietetickým účinkům postupně nahrazují živočišné tuky (tabulka 16). U margarínů a jedlých tuků nastal v roce 2003 pokles.

Tabulka 16 – Objem výroby rostlinných olejů a tuků v ČR (tis. tun)

Výrobek/rok	2000	2001	2002	2003
rafinované rostlinné oleje	131,0*	177,0*	165,0*	162,5*
margaríny a jedlé tuky	104,8	108,9	100,7	91,4

*odhad MZe

Pramen: ČSÚ

Zatímco objem výroby živočišných tuků a olejů v roce 2003 oproti roku 2002 v Kč se snížil (mírně poklesly ceny hlavních rostlinných olejů a jedlých tuků v uvedeném období), naproti tomu objem výroby v hmotnostních jednotkách vykázal nárůst (tabulka 17).

Tabulka 17 – Objem výroby živočišných tuků a olejů v letech 2002 a 2003

Ostatní živočišné tuky a oleje a jejich frakce	2002	2003	Index
Tun	15 554	16 017	103,0
tis. Kč	100 555	86 758	86,3

Pramen: ČSÚ

5. Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost

Konkurenceschopnost tukového průmyslu je dána především cenou vstupních surovin (tj. olejnatých semen) a efektivitou při jejich zpracování. Výše ceny je ovlivněna zejména kvalitou a množstvím sklizeného produktu. V letošním roce se předpokládá, že i přes rozsáhlé zaorávky (cca 50 tisíc hektarů) by řepkového semene mělo být dostatek. Odhad celkové sklizně ozimé i jarní řepky se pohybuje okolo 675 až 700 tisíc tun, přičemž hektarový výnos u ozimé řepky se odhaduje ve výši 2,6 až 2,7 tuny a u jarní 1,5 tuny. Také v bývalé „evropské patnáctce“ je odhadována o 750 tisíc tun vyšší sklizeň. Předpokládaná „žňová“ cena je 7 000 Kč/t. Z pohledu posílení konkurenceschopnosti tohoto oboru má velký význam podpora výroby MEŘO. Předpokládaná roční výroba MEŘO je zhruba sto tisíc tun. Na základě posledních údajů, se pohybovala celková výroba tohoto biopaliva okolo 1,062 mil. t, přičemž při celkové kapacitě výroby téměř 2 mil. t. dosáhlo využití výroby cca 53 %.

Sektor může také pozitivně ovlivnit diverzifikace výrob, jak ve směru potravinářském, tak i z hlediska nepotravinářského využití, za předpokladu posílení koncentrace výrob.

Světová produkce rostlinných olejů a tuků (tabulka 18), zároveň tím i jejich spotřeba, nadále pokračuje v růstovém trendu. V návaznosti na tuto příznivou situaci, lze očekávat možnost zvýšení objemu výroby tukového průmyslu ČR.

Tabulka 18 – Světová produkce rostlinných olejů (v mil. tun)

(mil. tun)	2000	2001	2002	2003*
Řepkový olej	13,7	13,3	12,7	11,8
Slunečnicový olej	9,6	8,5	7,6	8,4
Produkce hlavních rostlinných olejů - celkem	86,1	89,5	92,4	94,3

*předběžná hodnota

Pramen: vlastní dopočet MPO

6. Shrnutí a perspektivy odvětví

Na základě vstupu ČR do EU došlo ke zrušení dovozního cla na semeno řepky a slunečnice. S uvolněním a možností nákupu těchto olejnin zpracovatelskými subjekty na mezinárodním trhu se očekává zvýšení jejich dovozu. Růst konkurenčního tlaku může vést k poklesu cen. Pro tukový průmysl to bude znamenat snazší cestu k levnější surovině. V případě dovozu rostlinných olejů a tuků se výrazný nárůst nepředpokládá, avšak k mírnému zvýšení může dojít u sójového oleje.

Celkově je předpoklad, že český vývoz olejnatých semen se zvýší. Řepka olejná je exportu schopná plodina a exportně velmi zajímavá je v posledních letech i hořčice. Mírný nárůst vývozu je pravděpodobný také u rostlinných olejů a tuků, především do EU.

Pro zpracovatelský průmysl je velmi významná také podpora (finanční programy a právní předpisy) tzv. akčního plánu pro výrobu biopaliv a bionafty ze strany EU i USA. Pro tukový průmysl není v EU vytvořena společná potravinářská politika, proto zatím není možné čerpat jiné unijní ani národní podpory v této oblasti. Přesto v mnoha zemích EU je rozvoj tohoto oboru v národním zájmu. Protože součást potravinové nezávislosti ČR tvoří i rostlinné tuky ze surovin vypěstovaných na našem území a z důvodů výroby alternativních paliv a energie, lze předpokládat zájem i podporu tukového průmyslu ze strany státu.

Stabilizaci a zvýšení konkurenceschopnosti oboru také příznivě ovlivňuje se zvyšující stále spotřeba výrobků SKP 15.4, ke které může podstatně přispět účinná podpora prodeje. Dále také k rozvoji oboru přispívá zvýšení inovačních aktivit, zkvalitňování výrobních kapacit a investiční podpora, především ve směru výroby a prodeje šetrných výrobků, tj. těch,

které nepůsobí negativně na životní prostředí a jež jsou v souladu se zákony o ochraně prostředí.

Zpracování mléka, výroba mlékárenských výrobků a zmrzliny OKEČ 15.5

1. Charakteristika oboru

Obor 15.5 – Zpracování mléka, výroba mlékárenských výrobků a zmrzliny zahrnuje následující výrobní skupiny:

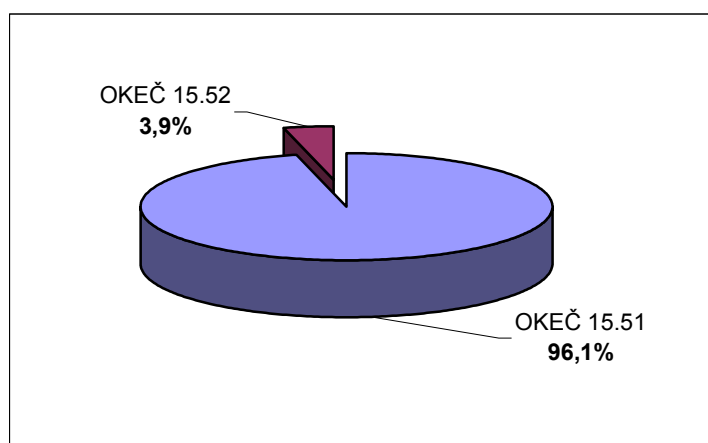
15.51 – provoz mlékáren, výroba másla a sýrů

15.52 - výroba mražených smetanových krémů a zmrzliny

V oboru OKEČ 15.5 bylo na základě statistických údajů ČSÚ v roce 2003 zařazeno 73 podnikatelských subjektů (s 20 a více zaměstnanci) zabývajících se zpracováním mléka a výrobou mlékárenských výrobků. SVS ČR schválila a registrovala pro obchodování s EU (květen 2004) 140 podnikatelských subjektů, které vyhovují standardům této Unie a 7 podnikatelských subjektů, které budou schváleny po splnění určených podmínek k vyjednanému datu vstupu. Tento uvedený stav není konečný a je průběžně SVS ČR doplňován o další podnikatelské subjekty členěné do tří základních bloků: pro trh EU, pro tuzemský trh a pro přímý prodej.

Technická roční zpracovatelská kapacita je zhruba 3,5 mld. litrů mléka, tzn., že při nákupu zhruba 2,531 mld. litrů mléka v roce 2003 je využití, nebereme-li v úvahu sezónnost 78 %. Mlékárenský průmysl se s ohledem na sezónnost řadí mezi potravinářské obory s vysokou mírou využití zpracovatelských kapacit. Podíl výrobních skupin 15.51 a 15.52 uvádí graf 1.

Graf 1 - Podíl na tržbách za prodej vlastních výrobků a služeb v roce 2003

Pozn.: údaje v b. c. za podniky od 20 zaměstnanců
Pramen: ČSÚ

V tabulce 1 je uvedeno 10 největších mlékárenských společností podle objemu zpracovaného mléka v roce 2003 na základě informací Českomoravského svazu mlékárenského.

Tabulka 1 - Deset největších mlékárenských společností v ČR v roce 2003^{*)}

Pořadí	Název	Obec	Počet pracovníků	Objem zpracovaného mléka za rok 2003 (tys. t)
1	MADETA, a.s.	Č.Budějovice	1 716	520,4
2	OLMA, a.s.	Olomouc	657	239,4
3	MLÉKÁRNA HLINSKO, s.r.o.	Hlinsko	220	198,2
4	PROMIL-PML	Nový Bydžov	507	125,8
5	MLÉKÁRNA KUNÍN, a.s.	Kunín	320	121,7
6	MORAVIA LACTO, a.s.	Jihlava	211	115,0
7	POVLTAVSKÉ MLÉKÁRNY, a.s.	Sedlčany	450	79,4
8	MLÉKÁRNA OLEŠNICE, RMD	Olešnice	178	78,2
9	MILTRAB, s.r.o.	Městečko Trnávka	190	76,7
10	POLABSKÉ MLÉKÁRNA, a.s.	Poděbrady	155	59,5

Pozn.: *) bez zahraničních firem

Pramen: na základě údajů ČMSM

2. Pozice oboru v rámci výroby potravinářských výrobků a nápojů

Obor OKEČ 15.5 v rámci odvětví výroby potravinářských výrobků a nápojů se objemem tržeb za prodej VV a S v roce 2003 podílel 14,8 % (15,8 % v roce 2000), přidanou hodnotou z výkonů 5,4 % (9,9 % v roce 2000) a v počtu zaměstnanců 9,4 % (9,8 % v roce 2000).

V mlékárenském průmyslu ČR zaujímají významné místo zahraniční firmy např. Danone (Francie), Bongrain (Francie), Friesland ČR (Nizozemí) dříve Nutricia Mléčná výživa, a. s., Meggle (Německo). Z hlediska vlastnické struktury mlékáren je významným faktorem kapitálové propojování výroby mléka a jeho zpracování, většinou se však uskutečňuje nepřímo prostřednictvím odbytových družstev.

3. Hlavní ekonomické ukazatele

3.1 Cenový vývoj

Po poklesu cen v I. pololetí 2003, ve 2. pololetí docházelo k postupnému nárůstu cen průmyslových výrobců hlavních mlékárenských výrobků. Jedním z hlavních faktorů, který ovlivnil nárůst cen, bylo oživení cen na světových trzích, ale i neméně důležitým vlivem bylo oslabení koruny vůči EUR (tabulka 2).

Tabulka 2 – Vývoj cenových indexů výrobků v letech 2000 - 2003

(%)	meziroční index		
	01/00	02/01	03/02
OKEČ 15.5	105,2	99,8	101,9

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.2 Základní produkční charakteristiky

U cen hlavních mlékárenských výrobků převládá propad cen nad jejich růstem z důvodů vysokých zásob a konkurenčních dovozů. Bez výrazných změn zůstaly ceny jogurtů

a zakysaných výrobků. Výsledkem tohoto vývoje jsou dosažené tržby za prodej VV a S v roce 2003 (tabulka 3).

Tento vývoj se odrazil i v poklesu účetní přidané hodnoty oproti roku 2002 o 4,9 % (tabulka 4). Pokud jde o počet pracovníků v oboru, došlo v roce 2003 k dalšímu snížení o 5,9 %, což představuje od roku 2000 snížení o 10,0 % (tabulka 5).

Tabulka 3 – Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb v b.c. a ve s.c. v letech 2000 – 2003

(mil. Kč) b.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.5	37 900,6	39 508,8	39 106,0	37 202,4
meziroční index (b.c.)	x	104,2	99,0	95,1
kumulovaný index (b.c.)	100	104,2	103,2	98,2
(mil. Kč) s.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.5	37 900,6	37 980,6	37 628,2	35 983,3
meziroční index (s.c.)	x	100,2	99,1	95,6
kumulovaný index (s.c.)	100	100,2	99,3	94,9

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 4 – Účetní přidaná hodnota v b.c. a ve s.c. v letech 2000 – 2003

(mil. Kč) b.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.5	5 058,6	4 989,3	3 988,4	3 084,0
meziroční index (b.c.)	x	98,6	79,9	77,3
kumulovaný index (b.c.)	100	98,6	78,8	61,0
(mil. Kč) s.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.5	5 058,6	5 561,8	2 193,6	840,0
meziroční index (s.c.)	x	109,9	39,4	38,3
kumulovaný index (s.c.)	100	109,9	43,4	16,6

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 5 – Počet zaměstnaných osob v letech 2000 - 2003

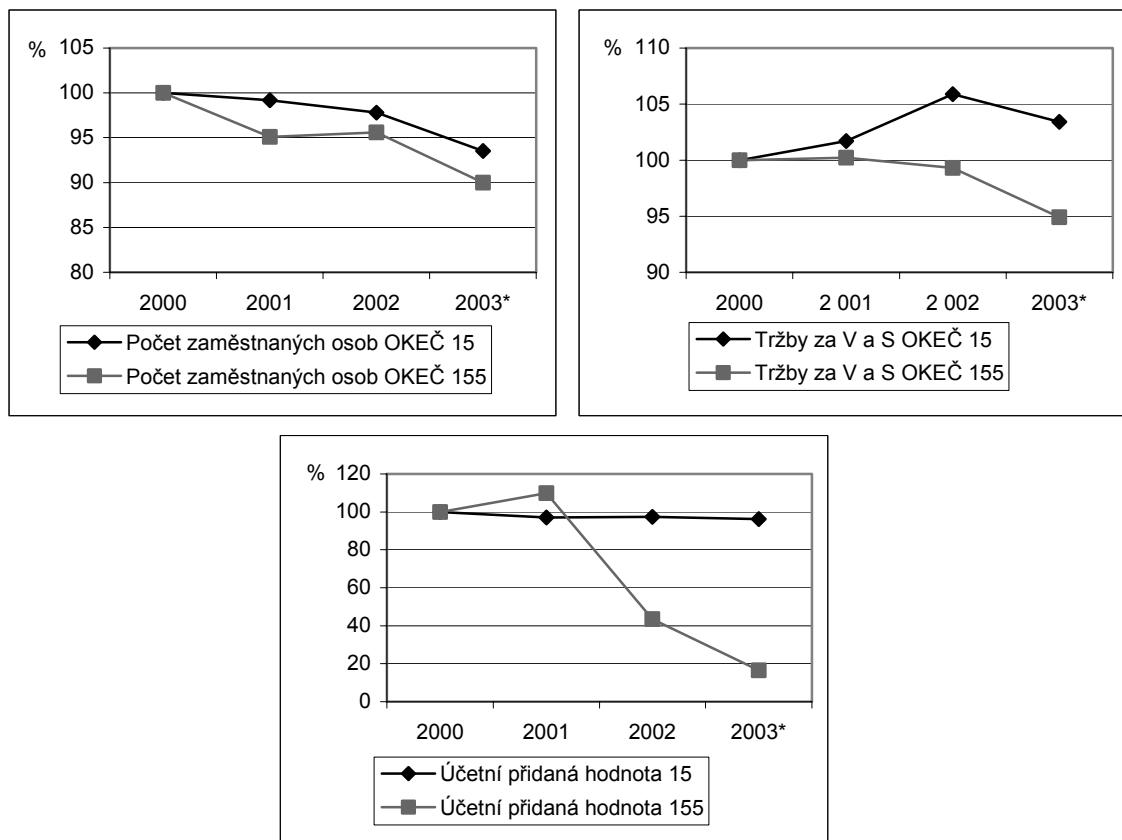
(osoby)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.5	14 121	13 427	13 506	12 713
meziroční index	x	95,1	100,6	94,1
kumulovaný index	100	95,1	95,6	90,0

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Vývoj základních produkčních charakteristik ve stálých cenách roku 2000 a vývoj zaměstnanosti za léta 2000 – 2003 u oboru zpracování mléka, výroby mlékárenských výrobků a zmrzlín v porovnání s celým odvětvím (OKEČ 15) ukazuje následující graf 2.

Graf 2 - Vývoj základních produkčních charakteristik v letech 2000 - 2003

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

V roce 2003 došlo u hodnoceného oboru ke snížení nákladů celkem o 4,7 % (tabulka 6) na rozdíl od osobních nákladů (tabulka 7), které se zvýšily oproti roku 2002 o 6,7 %. Jednou z příčin snížení nákladů celkem bylo u rozhodujících mlékárenských podniků vypořádání se s požadavky acquis a uzavření neperspektivních provozů před vstupem do EU, což dokumentují počty schválených provozů SVS ČR.

Tabulka 6 – Náklady celkem v b.c. v letech 2000 – 2003

(mil. Kč)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.5	48 416,2	48 071,8	50 259,0	47 898,4
meziroční index (b.c.)	x	99,3	104,5	95,3
kumulovaný index (b.c.)	100	99,3	103,8	98,9

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 7 – Osobní náklady v b.c. v letech 2000 - 2003

(mil. Kč)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.5	2 677,7	2 784,5	3 001,8	3 204,3
meziroční index (b.c.)	x	104	107,8	106,7
kumulovaný index (b.c.)	100	104	112,1	119,7

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.3 Produktivita práce a osobní náklady

Obor (OKEČ 15.5) zaznamenal v roce 2003 opět jako v roce 2002 nejnížší hodnotu ukazatele produktivity práce z účetní přidané hodnoty z výkonů v rámci celého potravinářského průmyslu (tabulka 8) 242,6 tis. Kč na zaměstnance oproti průměru celého odvětví 420,6 tis. Kč na zaměstnance. V roce 2003 byl zaznamenán výrazně vyšší podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě oproti minulému období (tabulka 9).

Tabulka 8 - Produktivita práce z účetní přidané hodnoty v b.c. a ve s.c. v letech 2000 – 2003

(tis. Kč / zaměst.) b.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.5	358,2	371,6	295,3	242,6
meziroční index (b.c.)	x	103,7	79,5	82,2
kumulovaný index (b.c.)	100	103,7	82,4	67,7
(tis. Kč / zaměst.) s.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.5	358,2	414,2	162,4	66,1
meziroční index (s.c.)	x	115,6	39,2	40,7
kumulovaný index (s.c.)	100	115,6	45,3	18,5

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 9 – Podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě v b.c. v letech 2000 – 2003

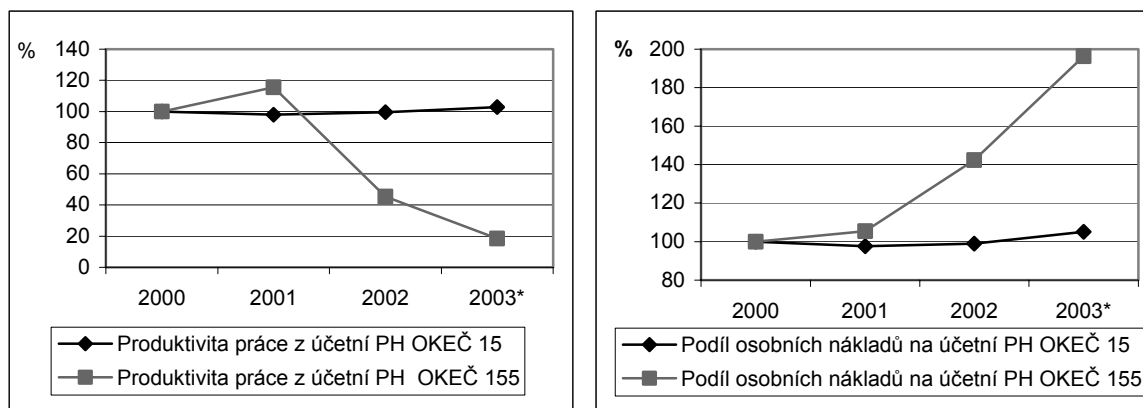
(-)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.5	0,529	0,558	0,753	1,039

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Vývoj podílových a poměrových ukazatelů v letech 2000 – 2003 v tomto oboru v porovnání s vývojem za celé odvětví (OKEČ 15) ukazuje následující graf 3. Vývoj zmíněných ukazatelů se u oboru po roce 2001 v porovnání s odvětvím výrazně liší.

Graf 3 - Vývoj podílových a poměrových ukazatelů v letech 2000 – 2003

Pozn.: produktivita práce z účetní PH ve s.c. roku 2000, podíl osobních nákladů na účetní PH v b.c.

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

4. Zahraniční obchod

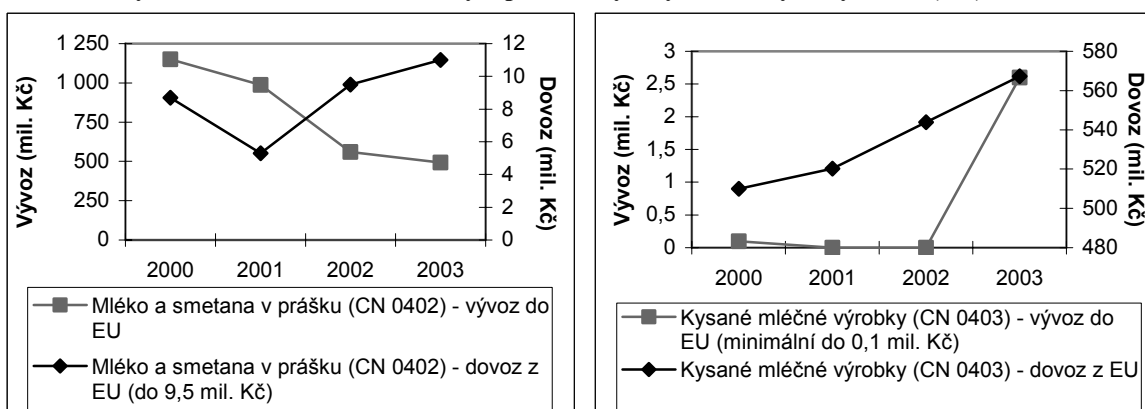
4.1 Vývoj zahraničního obchodu

Vývoz sušeného odstředěného, resp. plnotučného mléka se pravděpodobně po vstupu do EU nezvýší. Neočekává se ani vzestup vývozu másla, vývoz sýrů by se naopak zvýšit měl, v reakci na růst zahraniční poptávky.

Významnější zvýšení vývozu mlékařenských produktů není reálné, spíše lze očekávat stagnaci až mírný pokles v souvislosti s opatřeními na trhu mléka a mléčných výrobků EU. Po odbourání celních tarifů na dovoz mlékařenských výrobků a existence tržních řetězců, lze očekávat pokračující dovozu, jak ze stávajících členských zemí EU (sýry, kysané mléčné výrobky), tak ze zemí přistupujících.

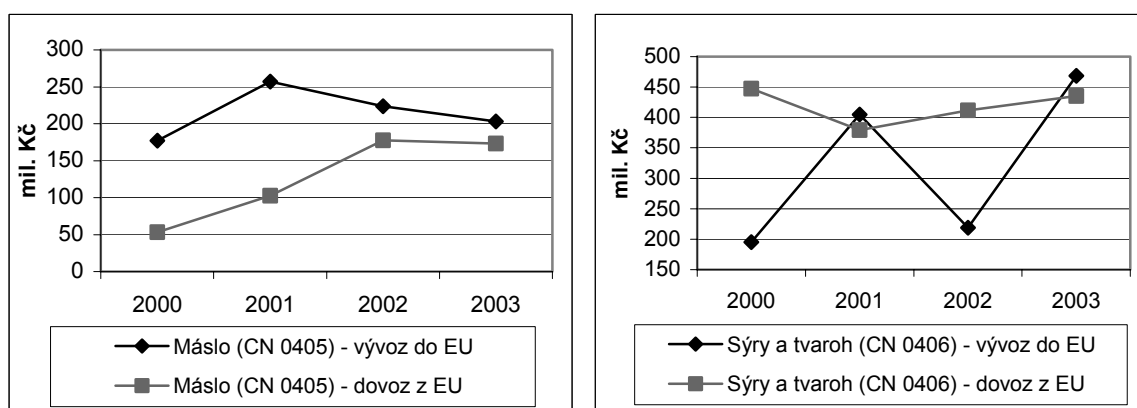
Realizovaný dovoz a vývoz u vybraných komodit v letech 2000 – 2003 ukazují grafy 4 a 5.

Graf 4 - Vývoz a dovoz mléka a smetany v prášku, kysaných mléčných výrobků (EU)

Pramen: GŘC, VUZE

Graf 5 - Vývoz a dovoz másla, sýrů a tvarohu (EU)

Pramen: GŘC, VUZE

Vývoj zahraničního obchodu s mlékařskými výrobky (SKP 15.5) a zpracovateli mléka (OKEČ 15.5) v letech 2000 -2003 uvádějí tabulky 10 a 11. Mlékařský průmysl si stále zachovává v mezioborovém porovnání významnou pozici v oblasti exportu po nápojářském průmyslu s podílem 16,1 %, avšak při užití státních podpor. I přes rostoucí dovoz výrobků, oproti roku 2002 došlo v roce 2003 ke zvýšení vývozu o 10,1 % a nadále bylo udrženo kladné saldo v zahraniční obchodě.

Tabulka 10 – Vývoj zahraničního obchodu s výrobky v b.c. v letech 2000 - 2003

Vývoz celkem (mil. Kč)				
SKP	2000	2001	2002	2003
SKP 15.5	6 731,8	7 800,7	5 407,2	5 952,4
meziroční index	x	115,9	69,3	110,1
Dovoz celkem (mil. Kč)				
SKP	2000	2001	2002	2003
SKP 15.5	2 736,8	3 135,5	3 655,4	4 176,8
meziroční index	x	114,6	116,6	114,3
Saldo (mil. Kč)				
SKP	2000	2001	2002	2003
SKP 15.5	3 995,0	4 665,2	1 751,8	1 775,6

Pramen: Statistika GŘC

Tabulka 11 – Vývoj zahraničního obchodu - OKEČ v b.c. v letech 2000 - 2003

Vývoz celkem (mil. Kč)				
OKEČ	2000	2001	2002	2003
OKEČ 15.5	3 345,0	3 797,2	2 991,4	3 538,2
meziroční index	x	113,5	78,8	118,3
Dovoz celkem (mil. Kč)				
OKEČ	2000	2001	2002	2003
OKEČ 15.5	3 409,0	3 114,7	2 900,6	3 031,3
meziroční index	x	91,4	93,1	104,5
Saldo (mil. Kč)				
OKEČ	2000	2001	2002	2003
OKEČ 15.5	-64,0	682,5	90,8	506,9

Pramen: Statistika GŘC

4.2 Tuzemská spotřeba

4.2.1 Tuzemská spotřeba výrobků

Tuzemská spotřeba výrobků SKP 15.5 v hodnotovém vyjádření v b. c. vykázala v roce 2003 pokles o 5,2 % a kumulovaný index 2003/2000 si zachoval nárůst oproti roku 2000 o 13,2 % (tabulka 13).

Tabulka 12 – Tuzemská spotřeba v b.c. výrobků SKP 15.5 v letech 2000 – 2003

(mil.Kč)	2000	2001	2002	2003*
SKP 15.5	27 350,8	29 215,3	32 648,0	30 949,7
meziroční index (b.c.)	x	106,8	111,7	94,8
kumulovaný index (b.c.)	100	106,8	119,4	113,2

*předběžná hodnota

Pramen: vlastní dopočet MPO

4.2.2 Tuzemská spotřeba organizací odvětví

U tuzemské spotřeby organizací OKEČ 15.5 v roce 2003 došlo ke snížení oproti roku 2002 o 5,9 % (tabulka 13) a kumulovaný index (v b. c.) za léta 2003/2000 dosáhl pouze hodnoty 96,7.

Tabulka 13 – Tuzemská spotřeba organizací odvětví OKEČ 15.5 b.c. v letech 2000 – 2003

(mil.Kč)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.5	37 964,6	38 826,3	39 015,2	36 695,5
meziroční index (b.c.)	x	102,3	100,5	94,1
kumulovaný index (b.c.)	100	102,3	102,8	96,7

*předběžná hodnota

Pramen: vlastní dopočet MPO

5. Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost

Po rozšíření EU v následujících letech lze očekávat zvýšený zájem zahraničních mlékárenských společností o vstup na náš trh, zejména ze sousedních zemí Německa a Rakouska s cílem importovat do ČR vlastní výrobky. Nebude tomu jinak i u dovozu levnějších výrobků z nových členských zemí, především z Polska a zčásti i Slovenska. Naopak ČR bude více pronikat na trhy EU.

Pro zvládnutí tohoto konkurenčního tlaku bude třeba vyrobit a nabídnout jak po stránce jakosti a potravinové bezpečnosti tak i cenové úrovně, konkurenceschopné výrobky. Právě jedním z nejvýznamnějších předpokladů pro konkurenceschopnost výrobků mlékárenského průmyslu bude cena vstupů, z nichž je v rámci mlékárenského průmyslu rozhodující cena nakupovaného mléka. Z hlediska zpracovatelského průmyslu je předpokladem konkurenceschopnosti efektivní sortimentní skladba vyráběných mlékárenských výrobků s vyšší přidanou hodnotou.

Porovnání produkce sýrů, másla a nákupu mléka mlékárnami jednotlivých zemí EU-15 v letech 2001 - 2003 uvádějí tabulky 14, 15 a 16.

Tabulka 14 – Nákup mléka mlékárnami od farem v EU-15 (tis. t)

Země	2001	2002	2003	Index 2003/02
Belgie	3 088,1	2 894,7	2 828,8	97,7
Dánsko	4 417,8	4 455,1	4 523,8	101,5
Finsko	2 449,3	2 447,5	:	-
Francie	23 222,1	23 636,0	23 115,5	97,8
Irsko	5 338,0	5 185,9	5 354,7	103,3
Itálie	10 005,8	9 984,8	10 216,4	102,3
Německo	26 882,6	26 582,8	27 320,4	102,8
Nizozemsko	10 828,4	10 357,1	10 696,4	103,3
Portugalsko	1 822,5	1 932,2	1 818,5	94,1
Rakousko	2 653,7	2 648,9	2 644,3	99,8
Řecko	706,0	678,1	684,5	100,9
Španělsko	5 763,0	5 933,0	5 874,2	99,0
Švédsko	3 290,3	3 226,4	:	-
V. Británie	14 155,7	14 359,3	:	-

Pozn.: nejde o celkovou produkci mléka, ale jen část odebranou mlékárnami.

: = data nejsou k dispozici

Pramen: Eurostat

Tabulka 15 - Produkce másla v EU-15 (tis. t)

Země	2001	2002	2003	Index 2003/02
Belgie	99,1	100,2	113,6	113,4
Dánsko	95,6	102,3	106,2	103,8
Finsko	69,5	68,9	:	-
Francie	449,4	452,8	435,3	96,1
Irsko	:	194,0	201,0	103,6
Itálie	121,8	124,1	122,4	98,6
Německo	420,2	434,1	451,8	104,1
Nizozemsko	174,9	163,4	164,3	100,6
Portugalsko	24,5	27,4	26,3	96,0
Rakousko	35,4	31,8	31,8	100,0
Řecko	1,5	1,9	1,6	84,2
Španělsko	31,9	55,7	52,2	93,7
Švédsko	50,5	47,5	:	-
V. Británie	126,2	134,7	:	-

Pozn.: : = data nejsou k dispozici

Pramen: Eurostat

Tabulka 16 - Produkce sýrů v EU-15 (tis. t)

Země	2001	2002	2003	Index 2003/02
Belgie	61,6	61,5	60,5	98,4
Dánsko	317,9	320,2	326,1	101,8
Finsko	102,9	103,9	:	-
Francie	1 772,4	1 794,0	1 803,3	100,5
Irsko	12,9	115,9	112,0	96,6
Itálie	1 090,6	1 072,8	1 114,1	103,9
Německo	1 764,4	1 762,1	1 816,4	103,1
Nizozemsko	651,8	639,1	657,9	102,9
Portugalsko	67,5	68,0	66,1	97,2
Rakousko	130,1	133,0	144,3	108,5
Řecko	160,5	162,1	155,0	95,6
Španělsko	259,9	283,3	292,0	103,1
Švédsko	126,6	128,3	:	-
V. Británie	357,4	348,9	:	-

Pozn.: : = data nejsou k dispozici

Pramen: Eurostat

6. Shrnutí a perspektivy oboru

Výrobní základna mlékárenského průmyslu se modernizuje, i když je omezována nedostatkem vlastních zdrojů a nízkou rentabilitou výroby. Potřeba investovat se týká oblasti hygieny provozů, životního prostředí, bezpečnosti potravin i celkové konkurenceschopnosti.

Kladné ovlivnění základních podmínek ve výrobě a zpracování mléka a mléčných výrobků v ČR v následujících letech představuje se strany státu podpora prvovýroby (přímé platby) i zpracovatelského sektoru formou operačních programů a podpory masivní propagace mlékárenských výrobků.

Růst celkové domácí spotřeby je založen především na předpokladu růstu spotřeby výrobků s vyšší přidanou hodnotou, zejména sýrů. Jejich spotřeba bude do značné míry závislá na vývoji příjmů obyvatelstva. Nárůst zahraničního obchodu v prvních letech členství v EU zohledňuje rozdílnou cenovou úroveň v jednotlivých členských státech EU a zároveň je založen na předpokládané snaze o rozšíření sortimentní nabídky na našem trhu.

Pro udržení současného objemu zpracovávaných surovin tuzemského původu znamená rozvinout širší marketingovou podporu českých výrobců na českém trhu a podporu odbytu českých výrobků na trhu EU a v třetích zemích.

Na podporu českých výrobců a jejich výrobků vyhlásilo Ministerstvo zemědělství ve spolupráci s Potravinářskou komorou a Agrární komorou v roce 2003 program národní podpory spotřeby domácích potravin. Cílem je podpora prodeje kvalitních českých a moravských potravinářských a zemědělských výrobků a jejich identifikace u spotřebitele formou udělování „značky domácí kvality“. V roce 2003 bylo oceněno značkou „KLASA“ 56 výrobků z 13 mlékáren.

V následující tabulce 17 je pro srovnání uvedena výroba mlékárenských výrobků v ČR a v EU (15) za rok 2002 (k dispozici byly pouze data za EU pro rok 2002).

Tabulka 17 - Porovnání výroby mlékárenských výrobků v roce 2002 v ČR s EU-15 (tis.tun/mil. l)

Ukazatel	EU 15	ČR	Podíl %
Výroba mléka	121 857	2 728	2,2
Dodáno do mlékáren	115 563	2 524	2,2
Výroba tekutého mléka	29,383	462	1,6
Výroba tekutých zakysaných výrobků a jogurtů	6 790	125	1,8
Výroba másla ¹⁾	1 880	51	2,7
Výroba sýrů ²⁾	7 438	147	2,0
Výroba SPM	794	20	2,5
Výroba SOM	1 140	37	3,1

Pozn.: ¹⁾ bez pomazánkového másla a másla s rostlinným tukem

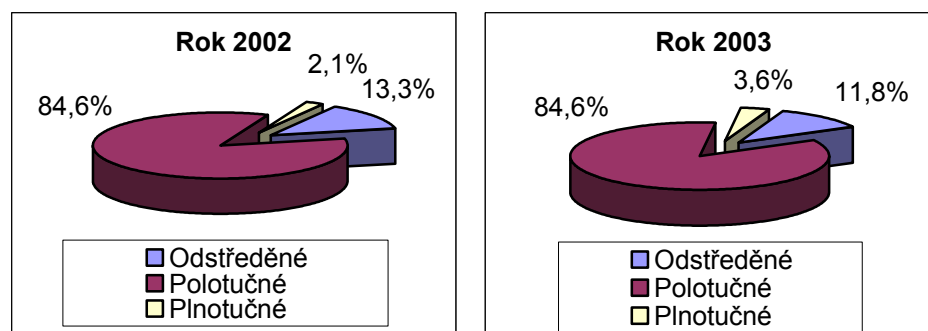
²⁾ údaj zahrnuje výrobu přírodních, neredukovanou výrobu tavených sýrů a tvarohů

Pramen: ČMSM

Spotřeba mléka v hmotném vyjádření na obyvatele v tuzemsku po propadu v první polovině 90. let v posledních letech stoupá. V roce 2003 se zvedla o 1,4 % na 223,6 kilogramu na osobu ročně. Přesto se v ČR stále konzumuje méně mléka a mléčných výrobků, než je obvyklé ve vyspělých zemích EU, kde je spotřeba na obyvatele zhruba o třetinu vyšší. Zvyšující se spotřeba v posledních letech roste díky rozšiřování sortimentu, jakosti i lepším obalům mléčných výrobků.

Porovnání skladby výroby konzumního mléka podle obsahu tuku v roce 2003 s rokem 2002 uvádí graf 7. Podíl plnotučného mléka vzrostl v roce 2003 na 3,6 %.

Graf 7 - Porovnání skladby výroby konzumního mléka podle obsahu tuku

Pramen: rezortní statistika Mlék (MZe) 6-12

Hlavně se zvyšuje spotřeba sýrů, když v roce 2003 se zvedla na 11,3 kg. Světové prvenství drží ČR v konzumaci tavených sýrů. Spotřeba zakysaných výrobků stagnuje a pohybuje se kolem 14 kg.

Po otevření trhu všech 25 zemí EU se očekává, že spotřebitelé v ČR budou v rozhodující míře krýt svoje potřeby nákupem základního sortimentu mléčných výrobků české provenience, jejichž kvalita a úroveň balení se zahraničním plně vyrovná.

Při tom bude cílem obchodní strategie, aby objem dovozu levnějších mléčných výrobků např. z Polska, Slovenska apod., které mohou intenzivněji proniknout zejména do příhraničních oblastí, byl kompenzován vývozem českých mlékařských výrobků, zejména do nesoběstačných zemí EU.

Rada mlékařských provozů v podmínkách tvrdé konkurence zanikla, zatímco podniky řízené schopnými managementy se modernizovaly a jsou připraveny se v rámci nových podmínek podnikatelsky uplatnit. Základním předpokladem úspěchu zůstává konkurenceschopnost finálních mlékařských výrobků. Její základní těžiště spočívá v ceně vstupů – především syrového mléka a jeho efektivním zpracování mlékárnami, jejichž restrukturalizace ještě nebyla zcela ukončena.

VÝROBA MLÝNSKÝCH A ŠKROBÁRENSKÝCH VÝROBKŮ OKEČ 15.6

1. Charakteristika oboru

V systému OKEČ je obor definován jako 15. 6 – **Výroba mlýnských a škrobářských výrobků** a zahrnuje:

15.61 - výrobu mlýnských výrobků,

15.62 – výrobu škrobářských výrobků.

Agregace oborů 15.6 zahrnuje, jak výše uvedeno, dva významné obory potravinářské výroby, a to:

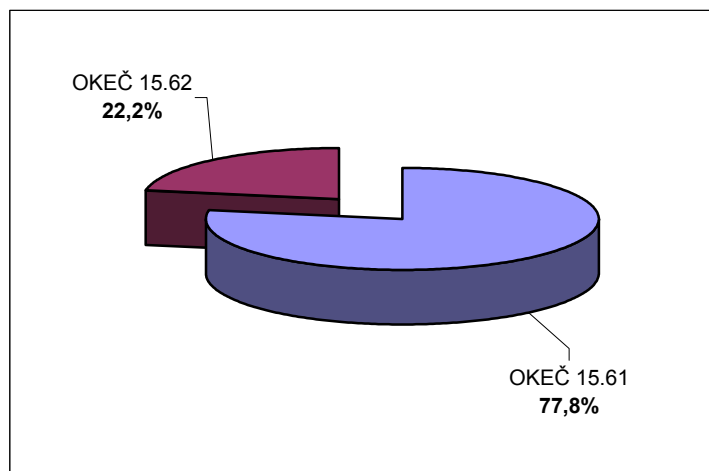
- výrobu mlýnských výrobků, která má v ČR dlouhou tradici. Přetrvávající převis mlýnských kapacit vyvolává na trhu s mlýnskými výrobky ostrou konkurenci, a je příčinou snižování výrobních kapacit v tomto oboru. Z celkové sklizně obilovin se v mlýnech zpracuje zhruba jedna čtvrtina, převážná část obilovin slouží pro výrobu krmiv. Pro potřeby v domácnostech se využije zhruba 18 % vyrobené pšeničné mouky.
- škrobářskou výrobu, která k výrobě bramborového škrobu zpracovává brambory určené k výrobě bramb. škrobu a k výrobě pšeničného škrobu zpracovává pšeničnou mouku. Výroba je koncentrována v oblastech odpovídajících klimatickými podmínkami optimálně produkci výchozí suroviny. Výrobci suroviny směřují ke zvyšování výnosů i škrobnatosti brambor. Celková roční kapacita výroby bramborového škrobu je v rámci EU limitována národní výrobní kvótou 33 660 tun bramborového škrobu, výroba pšeničného škrobu není v EU limitována a v ČR se pohybuje přibližně v množství 20 000 tun pšeničného škrobu.

Mezi významné zpracovatelské firmy ve výrobě mlýnských výrobků patří DELTA Mlýny, s. r. o., Odkolek, a. s., Mlýny J. Voženílek, s. r. o., a PRAGOSOJA, s. r. o. a další firmy se střední či menší výrobní kapacitou.

V oboru škrobářských výrobků nedošlo ve sledovaném období k výrazným majetkovým a organizačním změnám. I nadále jsou nejvýznamnějšími výrobci Lyckeby Amylex, a. s.

Horáždovice, Škrobárny Pelhřimov, s. r. o., a Amylon a. s. Havlíčkův Brod a Krnovská škrobárna s. r. o. Krnov .

Graf 1 - Podíl na tržbách za prodej vlastních výrobků a služeb v roce 2003

Pozn.: údaje v b. c. za podniky od 20 zaměstnanců
Pramen: ČSÚ

2. Pozice oboru v rámci výroby potravinářských výrobků a nápojů

Obor (agregace) výroby mlýnských a škrobářenských výrobků se v rámci sektoru potravinářského průmyslu podílel v roce 2003 na tržbách za prodej VV a S v b. c. 2,8 %, na účetní přidané hodnotě z výroby 2,0 % a na počtu zaměstnanců 2,5 %.

Pozice této agregace se v sektoru potravinářského průmyslu již příliš nemění. Nadále však probíhají strukturální změny uvnitř této agregace, kdy je poměrně stabilizována zpracovatelská kapacita škrobáren, zatímco potřeba mlýnských kapacit se snižuje.

3. Hlavní ekonomické ukazatele

3.1. Cenový vývoj

Z hodnocení vývoje cenových indexů je patrný nárůst tohoto indexu v období 2003/2002, a to o 5,8 proc. bodu. Vývoj cenových indexů výrobců mlýnských a škrobářenských výrobků v posledních letech je uveden v tabulce 1. Tento vývoj vykazuje vzestupný trend, jehož příčinou je především nákladový růst (zvýšená cena vstupních surovin a energií).

Tabulka 1 - Vývoj cenových indexů výrobků v letech 2000 - 2003

(%)	meziroční index		
	01/00	02/01	03/02
SKP 15.6	102,6	97,0	105,8

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.2. Základní produkční charakteristiky

Vývoj tržeb za prodej VV a S v b. c. ve sledovaném období 2000-2003 u hodnocené agregace výrob (tabulka 2) vykazuje sestupný trend (kumulovaný index 2003/2000 činil jen 88,7 %). Za jeden z hlavních důvodů tohoto vývoje je nutné považovat především strukturální změny, které probíhaly v hodnocených letech.

Tabulka 2 – Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb v b.c. a ve s.c. v letech 2000 - 2003

(mil. Kč) b.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.6	8 030,8	8 823,2	7 291,1	7 123,9
meziroční index (b.c.)	x	109,9	82,6	97,7
kumulovaný index (b.c.)	100	109,9	90,8	88,7
(mil. Kč) s.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.6	8 030,8	8 371,2	7 044,7	6 966,0
meziroční index (s.c.)	x	104,2	84,2	98,9
kumulovaný index (s.c.)	100	104,2	88,7	86,7

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Obdobný sestupný trend vykazuje hodnocená agregace ve vývoji přidané hodnoty z výroby v b. c. (tabulka 3). Kumulovaný index 2003/2002 činil 78,9. Jako další faktor ovlivňující ekonomiku agregace je počet zaměstnaných osob. V agregaci poklesl v roce 2003 o 11,8 % ve srovnání s rokem 2002, jak je uvedeno v tabulce 4.

Tabulka 3 – Účetní přidaná hodnota v b.c. a ve s.c. v letech 2000 - 2003

(mil. Kč) b.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.6	1 265,6	1 392,1	1 438,4	1 134,6
meziroční index (b.c.)	x	109,9	103,3	78,9
kumulovaný index (b.c.)	100	109,9	113,7	89,6
(mil. Kč) s.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.6	1 265,6	1 329,5	1 332,4	1 082,3
meziroční index (s.c.)	x	89,7	100,2	81,2
kumulovaný index (s.c.)	100	89,7	105,3	85,5

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 4 – Počet zaměstnaných osob v letech 2000 – 2003

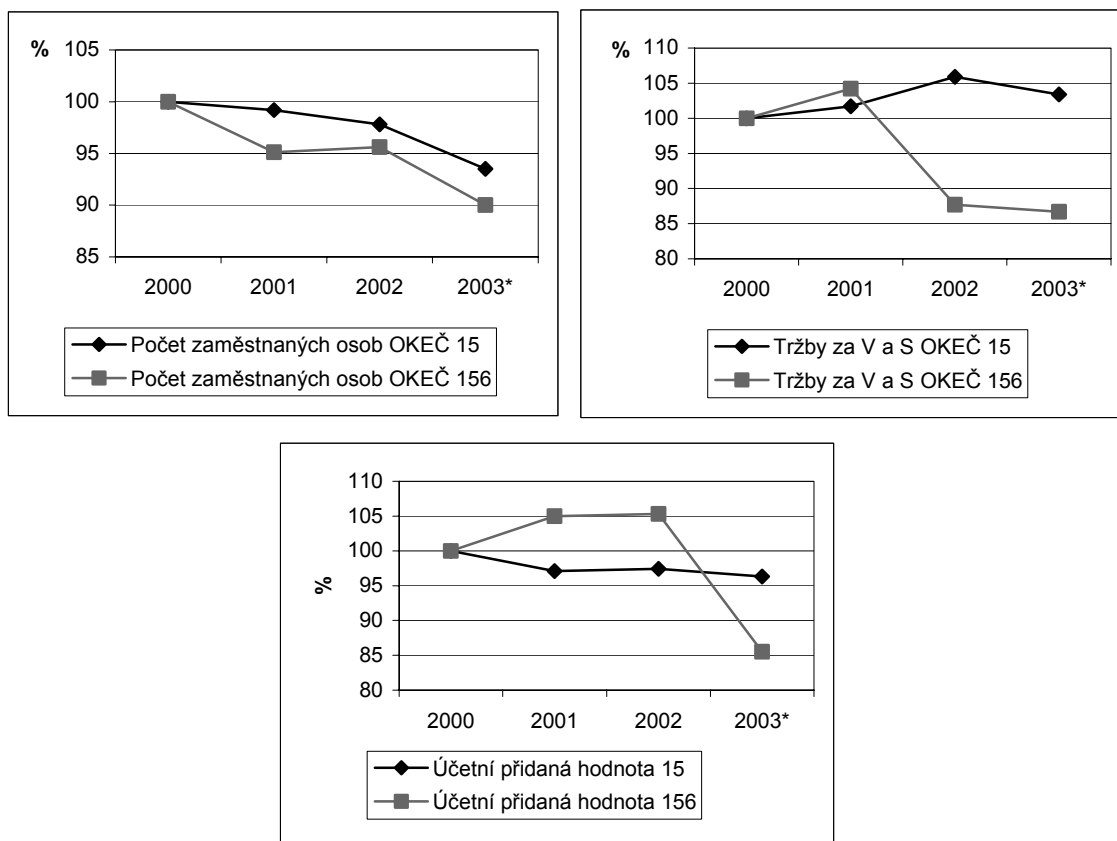
(osoby)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.6	4 425	3 968	3 781	3 336
meziroční index	x	89,7	95,3	88,2
kumulovaný index	100	89,7	85,4	75,4

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Vývoj základních produkčních charakteristik hodnocené agregace v porovnání s výrobou potravinářských výrobků a nápojů v letech 2000 až 2003 znázorňuje graf 2.

Graf 2 - Vývoj základních produkčních charakteristik v letech 2000 – 2003

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Při poklesu produkčních ukazatelů docházelo u OKEČ 15.6 i k poklesu nákladů celkem v hodnocených letech (tabulka 5).

Tabulka 5 – Náklady celkem v b.c. v letech 2000 - 2003

(mil. Kč)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.6	10 766,9	11 308,2	9 307,2	8 811,7
meziroční index (b.c.)	x	105,0	82,3	94,7
kumulovaný index (b.c.)	100	105,0	86,4	81,8

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Ve sledovaném období u OKEČ 15.6 došlo ke zvýšení osobních nákladů (tabulka 6). Meziroční index 2003/2002 osobních nákladů v b. c. představoval 106,6.

Tabulka 6 – Osobní náklady v b.c. v letech 2000 - 2003

(mil. Kč)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.6	846,7	822,9	860,1	917,0
meziroční index (b.c.)	x	97,2	104,5	106,6
kumulovaný index (b.c.)	100	97,2	101,6	108,3

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.3 Produktivita práce a osobní náklady

V produktivitě práce z účetní přidané hodnoty v b.c. i ve s. c. zůstává OKEČ 15.6. pod průměrem odvětví. Vývoj uvedeného podílového ukazatele v letech 2000 až 2003 uvádí tabulka 7. Tabulka 8 uvádí podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě v b. c. u OKEČ 15.6 v letech 2000 – 2003. V roce 2003 tento podíl zaznamenal výrazný růst nad úroveň odvětví (OKEČ 15).

Tabulka 7 - Produktivita práce z účetní přidané hodnoty v b.c. a ve s.c. v letech 2000 - 2003

(tis. Kč / zaměst.) b.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.6	286,0	350,8	380,4	340,1
meziroční index (b.c.)	x	122,7	108,4	89,4
kumulovaný index (b.c.)	100	122,7	133,0	118,9
(tis. Kč / zaměst.) s.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.6	286,0	335,1	352,4	324,4
meziroční index (s.c.)	x	117,2	105,2	92,0
kumulovaný index (s.c.)	100	117,2	123,2	113,4

* předběžná hodnota, stále ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 8 – Podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě v b.c. v letech 2000 - 2003

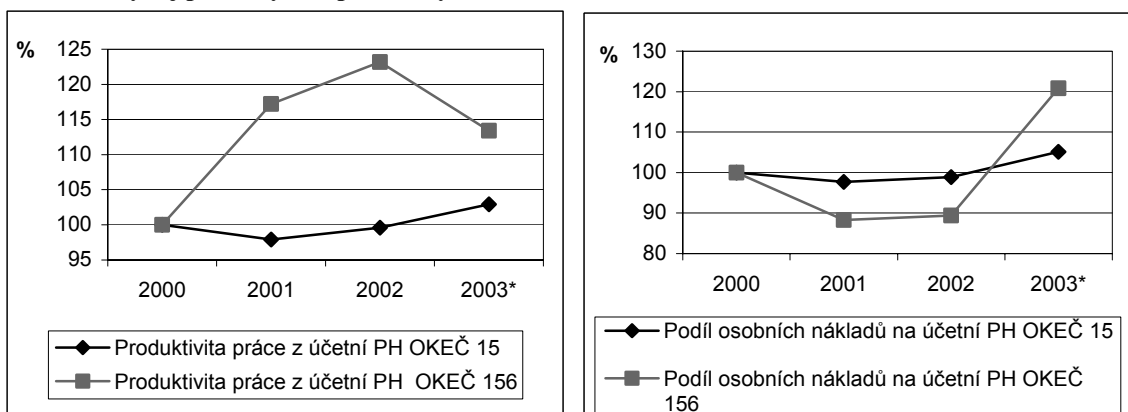
(-)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.6	0,669	0,591	0,598	0,808

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Průběh vývoje podílových a poměrových ukazatelů u OKEČ 15.6 a jeho srovnání s vývojem těchto ukazatelů za celý sektor výroby potravin a nápojů je dokumentován grafem 3.

Graf 3 - Vývoj podílových a poměrových ukazatelů v letech 2000 – 2003

Pozn.: produktivita práce z účetní PH ve s.c. roku 2000, podíl osobních nákladů na účetní PH v b.c.

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

4. Zahraniční obchod

4.1 Vývoj zahraničního obchodu

Z tabulky 9 je zřejmé, že saldo zahraničního obchodu s výrobky SKP 15.6 v b. c. narůstalo až do roku 2002 a v roce 2003 kleslo (index 93,0).

Z tabulky 10 vyplývá, že při hodnocení vývoje zahraničního obchodu organizací OKEČ 15.6 se záporné saldo projeví jen v roce 2002.

Tabulka 9 – Vývoj zahraničního obchodu s výrobky v b.c. v letech 2000 - 2003

Vývoz celkem (mil.Kč)				
SKP	2000	2001	2002	2003
SKP 15.6	1 256,5	1 147,1	1 070,8	1 057,1
meziroční index	x	91,3	93,3	98,7
Dovoz celkem (mil. Kč)				
SKP	2000	2001	2002	2003
SKP 15.6	2 244,0	1 998,3	2 175,3	2 084,4
meziroční index	x	89,1	108,9	95,8
Saldo (mil. Kč)				
SKP	2000	2001	2002	2003
SKP 15.6	-987,5	-851,2	-1 104,5	-1 027,3

Pramen: Statistika GŘC

Tabulka 10 – Vývoj zahraničního obchodu - OKEČ v b.c. v letech 2000 - 2003

Vývoz celkem (mil.Kč)				
OKEČ	2000	2001	2002	2003
OKEČ 15.6	847,5	820,4	670,7	684,8
meziroční index	x	96,8	81,8	102,1
Dovoz celkem (mil. Kč)				
OKEČ	2000	2001	2002	2003
OKEČ 15.6	530,4	566,1	758,6	611,8
meziroční index	x	106,7	134,0	80,6
Saldo (mil. Kč)				
OKEČ	2000	2001	2002	2003
OKEČ 15.6	317,1	254,3	-87,9	73,0

Pramen: Statistika GRČ

4.2. Tuzemská spotřeba

4.2.1. Tuzemská spotřeba výrobků

Tuzemskou spotřebu výrobků SKP 15.6 v b. c. v letech 2000 – 2003 uvádí tabulka 11. Celkový trend vývoje (s výjimkou r. 2003) je pozitivní.

Tabulka 11 - Tuzemská spotřeba v b.c. výrobků SKP 15.6 v letech 2000 - 2003

(mil.Kč)	2000	2001	2002	2003*
SKP 15.6	9 297,2	9 555,2	10 186,5	9 901,0
meziroční index (b.c.)	x	102,8	106,6	97,7
kumulovaný index (b.c.)	100	102,8	109,6	106,5

*předběžná hodnota

Pramen: vlastní dopočet MPO

Tuzemskou spotřebu organizací OKEČ 15.6 v b. c. v letech 2000 – 2003 uvádí tabulka 12. Od roku 2002 docházelo u hodnoceného ukazatele k poklesu.

Tabulka 12 - Tuzemská spotřeba organizací odvětví OKEČ 15.6 v b.c. v letech 2000 - 2003

(mil.Kč)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.6	7 713,7	8 568,9	7 379,0	7 050,9
meziroční index (b.c.)	x	111,1	86,1	95,6
kumulovaný index (b.c.)	100	111,1	95,7	91,4

*předběžná hodnota

Pramen:vlastní dopočet MPO

5. Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost

Záporné saldo zahraničního obchodu výrobků 15.6 se v posledních dvou letech dále prohlubuje. Přitom v roce 2003 objem vývozu klesal pomaleji (index 2003/2002 představoval hodnotu 98,7) než objem dovozu (index 2003/2002 dosáhl výše 95,8).

Pokud však současný trend nastoupený ve výrobě škrobu založený na technologické modernizaci bude pokračovat, je předpoklad dalšího posílení konkurenceschopnosti celé agregace hodnocených výrobních skupin.

6. Shrnutí a perspektivy oboru

Vzhledem ke specifčnosti obou hodnocených oborů, statisticky vykazovaných v agregaci výroby mlýnských výrobků a výroby škrobářských výrobků je nutno hodnotit perspektivy obou oborů odděleně.

Výroba mlýnských výrobků:

- při mírně klesající spotřebě mouky na 1 obyvatele v ČR a při přebytku mlýnské kapacity lze předpokládat ukončení činnosti některých mlýnů, a to zejména s nízkou kapacitou, které nejsou dostatečně modernizovány. Současně dochází k další koncentraci mlýnských výrobních kapacit a k integračním propojením v rámci obilní vertikály.

Výroba škrobářských výrobků:

- je v současné době konsolidována. Vlivem uskutečněných investičních opatření, především zaměřených na zvyšování technologické úrovně výroby a zpracovatelských kapacit a úrovní stanovení kvóty, zůstává část těchto kapacit nevyužita, i když má tato výroba předpoklad širšího tržního uplatnění.

Výroba krmiv OKEČ 15.7

1. Charakteristika oboru

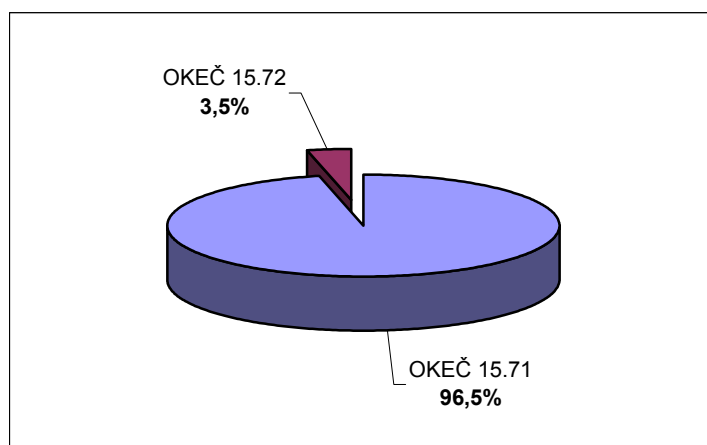
V systému OKEČ je obor 15.7 definován jako **Výroba krmiv** a zahrnuje:

15.71 – výrobu krmiv pro hospodářská zvířata

15.72 – výrobu krmiv pro domácí zvířata

Podíl výrobních skupin v rámci oboru 15.7 za rok 2003 je uveden v grafu 1.

Graf 1 - Podíl na tržbách vlastních výrobků a služeb v roce 2003

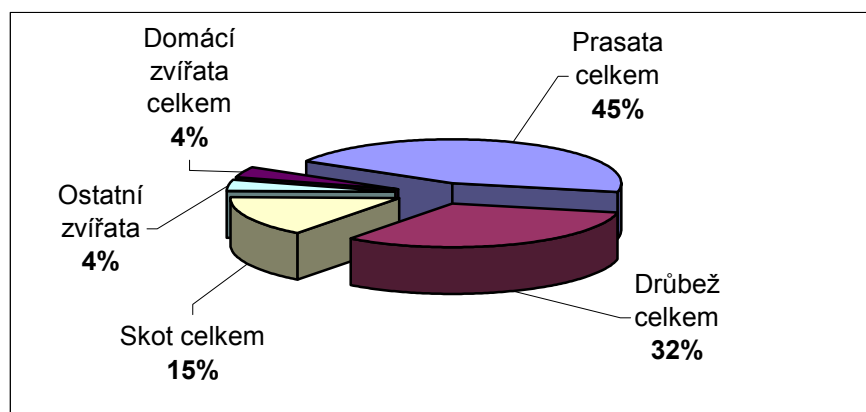
Pozn.: údaje v b. c. za podniky od 20 zaměstnanců
Pramen: ČSÚ

Krmivářský průmysl má specifické postavení v resortu zemědělství i v rámci potravinářského průmyslu se stejnými nároky na kvalitu a hygienickou nezávadnost krmiv jako na potraviny, protože suroviny do krmiv po jejich zpracování se stávají základním vstupem pro živočišnou výrobu a následně i pro zpracovatelskou část potravinového řetězce.

Celkový objem výroby průmyslových krmných směsí v roce 2003 byl zhruba 3,3 mil. t. Nejvíce krmných směsí se vyrábí pro prasata, dále pak pro drůbež, skot a nejméně pro domácí zvířata (graf 2) i když výroba krmných směsí pro domácí zvířata má stoupající trend a oproti roku 2002 se výroba zvýšila o 12,3 %.

V ČR bylo zaregistrováno podle zákona č. 91/1996 Sb., o krmivech, ve znění pozdějších předpisů k 31. 12. 2003 na ÚKZÚZ 451 tuzemských výrobců krmných surovin, proteinových krmiv, doplňkových látek, premixů a krmných směsí s 618 výrobními provozy a 390 subjektů zabývajících se dovozem krmných surovin, doplňkových látek, premixů a krmných směsí pro hospodářská a domácí zvířata.

Graf 2 - Struktura výroby krmných směsí v roce 2003

Pramen: MZe ČR

I když v posledních letech byly vynaloženy značné rozvojové investice v tomto oboru, je pravděpodobné, že v nejbližším letech se bude snižovat počet subjektů vyrábějících krmné směsi. Je to předpokladem nutné efektivnosti této výroby a svůj vliv bude sehrávat i vnější a vnitřní zadlužení výrobců, jehož příčinou je mnohdy platební neschopnost odběratelů krmiv.

Tím dojde k posílení producentů, kteří plně využívají technologie, vyrábějí ve vícesměnném provozu a jsou vázáni jak k prvovýrobě, tak na další zpracovatelský průmysl. Jde o firmy, které jsou součástí větších majetkových celků. Z hlediska kapacitních možností je to trend žádoucí a povede k restrukturalizaci odvětví.

2. Pozice oboru v rámci výroby potravinářských výrobků a nápojů

Obor OKEČ 15.7 výroba krmiv v rámci odvětví výroby potravinářských výrobků a nápojů se v roce 2003 podílel na tržbách za prodej VV a S v b. c. 7,4 %, počtem zaměstnanců 5,5 % a na přidané hodnotě z výkonů 7,1 %.

Zájmy krmivářského průmyslu, především podniků ZZN, zastupuje ČSMO ZZN a tato společnost kontroluje v ČR více než dvě třetiny trhu s krmnými směsmi s výrobou 2,5 mil. tun v roce 2003, zhruba stejného objemu jako v roce 2002.

Na trhu v ČR existují i menší producenti vyrábějící pro tzv. vlastní potřebu, jedná se převážně o podniky zemědělské prvovýroby (faremní výrobní), kde převážně nejde o výrobu kompletních krmných směsí.

3. Hlavní ekonomické ukazatele

3.1 Cenový vývoj

Vývoj cenového indexu výrobků SKP 15.7 ukazuje tabulka 1. V porovnání s rokem 2002, kdy došlo k většímu propadu cen oproti roku 2001, dochází v roce 2003 k nárůstu o 6,8 %. Přesto průměrné ceny průmyslových výrobců na základě statistiky ČSÚ nadále mírně klesaly, kromě cen krmných směsí pro skot, kde došlo v roce 2003 ke zvýšení o 4,2 % (tabulka 2). Jedním z důvodů snížení cen krmných směsí byl pokles cen obilovin a luštěnin.

Tabulka 1 – Vývoj cenových indexů výrobků v letech 2000 - 2003

(%)	meziroční index		
	01/00	02/01	03/02
SKP 15.7	104,2	88,7	106,8

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 2 – Vývoj průměrných ročních cen průmyslových výrobců krmných směsí (Kč/t)

Krmná směs	2002	2003	Index 2003/02
Pro - prasata ve výkrmu	4 947	4 590	92,8
- prasnice	5 070	4 872	96,1
- výkrm brojlerů	7 877	7 169	91,0
- kuřata	5 656	5 471	96,7
- selata	8 965	8 381	93,5
- předvýkrm prasat	5 506	5 176	94,0
- výkrm prasat A2	5 311	4 934	92,9
- telata	5 394	5 022	93,1
- dojnice	5 536	5 327	96,2
- nosnice	5 899	5 496	93,2
- skot	3 674	3 827	104,2

Pramen: ČSÚ

3.2 Základní produkční charakteristiky

Na objemu tržeb za prodej VV a S v roce 2003, které byly oproti roku 2002 nižší o 11,0 % se promítlo snížení cen průmyslových krmiv a pokles jejich výroby. To se projevilo i snížením účetní přidané hodnoty oproti roku 2002 o 5,8 % (tabulka 4). Pokud se týká počtu zaměstnaných osob dochází v tomto oboru k mírnému poklesu každý rok. Oproti roku 2002 činil v roce 2003 pokles 5,0 % (tabulka 5).

Tabulka 3 – Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb v b.c. a ve s.c. v letech 2000 – 2003

(mil. Kč) b.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.7	18 404,3	22 869,5	20 862,9	18 566,8
meziroční index (b.c.)	x	124,3	91,2	89,0
kumulovaný index (b.c.)	100	124,3	113,4	100,9
(mil. Kč) s.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.7	18 404,3	20 319,3	19 573,6	18 476,7
meziroční index (s.c.)	x	110,4	96,3	94,4
kumulovaný index (s.c.)	100	110,4	106,4	100,4

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 4 – Účetní přidaná hodnota v b.c. a ve s.c. v letech 2000 – 2003

(mil. Kč) b.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.7	3 934,4	4 314,5	4 288,4	4 037,8
meziroční index (b.c.)	x	109,7	99,4	94,2
kumulovaný index (b.c.)	100	109,7	109,0	102,6
(mil. Kč) s.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.7	3 934,4	2 910,2	3 511,7	4 217,3
meziroční index (s.c.)	x	74	120,7	120,1
kumulovaný index (s.c.)	100	74	89,3	107,2

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 5 - Počet zaměstnaných osob v letech 2000 - 2003

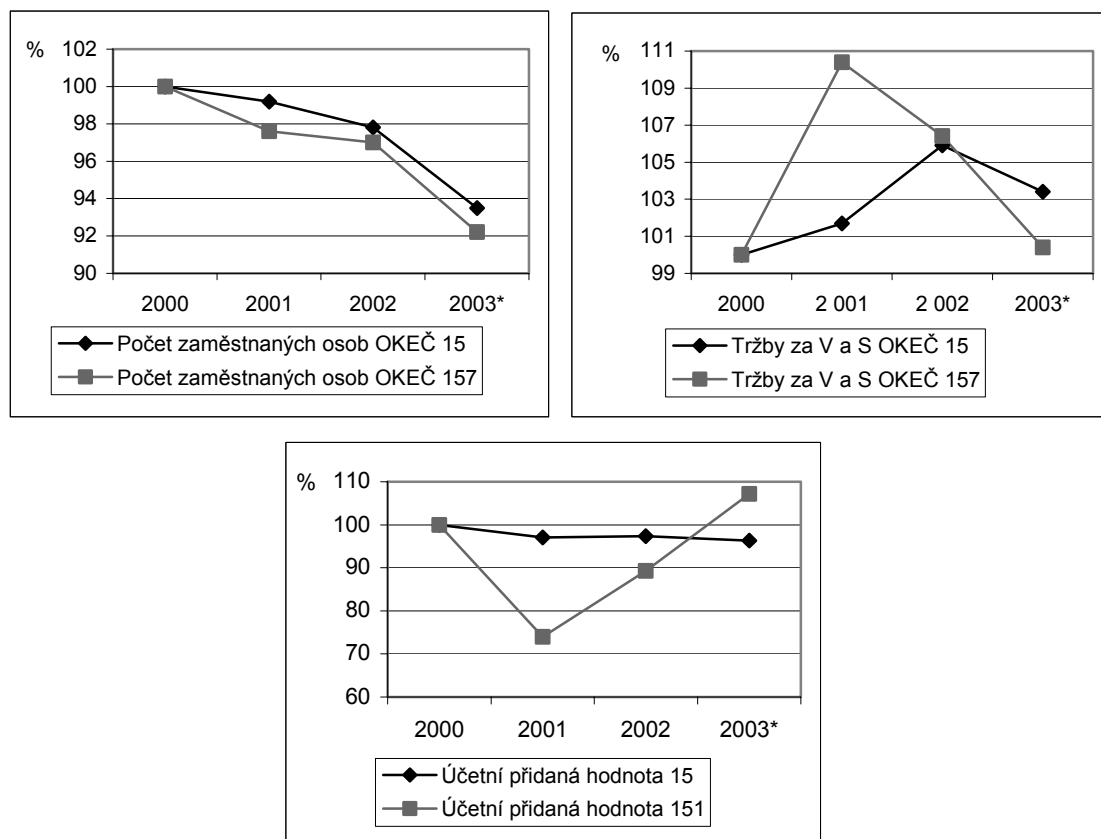
(osoby)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.7	8 003,0	7 809	7 764	7 376
meziroční index	x	97,6	99,4	95,0
kumulovaný index	100	97,6	97,0	92,2

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Vývoj základních produkčních charakteristik ve stálých cenách od roku 2000 - 2003 a vývoj zaměstnanosti za roky 2000 – 2003 u oboru výroby krmiv v porovnání s celým odvětvím (OKEČ 15) ukazuje následující graf 3.

Graf 3 - Vývoj základních produkčních charakteristik v letech 2000 - 2003

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

V roce 2003 se vlivem nižších vstupů neprojevil nárůst nákladů, kdy náklady oproti roku 2002 se snížily o 10,3 %. Údaje o nákladech celkem v letech 2000 – 2003 jsou uvedeny v tabulce 6. Na snížení celkových nákladů se podílely v roce 2003 i osobní náklady, u kterých došlo oproti roku 2002 v roce 2003 ke snížení o 4,6 % (tabulka 7).

Tabulka 6 – Náklady celkem v b.c. v letech 2000 – 2003

(mil. Kč)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.7	33 752,9	39 472,6	36 860,8	33 073,8
meziroční index (b.c.)	x	116,9	93,4	89,7
kumulovaný index (b.c.)	100	116,9	109,2	98,0

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 7 – Osobní náklady v b.c. v letech 2000 - 2003

(mil. Kč)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.7	1 819,3	1 960,1	2 096,7	2 000,6
meziroční index (b.c.)	x	107,7	107	95,4
kumulovaný index (b.c.)	100	107,7	115,2	110,0

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.3 Produktivita práce a osobní náklady

Produktivita práce z přidané hodnoty v oboru výroby krmiv v letech 2000 – 2003 dosahovala hodnoty vyšší než je průměr celého odvětví výroby potravin a nápojů i když v roce 2003 došlo v tomto ukazateli k poklesu o 0,9 % (tabulka 8).

V tabulce 9 je znatelný postupný nárůst podílu osobních nákladů na účetní přidané hodnotě. Uvedené údaje dokumentují, že byly vynaloženy značné rozvojové investice a je pravděpodobné, že v nejbližším období se sníží počet subjektů, které vyrábějí krmné směsi.

Tabulka 8 - Produktivita práce z účetní přidané hodnoty v b.c. a ve s.c. v letech 2000 – 2003

(tis. Kč / zaměst.) b.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.7	491,6	552,5	552,3	547,4
meziroční index (b.c.)	x	112,4	100,0	99,1
kumulovaný index (b.c.)	100	112,4	112,3	111,4
(tis. Kč / zaměst.) s.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.7	491,6	372,7	452,3	571,8
meziroční index (s.c.)	x	75,8	121,4	126,4
kumulovaný index (s.c.)	100	75,8	92,0	116,3

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 9 – Podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě v b.c. v letech 2000 – 2003

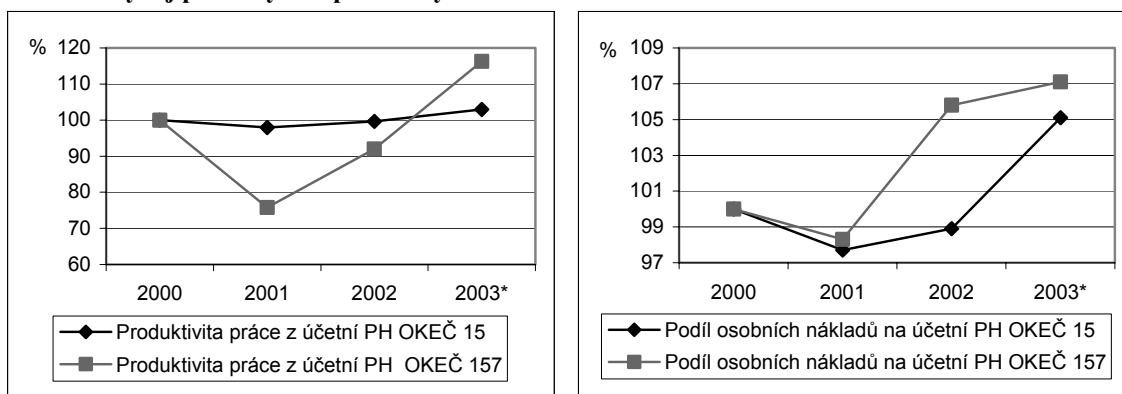
(-)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.7	0,462	0,454	0,489	0,495

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Vývoj podílových a poměrových ukazatelů v letech 2000 – 2003 v tomto oboru v porovnání s vývojem za celé odvětví OKEČ 15 ukazuje následující graf 4.

Graf 4 - Vývoj podílových a poměrových ukazatelů v letech 2000 – 2003

Pozn.: produktivita práce z účetní PH ve s.c. roku 2000, podíl osobních nákladů na účetní PH v b.c.

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

4. Zahraniční obchod

4.1 Vývoj zahraničního obchodu

Ve výrobě krmiv působí silná konkurence producentů EU, která se bude projevovat postupným nárůstem dovozu nejenom surovin, ale i krmných směsí.

Také české firmy zabývající se výrobou krmných směsí výrazně posilují svůj vliv v zemích střední a východní Evropy.

Nejvýznamnějším dovozcem krmných surovin a krmných směsí do ČR v roce 2003 bylo Německo se zhruba 558,5 tis. tunami (podíl 75,0 %), dále Brazílie 56,8 tis. tun (podíl 7,6 %) a Maďarsko 17,6 tis. tun (podíl 2,4 %).

V následující tabulce je uvedena struktura dovozu a vývozu na základě údajů celní statistiky v letech 2002 – 2003.

Tabulka 10 - Struktura dovozu a vývozu krmiv a krmných komponentů (t netto)

Název	Dovoz			Vývoz		
	2002	2003	Index 2003/02	2002	2003	Index 2003/02
Dovoz a vývoz (2301-2309) celkem	741 110	744 947	100,5	370 788	411 628	111,0
z toho - otruby, výrobky vedlejší mlýnské, jiné zbytky (2302)	3 189	664	20,8	72 224	101 782	140,9
- pokrutiny, odpad i drcené (2304-2306)	603 359	613 558	101,7	173 006	170 802	98,7
- výživa a přípravky k výživě zvířat (2309)	102 727	102 477	99,8	49 221	51 498	104,6

Pramen: Celní statistika

Období let 2001 – 2003 je charakteristické nárůstem vývozu výrobků oproti roku 2000, ale i nárůstem dovozu. Meziroční nárůst zahraničního obchodu, jak v dovozu, tak vývozu s vývojem salda zahraničního obchodu oboru ukazuje tabulka 11 (za výrobky SKP 15.7) a tabulku 12 (za organizace OKEČ 15.7).

Tabulka 11 – Vývoj zahraničního obchodu s výrobky v b.c. v letech 2000 - 2003

Vývoz celkem (mil. Kč)				
SKP	2000	2001	2002	2003
SKP 15.7	511,2	854,1	819,0	830,1
meziroční index	x	167,1	95,9	101,4
Dovoz celkem (mil. Kč)				
SKP	2000	2001	2002	2003
SKP 15.7	1 991,8	2 234,7	2 327,1	2 291,7
meziroční index	x	112,2	104,1	98,5
Saldo (mil. Kč)				
SKP	2000	2001	2002	2003
SKP 15.7	-1 480,6	-1 380,6	-1 508,1	-1 461,6

Pramen: Statistika GRČ

Tabulka 12 – Vývoj zahraničního obchodu - OKEČ v b.c. v letech 2000 - 2003

Vývoz celkem (mil. Kč)				
OKEČ	2000	2001	2002	2003
OKEČ 15.7	602,1	914,8	859,1	801,2
meziroční index	x	151,9	93,9	93,3
Dovoz celkem (mil. Kč)				
OKEČ	2000	2001	2002	2003
OKEČ 15.7	1 420,0	1 891,6	1 603,8	1 498,4
meziroční index	x	133,2	84,8	93,4
Saldo (mil. Kč)				
OKEČ	2000	2001	2002	2003
OKEČ 15.7	-817,9	-976,8	-744,7	-697,2

Pramen: Statistika GŘC

4.2 Tuzemská spotřeba

V roce 2003 celková spotřeba krmných směsí v hmotných jednotkách zaznamenala pokles o 1,3 %. Mimo krmných směsí pro prasata, kde došlo ke zvýšení o 4,1 % a zvýšení výroby u domácích zvířat o 23,1 % (představují jen zhruba 120,8 tis. tun z celkové výroby krmných směsí v roce 2003), nastal pokles u krmných směsí pro drůbež a skot. Podíl na snížení tuzemské spotřeby (tabulky 13 a 14) mělo i snížení průměrných cen zemědělských výrobců u obilovin a luštěnin, které se následně promítlo do cen průmyslových výrobců.

4.2.1 Tuzemská spotřeba výrobků

Tabulka 13 – Tuzemská spotřeba v b.c. výrobků SKP 15.7 v letech 2000 – 2003

(mil.Kč)	2000	2001	2002	2003*
SKP 15.7	16 320,5	18 598,1	17 888,9	16 039,6
meziroční index (b.c.)	x	114,0	96,2	89,7
kumulovaný index (b.c.)	100	114,0	109,6	98,3

*předběžná hodnota

Pramen: vlastní dopočet MPO

4.2.2 Tuzemská spotřeba organizací oboru

Tabulka 14 – Tuzemská spotřeba organizací odvětví OKEČ 15.7 b.c. v letech 2000 – 2003

(mil.Kč)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.7	19 222,2	23 846,3	21 607,6	19 264,0
meziroční index (b.c.)	x	124,1	90,6	89,2
kumulovaný index (b.c.)	100	124,1	112,4	100,2

*předběžná hodnota

Pramen: vlastní dopočet MPO

5. Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost

Silnou stránkou průmyslu krmiv je dobré regionální pokrytí ČR jednotlivými výrobci a dlouholetá provázanost výrobců s odběrateli. V posledních čtyřech letech si nároky

na respektování požadavků EU vyžádaly nemalé finanční náklady na rekonstrukci a modernizaci výrobních technologií, přesahující 2,5 mld. Kč.

V krmivářském oboru je dostatek kapacit pro efektivní zpracování domácích komodit rostlinného původu. Dominantní postavení v této komoditě mají podnikatelské subjekty patřící do skupiny Českomoravského sdružení výrobců krmiv, které zauímají trvale 75 % podíl na trhu ve výrobě krmných směsí. Je reálné, že český krmivářský průmysl si udrží své pozice na vnitřním trhu i přes očekávaný mírný pokles v prvních dvou letech po vstupu do EU.

V tabulkách 15 a 16 je uveden objem výroby průmyslových krmných směsí v EU-25 (zvláště za EU a samostatně za přistupující země) na základě odhadů zveřejněných Federací evropských výrobců krmiv (FEFAC).

Tabulka 15 - Odhad průmyslové výroby krmných směsí v EU 15 v letech 2002 – 2003 (tis. t)

Země	2002	2003	Index 2003/02
Německo	19 695	20 009	101,6
Francie	22 789	22 429	98,4
Itálie	12 800	12 190	95,2
Nizozemsko	13 450	12 120	90,1
Belgie	6 297	6 175	98,1
V. Británie	13 583	13 446	99,0
Irsko	3 821	3 700	96,8
Dánsko	5 782	5 530	95,6
Španělsko	18 731	18 620	99,4
Portugalsko	3 941	3 780	95,9
Rakousko	1 085	1 095	100,9
Švédsko	2 361	2 356	99,8
Finsko*	1 369	1 410	103,0
EU 15 celkem*	125 704	122 860	97,7

Pozn.: *) bez Lucemburska a Řecka, u Finska nebyly některá data k dispozici.

Pramen: FEFAC

Tabulka 16 - Odhad průmyslové výroby krmných směsí v přistupujících státech (tis. t)

Přistupující země	2001	2002	Index 2002/01
Česká republika	3 599	3 206	89,1
Estonsko	212	221	104,2
Maďarsko	5 564	5 610	100,8
Litva	327	327	100,0
Lotyšsko	173	200	115,6
Polsko	4 625	4 885	105,6
Slovensko	1 249	1 344	107,6
Slovinsko	526	526	100,0
Kypr	637	660	103,6
Přistupující celkem	16 912	16 979	100,4

Pramen: FEFAC

6. Shrnutí a perspektivy oboru

Pro firmy vyrábějící krmiva jsou zpracovány zásady správné výrobní a hygienické praxe, které v souladu s předpisy stanovují požadavky na hygienu krmiv a její výrobu při dodržení stanovených postupů. Rovněž je zaveden systematický přístup k identifikaci a posouzení rizik na všech stupních výroby krmiv, doplňkových látek nebo premixů, včetně jejich kontroly a určení kritických bodů (HACCP). Cílem této kontroly kritických bodů je předcházet, identifikovat a vyhodnocovat rizika ohrožení zdraví zvířat s možností ohrožení

potravinového řetězce lidí a v konečném důsledku ochrana spotřebitele. Při výrobě krmiv jsou zavedeny ISO normy a jsou respektovány ekologické podmínky.

I přes nárůst vývozu v roce 2003 o 11 %, oproti roku 2002 nedá se očekávat výrazná expanze do zemí dřívější EU 15.

Pokud se týká zahraničních firem produkujících v EU premixy, účinné látky a další složky krmiv jsou již na českém trhu etablovány a lze očekávat jen mírný nárůst dovozu.

Další vývoj bude záležet na rozměru živočišné výroby českého zemědělství a zde jsou oprávněné předpoklady, že v prvních dvou letech po vstupu do EU, dojde k poklesu v chovu prasat a drůbeže v důsledku střetu na společném trhu i v důsledku neefektivní výroby, vzhledem k cenovým relacím v současném období. Je reálný předpoklad, že krmivářský průmysl ve výrobě kompletních krmných směsí si udrží v dalších letech své pozice na tuzemském trhu.

Výroba ostatních potravinářských výrobků OKEČ 15.8

1. Charakteristika oboru

V systému OKEČ je obor definován: **15. 8 – Výroba ostatních potravinářských výrobků** a patří tam následující výroby:

15.81 – výroba pekárenských a cukrářských výrobků,

15.82 – výroba trvanlivých pekárenských výrobků,

15.83 - výroba cukru (přírodního),

15.84 – zpracování kakaa, čokolády a cukrovinek,

15.85 – výroba těstovin,

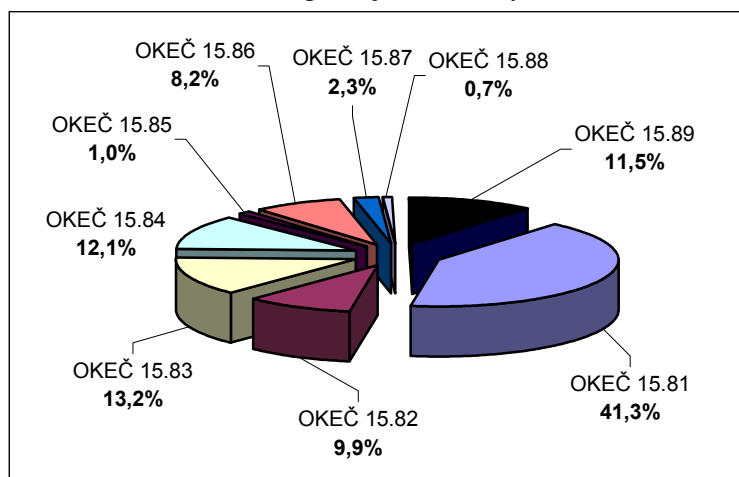
15.86 – výroba čaje a kávy,

15.87 – výroba koření a aromatických výtažků,

15.88 - výroba homogenizovaných potravinářských přípravků a dietních potravin,

15.89 - výroba ostatních potravinářských výrobků jinde neuvedených.

Graf 1 - Podíl na tržbách za prodej vlastních výrobků a služeb v roce 2003

Pozn.: údaje v b. c. za podniky od 20 zaměstnanců

Pramen: ČSÚ

Agregace ostatních potravinářských výrobků shrnuje údaje o výrobě ve významných potravinářských oborech, a to především ve výrobě pekárenských výrobků, ve výrobě cukru a dalších dříve uvedených výrob. Ve výrobě pekárenských výrobků dále pokračuje integrace s výrobou mlýnských výrobků a s výrobou trvanlivých pekárenských výrobků.

V rámci přijímání SZP EU stát aktivně ovlivňuje vývoj u komodit cukrovka a cukr. Mezi zásahy státu patřila celní opatření ČR včetně koncesí při dovozu a vývozu, licenční, daňová a dotační politika státu a stanovení individuálních produkčních kvót cukru na jednotlivé roky. V roce 2004 bylo vydáno tzv. eurařízení vlády na cukr (nař. vlády č. 364/2000 Sb., s účinností od 1.7. 2004, tj. k počátku hospodářského roku aplikovaného v EU). Na výrobu cukru úzce navazuje i cukrovinkářská výroba.

2. Pozice oboru v rámci výroby potravinářských výrobků a nápojů

Agregace ostatních potravinářských výrobků zaujímala v rámci sektoru potravinářského průmyslu v roce 2003 největší podíl ze všech oborů odvětví.

Na tržbách za prodej VV a S v b. c. tento podíl činil 24, 0 %, na přidané hodnotě z výkonů 30,5 % a na počtu zaměstnanců 40, 2 %. Tuto pozici si zmíněná agregace zřejmě udrží i nadále.

3. Hlavní ekonomické ukazatele

3.1 Cenový vývoj

Vývoj cenových indexů v agregaci ostatních potravinářských výrobků ve sledovaném období 2000-2003 vykazuje výrazný nárůst až v roce 2003 (tabulka 1).

Tabulka 1 - Vývoj cenových indexů výrobků v letech 2000 - 2003

(%)	meziroční index		
	01/00	02/01	03/02
SKP 15.8	102,1	99,0	107,3

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.2 Základní produkční charakteristiky

Vývoj v agregaci ostatních potravinářských výrobků u produkčního indikátoru tržeb za prodej VV a S v b. c. a ve s. c je uveden v tabulce 2. Z hodnocení vyplývá, že tyto tržby agregace výrob OKEČ 15.8 s výjimkou roku 2003 rostou, a také účetní přidaná hodnota z výkonů v b. c.. Ve s. c. u tohoto ukazatele nastal pokles (tabulka 3).

Tabulka 2 – Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb v b.c. a ve s.c. v letech 2000 - 2003

(mil. Kč) b.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.8	56 589,9	57 829,9	61 757,3	59 389,9
meziroční index (b.c.)	x	102,2	106,8	96,2
kumulovaný index (b.c.)	100	102,2	109,1	104,9
(mil. Kč) s.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.8	56 589,9	55 554,9	59 691,6	57 306,9
meziroční index (s.c.)	x	98,2	107,4	96,0
kumulovaný index (s.c.)	100	98,2	105,5	101,3

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 3 – Účetní přidaná hodnota v b.c. a ve s.c. v letech 2000 - 2003

(mil. Kč) b.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.8	16 159,2	18 253,3	18 767,8	17 296,7
meziroční index (b.c.)	x	113,0	102,8	92,2
kumulovaný index (b.c.)	100,0	113,0	116,1	107,0
(mil. Kč) s.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.8	16 159,2	16 955,2	16 719,0	15 038,5
meziroční index (s.c.)	x	104,9	98,6	89,9
kumulovaný index (s.c.)	100,0	104,9	103,5	93,1

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Z hodnocení údajů o zaměstnanosti vyplývá, že ve sledované agregaci výrob došlo při růstu produktivity práce v intervalu let 2000 – 2003 k poklesu počtu zaměstnaných osob o 6,0 % (tabulka 4).

Tabulka 4 – Počet zaměstnaných osob v letech 2000 – 2003

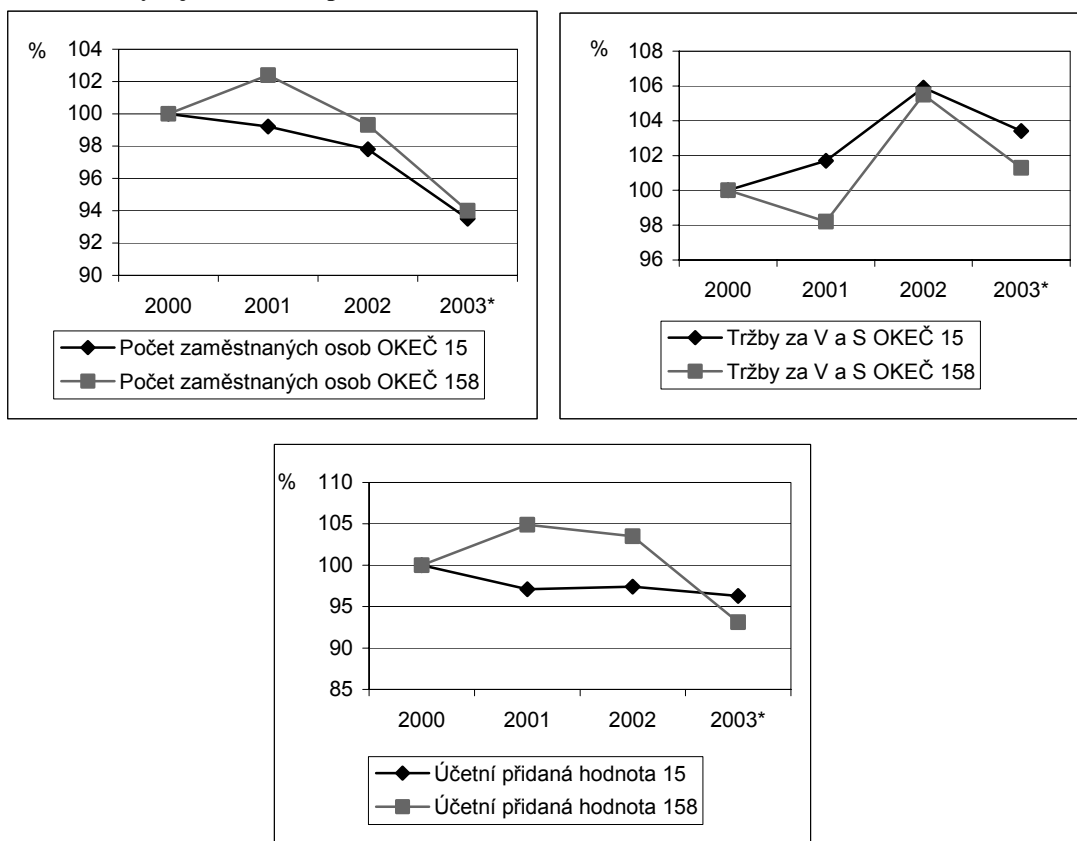
(osoby)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.8	57 755	59 158	57 354	54 277
meziroční index	x	102,4	97,0	94,6
kumulovaný index	100,0	102,4	99,3	94,0

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Porovnání vývoje základních produkčních charakteristik v letech 2000- 2003 za OKEČ 15.8 s celým odvětvím OKEČ 15 vyplývá z grafu 2.

Graf 2 – Vývoj základních produkčních charakteristik v letech 2000 - 2003

* předběžná hodnota

Pozn.: údaje v s.c. roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Vývoj nákladů celkem v časové řadě 2000-2003 s nestejnoměrným trendem je zachycen v tabulce 5 a obdobný vývoj u osobních nákladů je zachycen v tabulce 6. Je patrný nárůst podílu osobních nákladů na rozdíl od poklesu nákladů celkem.

Tabulka 5 – Náklady celkem v b.c. v letech 2000 – 2003

(mil. Kč)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.8	89 107,0	76 188,8	81 384,5	75 003,8
meziroční index (b.c.)	x	85,5	106,8	92,2
kumulovaný index (b.c.)	100	85,5	91,3	84,2

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 6 – Osobní náklady v b.c. v letech 2000 – 2003

(mil. Kč)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.8	9 620,3	10 288,3	10 946,5	11 045,8
meziroční index (b.c.)	x	106,9	106,4	100,9
kumulovaný index (b.c.)	100	106,9	113,8	114,8

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.3. Produktivita práce a osobní náklady

Vývoj produktivity práce z účetní přidané hodnoty z výkonů v b.c. na zaměstnance v letech 2000 - 2003 u agregace ostatních potravinářských výrobků ukazuje tabulka 7 a v tabulce 8 je zachycen podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě u téže výroby v uvedených letech. Tento podíl v roce 2003 výrazně vzrostl.

Tabulka 7 - Produktivita práce z účetní přidané hodnoty v b.c. a ve s.c. v letech 2000 - 2003

(tis. Kč / zaměst.) b.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.8	279,8	308,6	327,2	318,7
meziroční index (b.c.)	x	110,3	106,0	97,4
kumulovaný index (b.c.)	100	110,3	116,9	113,9
(tis. Kč / zaměst.) s.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.8	279,8	286,6	291,5	277,1
meziroční index (s.c.)	x	102,4	101,7	95,1
kumulovaný index (s.c.)	100	102,4	104,2	99,0

* předběžná hodnota, stále ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 8– Podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě v b.c. v letech 2000 - 2003

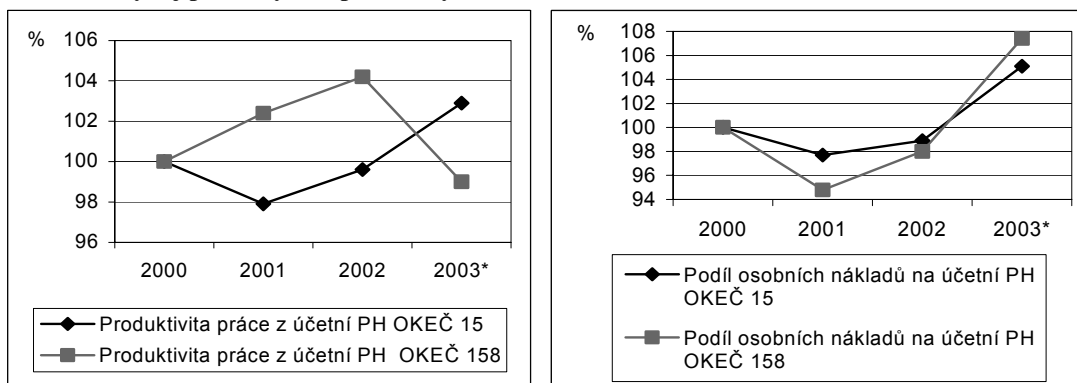
(-)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.8	0,595	0,564	0,583	0,639

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Vývoj podílových a poměrových ukazatelů v letech 2000 až 2003 u OKEČ 15.8 a u celého odvětví OKEČ 15 ukazuje níže uvedený graf 3.

Graf 3 – Vývoj podílových a poměrových ukazatelů v letech 2000 - 2003

* předběžná hodnota

Pozn.: produktivita práce z PH z výroby v b.c., podíl osobních nákladů na účetní PH v s.c. roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

4. Zahraniční obchod

4.1. Vývoj zahraničního obchodu

Meziroční index 2003/2002 vývozu u výrobků SKP 15.8 činil 118,8 a u dovozu 111,6. Saldo zahraničního obchodu zůstává u sledovaného oboru i nadále záporné, má však mírně klesající tendenci (tabulka 9). Obdobný vývoj v letech 2000 – 2003 byl zaznamenán i u organizací OKEČ 15.8 (tabulka 10).

Tabulka 9– Vývoj zahraničního obchodu s výrobky v b.c. v letech 2000 - 2003

Vývoz celkem (mil.Kč)				
SKP	2000	2001	2002	2003
SKP 15.8	10 001,6	12 467,4	12 657,7	15 031,8
meziroční index	x	124,6	101,5	118,8
Dovoz celkem (mil. Kč)				
SKP	2000	2001	2002	2003
SKP 15.8	15 767,5	16 835,5	16 101,4	17 962,7
meziroční index	x	106,8	95,6	111,6
Saldo (mil. Kč)				
SKP	2000	2001	2002	2003
SKP 15.8	-5 765,9	-4 368,1	-3 443,7	-2 930,9

Pramen: Statistika GRČ

Tabulka 10 – Vývoj zahraničního obchodu - OKEČ v b.c. v letech 2000 - 2003

Vývoz celkem (mil.Kč)				
OKEČ	2000	2001	2002	2003
OKEČ 15.8	7 500,2	8 639,8	7 979,1	9 538,2
meziroční index	x	115,2	92,3	119,5
Dovoz celkem (mil. Kč)				
OKEČ	2000	2001	2002	2003
OKEČ 15.8	10 786,1	10 335,0	9 705,4	10 419,0
meziroční index	x	95,8	93,9	107,3
Saldo (mil. Kč)				
OKEČ	2000	2001	2002	2003
OKEČ 15.8	-3 285,9	-1 695,2	-1 726,3	-880,8

Pramen: Statistika GRČ

4. 2 Tuzemská spotřeba

4.2.1. Tuzemská spotřeba výrobků

Kumulovaný index tuzemské spotřeby výrobků SKP 15.8 v roce 2003 v porovnání s rokem 2000 vzrostl, a to na 110,2 (tabulka 11).

Tabulka 11 – Tuzemská spotřeba v b.c. výrobků SKP 15.8 v letech 2000 - 2003

(mil.Kč)	2000	2001	2002	2003*
SKP 15.8	45 761,2	46 015,2	52 854,6	50 447,7
meziroční index (b.c.)	x	100,6	114,8	95,4
kumulovaný index (b.c.)	100	100,6	115,5	110,2

*předběžná hodnota

4.2.2 Tuzemská spotřeba organizací oboru

Vývoj spotřeby organizací zařazených do OKEČ 15.8 dokumentuje tabulka 12. Z tabulky je patrný kolísavý vývoj sledovaného ukazatele, kumulovaný index 2000 – 2003 vzrostl o 0,7 %.

Tabulka 12 - Tuzemská spotřeba organizací odvětví OKEČ 15 .8 v b.c. v letech 2000 - 2003

(mil.Kč)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.8	59 875,8	59 525,1	63 483,6	60 270,7
meziroční index (b.c.)	x	99,4	106,7	94,9
kumulovaný index (b.c.)	100	99,4	106,0	100,7

*předběžná hodnota

Pramen:vlastní dopočet MPO

5. Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost

Dosud se dotváří organizace toku obilím a vazby ve vertikále zpracování cereálií. Vstup do EU urychluje výrobní koncentraci a klade požadavky na růst produktivity práce v porovnání se zahraničím i u dalších výrob této skupiny oborů (výroba cukru, cukrovinek a.j.). Zejména cukrovinkářská výroba se jeví jako konkurenceschopná v mezinárodním srovnání.

6. Shrnutí a perspektivy odvětví

Prosazující se integrace mlýnů s pekárny, ale i horizontální integrace bude dále pokračovat. Systém produkčních kvót jako základní prvek organizace trhů s cukrem bude uplatňován v souladu se SZP EU.

I nadále lze předpokládat, že agregace ostatních potravinářských výrobků si udrží největší podíl v rámci potravinářského průmyslu.

Tato perspektiva se opírá o předpokládané rozšiřování sortimentu pekářenských a cukrářských výrobků a dále např. cukrovinek, žvýkaček, bonbonů, kávových produktů, čajů, dietních potravin, potravin obohacených vitaminy, různých druhů polévek (v prášku, v konzervě a.j.) a dalších produktů (potravinářské přípravy, barviva).

Výroba nápojů OKEČ 15.9

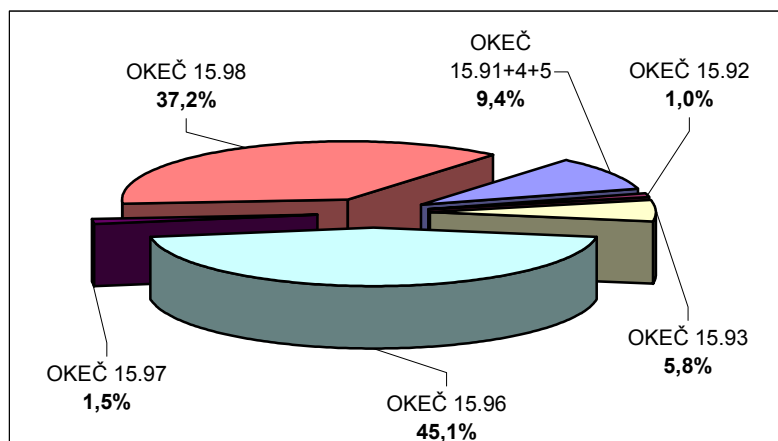
1. Charakteristika oboru

Obor 15.9 – Výroba nápojů v systému OKEČ 15 zahrnuje následující výrobové skupiny:

- 15.91** – výroba destilovaných alkoholických nápojů,
- 15.92** – výroba etylalkoholu kvašením,
- 15.93** – výroba hroznového vína,
- 15.94** – výroba ovocného vína,
- 15.95** – výroba jiných nedeštěilovaných kvasných nápojů
- 15.96** – výroba piva,
- 15.97** – výroba sladu,
- 15.98** – stáčení minerální a pitné vody do lahví a výroba nealkoholických nápojů.

Podíl jednotlivých výrobových skupin na tržbách za prodej VV a S v rámci agregace 15.9 je uveden v následujícím grafu.

Graf 1 - Podíl na tržbách za prodej vlastních výrobků a služeb v roce 2003

Pozn.: údaje v b. c. za podniky od 20 zaměstnanců
Pramen: ČSÚ

Pivovarství

Pivo se ČR v roce 2003 vařilo ve 38 společnostech s 48 průmyslovými pivovary (z toho bylo 28 malých nezávislých pivovarů) a 36 restauračních minipivovarech. Celkový výstav piva ze všech pivovarů v ČR dosáhl 18 548 tis. hl v roce 2003, tj. nárůst oproti roku 2002 o více než 2 %. Výstav pro tuzemsko v roce 2003 činil 16 418 tis. hl, a vzrostl oproti roku 2002 o 1,3 %.

Největším výrobcem piva ČR je nadále skupina Plzeňského Prazdroje vlastněná společností SABMiller, která zahrnuje pivovary Prazdroj, a. s. a Gambrinus v Plzni, Velké Popovice a Radegast, a. s. v Nošovicích.

Na druhém místě jsou Pivovary Staropramen, a. s., vlastněné společností Interbrew, která se stala největší pivovarnickou skupinou na světě. Do skupiny Staropramene patří pivovar Smíchov, a. s. a Braník, a. s. v Praze a Ostravar, a. s. v Ostravě.

Třetí je Budějovický Budvar, a. s. a dále následují pivovarské skupiny PMS Přerov zahrnující pivovary v Hanušovicích, Litovli a Přerově. DRINKS UNION, a. s. se čtyřmi pivovary a Starobrno, a. s., s pivovary v Brně a Znojmě.

Výčepní piva tvořila v roce 2003 plných 62,3 % produkce, což je ve srovnání s 61,6 % v roce 2002 jen nepatrné zvýšení a naopak, mírně poklesl podíl výstavu ležáků na necelých 34 % (v roce 2002 to bylo 34,2 %). Zbytek tvoří produkce lehkých piv, piv se sníženým obsahem cukru, speciálních a nealkoholických piv.

Sladařství

V roce 2003 bylo v ČR 36 činných sladoven z nichž je 18 pivovarských sladoven a 18 obchodních sladoven. Celkem sladovny v roce 2003 vyrobily 484 tis. tun sladu, co představuje nárůst oproti roku 2002 o 7,4 %. Lídrem jsou sladovny skupiny Suflet, sladovny Plzeňského Prazdroje a Českomoravské sladovny.

Lihovarnictví

V následující tabulce 1 je na základě kvalifikovaných odhadů Unie výrobců lihovin uveden počet podnikatelských subjektů v roce 2003 zabývajících se výrobou a importem lihovin pro konzumaci na území ČR.

Tabulka 1 – Počet podnikatelských subjektů zabývajících se výrobou a importem lihovin

Název	Počet subjektů	Odhad výroby (tis. hl)
Členové Unie výrobců lihovin	10	509
Neorganizovaní výrobci	95	117
Importéři lihovin	20	159
Pěstitelské pálení	500	75

Pramen: Unie výrobců lihovin

Významné pozice ve výrobě lihovin a destilátů zauímají v ČR firmy STOCK Plzeň, a. s., Jan Becher – Karlovarská Becherovka, a. s., ale i další firmy, jako je např. Rudolf Jelínek, a. s.

Vinařství

Spotřeba vína v ČR se meziročně výrazně nemění. V ČR se spotřeba vína přiblížila 17 l/obyv./rok, přesto ČR zůstává ve spotřebě za mnoha zeměmi. Dále roste i spotřeba ovocných vín. U konzumentů vína v ČR dochází v posledních letech ke změně co do kvality konzumovaných vín. Je patrný odklon od vín stolních ve prospěch vín jakostních a přívlastkových. I když existují v ČR výrobní kapacity pro plné zásobení tuzemského trhu vínem, není schopna tuzemská produkce moštových hroznů je naplnit. Domácí výroba vína kryje spotřebu z cca 35 %, zbývajícím množství vína je potřeba dovážet. Celková roční produkce vína je rozkolísaná a je odvislá od množství a cukernatosti vyprodukovaných moštových hroznů. V posledních pěti letech byla produkce vína v rozmezí 495 do 697 tis. hl. Podle údajů registru ÚKZÚZ došlo k nárůstu ploch vinic z 12 945,0 ha registrovaných k 31.12.2002 na 15 176 ha registrovaných k 31.12.2003.

Mezi největší tuzemské výrobce vína patří skupina Bohemia Sekt, ke které patří závod ve Starém Plzenci a společnosti Víno Mikulov, Révovín Velké Bílovice s německou společností Henkell&Söhnlein a Znovín Znojmo.

Výroba minerálních vod a nealkoholických nápojů

Svaz výrobců minerálních vod uvádí, že v roce 2003 v ČR dosáhla produkce minerálních a léčivých vod zhruba 811 mil. litrů.

Dominantní pozici na českém trhu si nadále udržují Karlovarské minerální vody se značkami Mattoni a Magnézia a dále Poděbradka, Hanácká kyselka, Karlovarská koruň kyselka, Ondrášovka a Marienbad Waters. Silné postavení v džusech, nektarech a dalších nápojích má společnost Walmark, který ovládá Fonteu z Veselí nad Lužnicí.

2. Pozice oboru v rámci výroby potravinářských výrobků a nápojů

Výroba nápojů si v rámci potravinářského odvětví stále více upevňuje svoji pozici. Podíl skupiny nápojářských oborů v rámci výroby potravin a nápojů dosáhl v roce 2003 u tržeb za prodej VV a S v b. c. výše 20,4 %. Vysoký je především podíl přidané hodnoty z výkonů, který v rámci potravinářského sektoru dosáhl v roce 2003 výše 32,2 %. Podíl agregace nápojářských oborů na počtu zaměstnanců v odvětví výroby potravinářských výrobků a nápojů v roce 2003 činil 13,3 %.

3. Hlavní ekonomické ukazatele

3.1 Cenový vývoj

Při narůstající konkurenci v tomto oboru nebyl zaznamenán v roce 2003 výrazný nárůst cen. Minimální nárůst spotřebitelských cen na základě údajů ČSÚ byl u piva světlého o 3,7 % a ležáků 0,6 %, u minerálních vod, nealkoholických nápojů a vína nastal mírný pokles. Vývoj cenového indexu u výrobků SKP 15.9 ukazuje tabulka 1.

Tabulka 1 – Vývoj cenových indexů výrobků v letech 2000 - 2003

(%)	meziroční index		
	01/00	02/01	03/02
OKEČ 15.9	103,6	103,5	101,5

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.2 Základní produkční charakteristiky

Tržby za prodej VV a S v roce 2003 zaznamenaly na základě předběžných propočtu MPO pokles o 4,5 % (tabulka 2). Podle posledních dostupných údajů ČSÚ a propočtů VÚZE došlo v konečné fázi ke zvýšení tržeb za prodej VV a S v b. c. zhruba o 1 %.

Od roku 2000 dochází k výraznému nárůstu účetní přidané hodnoty z výkonů, kde v roce 2003 byl zaznamenán nárůstu o 7,9 % (tabulka 3). Při růstu výkonnosti tohoto oboru v hodnocených letech dochází ke snižování počtu zaměstnaných osob, kdy v roce 2003 došlo ke snížení oproti roku 2002 o dalších 8,5 % (tabulka 4).

Tabulka 2 – Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb v b.c. a ve s.c. v letech 2000 – 2003

(mil. Kč) b.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.9	47 937,4	52 450,4	53 864,9	51 420,5
meziroční index (b.c.)	x	109,4	102,7	95,5
kumulovaný index (b.c.)	100	109,4	112,4	107,3
(mil. Kč) s.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.9	47 937,4	49 830,8	50 079,7	47 079,1
meziroční index (s.c.)	x	103,9	100,5	94,0
kumulovaný index (s.c.)	100	103,9	104,5	98,2

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 3 – Účetní přidaná hodnota v b.c. a ve s.c. v letech 2000 – 2003

(mil. Kč) b.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.9	13 702,9	14 427,5	16 927,2	18 271,6
meziroční index (b.c.)	X	105,3	117,3	107,9
kumulovaný index (b.c.)	100	105,3	123,5	133,3
(mil. Kč) s.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.9	13 702,9	12 723,4	13 465,5	14 166,0
meziroční index (s.c.)	X	92,9	105,8	105,2
kumulovaný index (s.c.)	100	92,9	98,3	103,4

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 4 - Počet zaměstnaných osob v letech 2000 - 2003

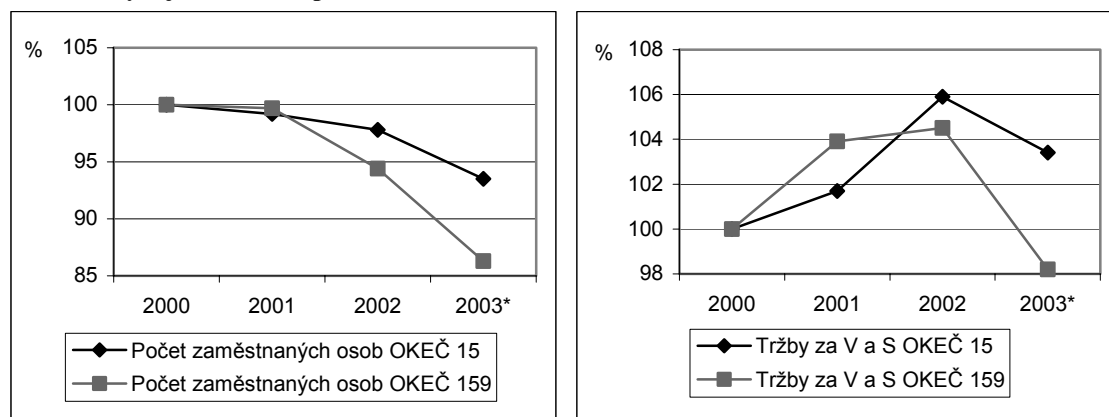
(osoby)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.9	20 744	20 682	19 577	17 909
meziroční index	x	99,7	94,7	91,5
kumulovaný index	100	99,7	94,4	86,3

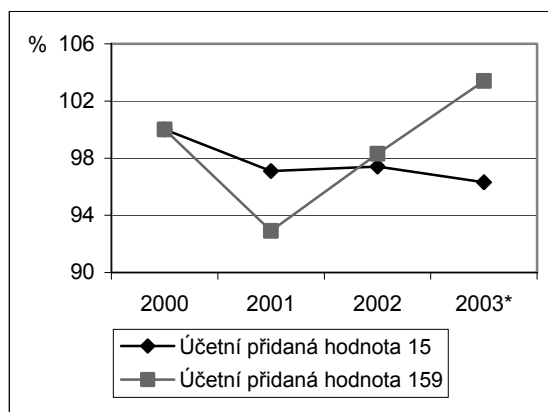
* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Vývoj základních produkčních charakteristik skupiny výrob nápojů v porovnání s odvětvím výroby potravinářských výrobků a nápojů (OKEČ 15) ve s.c. je zachycen v grafu 2.

Graf 2 - Vývoj základních produkčních charakteristik v letech 2000 - 2003

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Při poklesu tržeb za prodej VV a S v roce 2003 vzrostly náklady výrobců nápojů v roce 2003 oproti roku 2002 o 3,9 % (tabulka 5). Při růstu průměrných mezd v rámci agregace nápojářských oborů vzrostly v roce 2003 osobní náklady v b. c., oproti roku 2002 o 4,6 % (tabulka 6).

Tabulka 5 – Náklady celkem v b.c. v letech 2000 – 2003

(mil. Kč)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.9	67 962,0	72 294,7	64 651,8	67 173,8
meziroční index (b.c.)	x	106,4	89,4	103,9
kumulovaný index (b.c.)	100	106,4	95,1	98,8

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 6 – Osobní náklady v b.c. v letech 2000 - 2003

(mil. Kč)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.9	5 303,6	5 682,0	5 792,8	6 056,4
meziroční index (b.c.)	x	107,1	102,0	104,6
kumulovaný index (b.c.)	100	107,1	109,2	114,2

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.3 Produktivita práce a osobní náklady

Jak vyplývá z části 3.2 ve skupině výrobců nápojů v roce 2003 pracovalo 17,9 tis. zaměstnanců, což bylo o zhruba 1,7 tis. zaměstnanců méně než v roce 2002. To ovlivnilo produktivitu práce z účetní přidané hodnoty z výkonů, která v této skupině činila v roce 2003 na zaměstnance 1 020,2 tis. Kč (tabulka 7), což je nejvyšší z celého sektoru výroby potravinářských výrobků a nápojů, kde průměr je 420,6 tis. Kč na zaměstnance. Stoupající trend jasně naznačuje pokračování příznivého trendu i v následujících letech. V tabulce 8 je patrný i klesající podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě.

Tabulka 7 - Produktivita práce z účetní přidané hodnoty v b.c. a ve s.c. v letech 2000 – 2003

(tis. Kč / zaměst.) b.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.9	660,6	697,6	864,6	1 020,2
meziroční index (b.c.)	x	105,6	123,9	118,0
kumulovaný index (b.c.)	100	105,6	130,9	154,4
(tis. Kč / zaměst.) s.c.	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.9	660,6	615,2	687,8	791,0
meziroční index (s.c.)	x	93,1	111,8	115,0
kumulovaný index (s.c.)	100	93,1	104,1	119,7

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

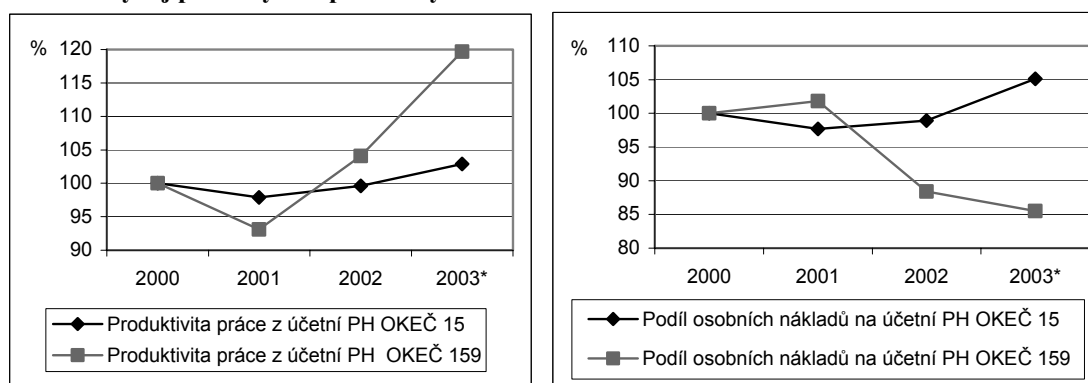
Tabulka 8 – Podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě v b.c. v letech 2000 – 2003

(-)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.9	0,387	0,394	0,342	0,331

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Vývoj podílových a poměrových ukazatelů v letech 2000 – 2003 v této skupině výroby v porovnání s vývojem za celé odvětví výroby potravinářských výrobků a nápojů ukazuje graf 3.

Graf 3 - Vývoj podílových a poměrových ukazatelů v letech 2000 – 2003

Pozn.: produktivita práce z účetní PH ve s.c. roku 2000, podíl osobních nákladů na účetní PH v b.c.

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

4. Zahraniční obchod

4.1 Vývoj zahraničního obchodu

Na základě informace Českého svazu pivovarů a sladoven se celkem vyvezlo 2 129 848 hl piva, tj. o 7,8 % více než v roce 2002. Největšími vývozci piva jsou společnosti Plzeňský Prazdroj, Budějovický Budvar a Pivovary Staropramen. Jejich podíl na celkovém exportu této komodity v roce 2003 dosáhl 76,9 %.

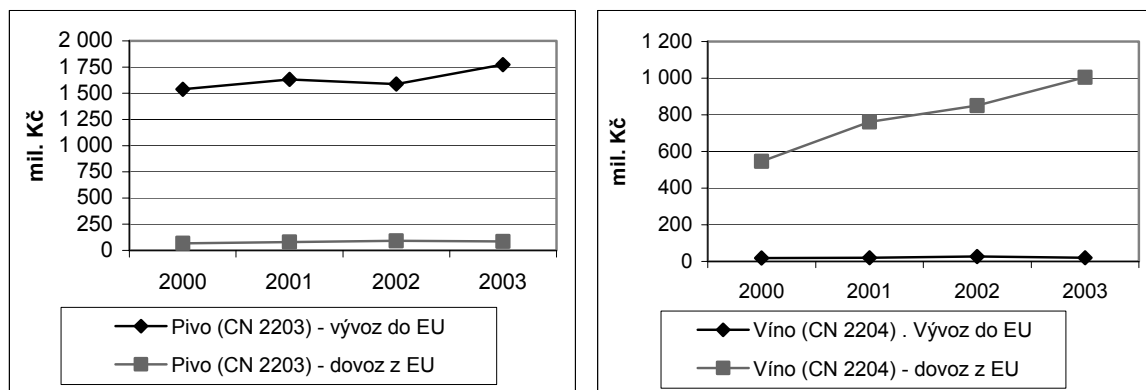
Nejvíce piva se vyváží do SRN, dále na Slovensko, do Velké Británie, USA a Ruska dále do Rakouska, Maďarska, Finska, Kanady, Španělska, Izraele a dalších zemí. Ležáky tvoří téměř 80 % a světlé pivo 93 % exportu.

V roce 2003 se exportovalo zhruba 213 tis. tun sladu, což představuje nárůst oproti roku 2002 zhruba o 20 %. Největšími exportéry sladu jsou Sladovny Soufflet ČR, které vyvezly téměř 68 % své produkce.

Vývoz směřoval do Polska, Ruska, Německa a dalších zhruba 20 zemí. Podíl vývozu na celkové výrobě v roce 2003 byl zhruba 44 %.

V grafu 4 je znázorněn podle údajů GŘC vývoz piva a vína z ČR do EU a dovoz piva a vína z EU do ČR v letech 2000 – 2003.

Graf 4 - Vývoz do EU a dovoz z EU piva a vína v letech 2000 – 2003

Pramen: GŘC, VÚZE

Výroba nápojů jak ukazuje tabulka 9 se řadí ke skupině výrobků, kde zahraniční obchod s výrobky má trvale kladné obchodní saldo. Export nápojů z ČR vykazuje vzestup od roku 2000. Nejvýznamnější exportní komoditou je pivo. Vývoz piva představuje zhruba 11,5 % z výstupu. Významný je i export minerálních vod a některých značkových lihovin. Vývoj zahraničního obchodu za OKEČ 15.9 ukazuje tabulka 10.

Tabulka 9 – Vývoj zahraničního obchodu s výrobky v b.c. v letech 2000 - 2003

Vývoz celkem (mil. Kč)				
SKP	2000	2001	2002	2003
SKP 15.9	6 953,3	7 146,7	7 400,5	7 416,3
meziroční index	x	102,8	103,6	100,2
Dovoz celkem (mil. Kč)				
SKP	2000	2001	2002	2003
SKP 15.9	3 542,4	3 972,8	4 108,1	4 813,9
meziroční index	x	112,1	103,4	117,2
Saldo (mil. Kč)				
SKP	2000	2001	2002	2003
SKP 15.9	3 410,9	3 173,9	3 292,4	2 602,4

Pramen: Statistika GŘC

Tabulka 10 – Vývoj zahraničního obchodu - OKEČ v b.c. v letech 2000 - 2003

Vývoz celkem (mil. Kč)				
OKEČ	2000	2001	2002	2003
OKEČ 15.9	6 362,8	7 568,7	7 997,4	8 218,9
meziroční index	x	119,0	105,7	102,8
Dovoz celkem (mil. Kč)				
OKEČ	2000	2001	2002	2003
OKEČ 15.9	8 268,3	8 107,3	7 872,7	8 538,3
meziroční index	x	98,1	97,1	108,5
Saldo (mil. Kč)				
OKEČ	2000	2001	2002	2003
OKEČ 15.9	-1 905,5	-538,6	124,7	-319,4

Pramen: Statistika GRČ

4.2 Tuzemská spotřeba

4.2.1 Tuzemská spotřeba výrobků

Postupné změny spotřebitelských zvyklostí, nepatrné zvýšení cen piva při pozitivním vlivu počasí, rozšiřování sortimentu nápojů, intenzivní vliv reklamy a jiné faktory patrně vedly ke zvýšení spotřeby výrobků SKP 15.9 v roce 2003. V tabulce 11 je uveden na základě propočtů MPO pokles tuzemské spotřeby o 3,2 %. Vzhledem k tomu, že se jedná o předběžnou hodnotu lze očekávat, že evidovaný údaj bude ve skutečnosti vyšší.

Tabulka 11 – Tuzemská spotřeba v b.c. výrobků SKP 15.9 v letech 2000 – 2003

(mil.Kč)	2000	2001	2002	2003*
SKP 15.9	38 220,8	37 545,1	41 567,2	40 221,4
meziroční index (b.c.)	x	98,2	110,7	96,8
kumulovaný index (b.c.)	100	98,2	108,8	105,2

*předběžná hodnota

Pramen: vlastní dopočet MPO

4.2.2 Tuzemská spotřeba organizací oboru

U tuzemské spotřeby organizací OKEČ 15.9 v roce 2003 došlo v porovnání s rokem 2001 ke snížení o 3,7 % (tabulka 12). Předpoklad uvedený v části 4.2.1 bude patrně platit i v tomto případě a hodnota za rok 2003 bude ve skutečnosti vyšší.

Tabulka 12 – Tuzemská spotřeba organizací odvětví OKEČ 15.9 b.c. v letech 2000 – 2003

(mil.Kč)	2000	2001	2002	2003*
OKEČ 15.9	49 842,9	52 989,0	53 740,2	51 739,9
meziroční index (b.c.)	x	106,3	101,4	96,3
kumulovaný index (b.c.)	100	106,3	107,8	103,8

*předběžná hodnota

Pramen: vlastní dopočet MPO

5. Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost

Pivovarnictví a sladařství

V mezinárodním srovnání ČR zaujímá prvenství ve spotřebě piva na obyvatele ve světě. I když se spotřeba piva na obyvatele pohybovala od roku 1971 zhruba na 160 l/obyv./rok, v roce 2003 se zvýšila na 162 l/obyv./rok a tím ČR potvrdila prvenství v světovém žebříčku. V následující tabulce 13 jsou uvedeny vybrané státy EU s největší spotřebou piva na obyvatele a rok v letech 2000 – 2003 a v tabulce 14 počty firem v jednotlivých zemích EU podle produkce piva v letech 2001 až 2002.

Také výroba sladu je konkurenceschopná na mnoha teritoriích. Největšími zahraničními odběrateli jsou Polsko, Rusko a Německo.

Tabulka 13 - Státy EU s největší spotřebou piva v porovnání s ČR (litrů/obyv./rok)

Stát	2000	2001	2002	2003
Irsko	125,0	125,0	125,0	146,0
Německo	125,5	122,4	121,5	123,0
Rakousko	107,7	107,4	108,5	112,0
Británie	95,4	97,1	100,6	99,0
Dánsko	102,2	98,6	96,7	97,0
Belgie	99,0	98,0	96,0	97,0
ČR	159,9	156,9	159,9	162,0

Pramen: The brewers of Europe, statistics 2001 - 2002

Tabulka 14 - Počet firem v jednotlivých státech EU podle produkce piva v letech 2001 - 2002

Země EU	Produkce v tis. hl									
	0 - 100		101 - 200		201 - 500		501 – 1 000		1 001 +	
	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002
Dánsko	4	3	.	.	2	4	5	3	2	.
Německo	1 157	1 157	46	46	24	24	21	21	31	31
Španělsko	.	.	.	.	5	.	7	.	9	.
Francie	11	.	2	.	3	.	.	.	4	.
Řecko	1	1	.	.	2	2	1	1	3	3
Irsko	.	.	2	.	3	.	.	.	.	.
Itálie	2	1	.	.	1	.	1	.	12	.
Lucembursko	2	.	1	.	1	.	.	.	.	.
Nizozemsko	.	.	.	.	.	2	.	1	16	12
Rakousko	42	46	4	4	6	6	7	7	.	.
Portugalsko	1	3	1	1	2	1	.	.	3	3
Finsko	25	25	.	.	1	.	1	.	3	.
Švédsko	9	.	1	.	2	.	.	.	2	.
Británie	25	26	12	8	10	10	3	3	17	16

Pramen: The brewers of Europe, statistics 2001 - 2002

Vinařství

Výrobci vín v ČR se v následujících letech budou muset zaměřit především na jeho kvalitu. Důvodem je velmi silná konkurence v EU. Ukazuje to i současný nastupující trend českého spotřebitele, charakteristický odklonem od vín stolních, ve prospěch vín vyšší kvality.

Výroba nealkoholických nápojů a minerálních vod

Rostoucí spotřebitelské důvěry zaznamenává v ČR v posledních letech trh s nealkoholickými nápoji, který zaznamenal významný nárůst prodeje. Svou spotřebou z 264 l na obyvatele a rok se řadí ČR mezi státy EU. Příčiny tohoto stavu lze identifikovat na

straně poptávkové i na straně dodavatelské. Jedná se o sortiment, který je nabízen v širokém spektru produktů a ve výhodných cenových relacích. Dalším důvodem nárůstu spotřeby je zlepšující se distribuce, know-how a uvědomování si významu neustálého posilování svého postavení na trhu ČR, kde zůstávají další možnosti zvyšování prodeje.

6. Shrnutí a perspektivy oboru (agregace)

Pivovarnictví a sladovnictví

V ČR v roce 2003 bylo dosaženo rekordní spotřeby piva. České pivovary v posledních letech velmi výrazně vstupují na zahraniční trhy. V roce 2003 tuzemští producenti vyvezli nejvíce piva v dosavadní historii. O české pivo je díky jeho kvalitě v zahraničí neustále velký zájem a je předpoklad budoucí prosperity tohoto odvětví, pokud se udrží vysoká domácí spotřeba. Perspektiva sladařství souvisí jak s výrobou piva, tak s vazbou na dodavatele sladovnického ječmene.

Vinařství

Do budoucna nebude možné již vinice dále rozšiřovat. ČR však získala nárok na novou výsadbu vinic ve výši 2 % z plochy vinic v den vstupu ČR do EU. Předběžně se tak bude jednat o 270 až 300 ha. Největší nárůst se předpokládá při jarní výsadbě do 30. 4. 2004, dokdy je možné naposledy využít dotace a volně rozšiřovat plochy vinic v ČR. Od 1. 5. 2004 bude možná pouze obnova vinic na základě práva na opětovnou výsadbu, v souladu s novým zákonem o vinohradnictví a vinařství (zákon č. 321/2004 Sb.) a v souladu s legislativou ES.

I přes zákaz výsadby nových vinic očekávají vinaři v následujících letech zvýšení své produkce. Bude to důsledek toho, že se v posledním období zvýšil počet vysazovaných keřů révy na ha, a to v závislosti na odrůdě od 4 500 do 5 000 keřů (dříve 2 700 až 3 000) a zlepšuje se odrůdová skladba vysazovaných vinic.

Výroba nealkoholických nápojů a minerálních vod

Zatímco spotřeba piva, vína, lihovin a destilátů se v ČR v posledních letech neprojevuje výrazným zvyšováním spotřeby, mezi nejprogresivnější co do konzumace patří nealkoholické nápoje a minerální vody, což zvedá jejich produkci.

Příčinou tohoto růstu je rozšiřování sortimentu, zvyšující se kupní síla společnosti, ale i změny životního stylu obyvatel ČR. Perspektivní se jeví do budoucna i produkce džusů a nektarů, kde dosud ČR nedosahuje průměrné spotřeby (ČR 10 l/obyv./rok) v EU (např. Německo 40 l/obyv./rok, Rakousko 38 l/obyv./rok).